

NA TUTURIGANA (GENESIS)

Na Vuresi Makaliana Na Omea Ara Marea Tana Papi Iani

Tana papi iani ara soaginia **Na Tutturigana** e totu na turupatuna na vusana na barangengo, ma na tuturigana na tinoni, ma na tuturigana goto na sasi ma na rota i laona na barangengo, me tsarivulagigotoa nina omeomea God kolugira na tinoni. Na papi **Na Tutturigana** tangomana ke tavota ruka i laona ke ruka butona loki:

- 1) **Lova 1-11** Na vusaana na barangengo ma na turupatu tana rongogira igira na tinoni idaida: tana ka taguqira kaira a Adam ma ko Eva, ma kaira a Kain ma Abel, ma Noa ma na obo loki, ma na Kusudato ni Babilon.
- 2) **Lova 12-50** Na turupatu tana rongogira na mumuaqira idaida igira na Israel. Aia nogo a Abraham na kesanina, aia e tangiloki gana rongo rongona nina tutuni kakai ma nina rongomangana God. Mi muri, mara tsari bâ na turupatu tana rongogira a Isaak na dalena a Abraham, ma Jakob na kukuana, aia ara soaginigotoa a Israel, mi tugira goto sangavulu ruka na dalena a Jakob, tugira nogo ara botsangia na sangavulu ruka na puku tana Israel. Me putsikae bâ na turupatu tana rongona kesa tu vidaqira na dalena a Jakob, aia nogo a Josep, ma na omea

ara laba te e gini vano a Jakob migira na dalena tavosi kolugira niqira tamadale na ba totu i Ejipt.

Tana papi iani e totu rago na turupatu tana rongogira visana tinoni, me putsikae bâ na turupatu tana rongona na omea loki aia God e naugira. E tuturiga ginia na tsarimakaliana laka God nogo e vusagira na omea sui i gotu mi lao. Me suilavagini ginia nina veke God e naua laka aia sauba ke galuvegira me ke boeginigira sailagi nina tinoni nogo aia. Nina aqoaqo God e laba maka i laona na papi popono iani, aia e pedegira me kedegira igira ara sasi, me idagana sautu vanigira nina tinoni, me sangagira, me tagaovia na omea sui e laba tana mauriqira. I sau nogo ara marea na papi iani gana kara maretsunâ na turupatuna niqira tutuni kesa na mamatana tinoni, me ke sangagira na vatavata sui kara mai i muri kara gini totukakai tana niqira tutuni.

Na Omea Ara Totu Tana Papi Iani

Na vusana na omea sui ma na tinoni *1:1-2:25*

Na tuturigana na sasi ma na rota *3:1-24*

Tû konina a Adam me tsau bâ konina a Noa
4:1-5:32

A Noa ma na obo loki *6:1-10:32*

Na Kusudato ni Babilon *11:1-9*

Tû konina a Sem me tsau bâ konina a Abram
11:10-32

Na patriarko: a Abraham, ma Isaak ma Jakob
12:1-35:29

Igira na kukuana a Esau *36:1-43*

A Josep migira na kulana *37:1-45:28*

Igira na Israel tana Ejipt *46:1-50:26*

Na Turupatuna na Vusana Na Omea Sui

¹ Tana idana kalina God e vusagira na omea sui i baragata mi barangengo,

² ma na barangengo e lalo sui moa na kao ma na tasi, me tagara sa omea i laona. Ma na rodo e tsavu poponoa pipi sui na omea ma nina Tarunga God e tsotsobo i kelana na kô.

³ Mi muri ma God e tsaria, “Ke laba na marara.” Ma na marara e laba.

⁴ Ma God e reingaoa na marara. Maia e votâ na marara tania na rodo,

⁵ me soaginia na marara na “Dani” ma na rodo na “Bongi”. Me bongi me matsaraka. Aia na kesanina dani.

⁶⁻⁷ Mi muri, ma God e tsaria, “Ke totu na masaoka ke gini votâ na kô me ke totu ruka tabana.” Me laba vaga aia e tsaria. Me vaga ia, ma God e aqosia na masaoka me gini totu tavota na kô e totu i vavana na masaoka ma na kô e totu i kelana na masaoka.

⁸ Me soaginia na “Masaoka.” Me bongi me matsaraka. Aia na rukanina dani.

⁹ Mi muri, ma God e tsaria, “Kara saikolu na kô i vavana na masaoka ma kara totu kesa moa tana nauna, rongona ke gini laba na momoru.” Me laba vaga aia e tsaria.

¹⁰ Maia e soaginia na momoru na “Barangengo,” ma na kô e maisai kesa moa tana nauna aia e soaginia na “Tasi.” Ma God e morosia me reingaoa.

¹¹ Mi muri, maia e tsaria, “Ke labadato tana barangengo pipi sui na vatana na omea tsukat-suka, igira ara tamani piuqira migira ara molo vuaqira,” me laba vaga aia e tsaria.

¹² Me vaga ia, mi tana barangengo e dato pipi vatana na omea tsukatsuka, ma God e morosigira me reingaogira.

¹³ Me bongi me matsaraka. Aia na tolunina dani.

¹⁴ Mi muri, ma God e tsaria, “Kara laba na marara tana masaoka ma kara votâ na dani ma na bongi, ma kara gini sauvulagia na tagu na papara ma na tagu na bisi, na dani ma na ngalitupa;

¹⁵ migira kara maka tana masaoka ma kara mararasia na barangengo.” Mara laba sui igira na omea aia e tsaria.

¹⁶ Me vaga ia, ma God e aqosikaira ruka na marara loki bâ, na aso ke tagaovi kaputia na dani ma na vula ke tagaovi kaputia na bongi; me aqosigira goto na veitugu.

¹⁷ Maia e mologira na marara girani tana masaoka kara mararasiginia na barangengo,

¹⁸ ma kara tagaovi kaputia na dani ma na bongi, ma kara votâ na marara ma na rodo. Ma God e morosigira me reingaogira.

¹⁹ Me bongi me matsaraka. Aia na vatinina dani.

²⁰ Mi muri, ma God e tsaria, “Kara totu i kô mi tasi pipi vatana na tsetse ma na omea mamauri, mi tana masaoka kara danga na manu.”

²¹ Me vaga ia, ma God e volagira na tuqana vigo na omea mamauri i tasi, me pipi vatana na tsetse ma na omea ara mauri i kô mi tasi, me pipi vatana na manu. Ma God e morosigira me reingaogira.

²² Maia e tabugira sui, me tsarivanigira na omea sui ara mauri i kô mi tasi kara vasusu ma kara danga, me tsarivanigira goto na manu kara pabo na dangaqira.

²³ Me bongi me matsaraka. Aia na tsegenina dani.

²⁴ Mi muri, ma God e tsaria, “Kara laba i laona na barangengo pipi vatana na omea tuavati sui: na ladogana ma na atsina, na lokina ma na tetelona, migira goto na omea ara tere tana kao.” Mara laba vaga aia e tsaria.

²⁵ Ma God e aqosigira sui, me morosigira me reingaogira.

²⁶ Mi muri, ma God e tsaria, “Ida tugita ma ka tu aqosigira na tinoni; ma kara usulia tu nunuda tugita. Ma ka tu tamivanigira kara tagaovi kaputigira na tsetse, ma na manu, me pipi sui na omea tuavati, na ladogana mana atsina, na lokina ma na tetelona, migira sui goto na omea ara tere tana kao.”

²⁷ Mi tana, maia God e aqosigira na tinoni tana nununa segeni nogo aia. E aqosigira na manena ma na dakina,

²⁸ me tabugira me tsarivaganana vanigira, “Igamu kamu vasusu babâ, ma na kukuamui kara dangalia na barangengo, ma kara tagaovi poponoa na omea sui i laona. Inau au molo-vanigamu kamu reitutugu kaputigira na tsetse, ma na manu, me pipi sui na omea mamauri ara totu tana barangengo.

²⁹ Mau manogatinogoa vanigamu pipi sui na piuna na omea tsukatsuka, me pipi sui goto na vatana na vuana gai kara lia gamui mutsa;

³⁰ me vanigira na omea tuavati sui, migira sui goto na manu ma na omea ara tere tana kao, au manogatinogoa pipi vatana na rau ma na buruburu kara lia gaqira mutsa igira.” Mara laba sui vaga aia e tsaria.

³¹ Ma God e morosigira na omea sui aia e aqosigira, me reingao sosongoligira. Me bongi me matsaraka. Aia na ononina dani.

2

¹ Mi tana e sui na aqosiana na baragata ma na barangengo migira na omea sui i ka laoqira.

² Mi tana vitunina dani ma God e suilavaginia nina aqo, me mango.

³ Maia e tabua na vitunina dani me baloa ke lia na dani tabu, rongona tana dani ia God e suilavaginia na volaana pipi sui na omea, me mango na aqo.

⁴ Maia nogo e vaga na vusana na baragata ma na barangengo.

Na Uta ni Eden

Mi kalina na Taovia God e aqosia na baragata ma na barangengo,

⁵ e tagara goto sa gai ke totu tana barangengo me tagara goto sa vatuna na omea tsukatsuka ke vovodato, rongona aia e tau vati moloa sa usa, me tagara goto ke kesa ke aqo tana kao;

⁶ ma na kô moa e talu i vavana na kao e mao dato me malobusia na kao.

⁷ Mi muri, ma na Taovia God e karoa na kao me buloa me aqosiginia na konina na mane;* me

* **2:7 2:7** “kao...mane” Tana goko Hibru kaira na goko ‘kao’ ma ‘mane’ e tangi atsa ka tatangiira.

magoviginia na isuna na mamagona na mauri ma na mane ia e tuturiga na mauri.

⁸ Mi muri, ma na Taovia God e tsukâ kesa na uta tana nauna ara soaginia i Eden, tabana tana e dato na aso, mi tana e livua na mane aia e aqosinogoa.

⁹ Me aqosigira goto pipi sui na vatana na gai rerei dou sosongo kara dato tana ma kara molo vuaqira dou. Mi levugana patupatu na uta ia e tû na gai na tusu mauri, ma na gai na tusu sasaga gana na donaginiana na omea e dou ma na omea e seko.

¹⁰ Me kesa na kô e tave i Eden me malobusia na uta; me ba tavota vati i tabana bâ i Eden me lia vati na kô.

¹¹ Na kesanina kô aia na Kô Pison; maia e tatave polia na kao popono i Havila.

¹² Mi tana e totu na qolumila laka, kolugotoa na kô sisigini dou ma na vatu loki matena.

¹³ Ma na rukanina kô aia nogo na Kô Gihon; aia e tatave polia na kao popono i Kus.

¹⁴ Ma na tolunina kô aia nogo na Kô Tigris, aia e tave tabana i longa na Asiria, ma na vatinina kô aia nogo na Kô Euprates.

¹⁵ Mi muri, ma na Taovia God e moloa na mane tana Uta ni Eden ke aqo i laona me ke reitutugua.

¹⁶ Me tsarivanja, "Inau au tamivanigo na ganiana na vuaqira pipi sui na gai i laona na uta,

¹⁷ maia moa na gai e tusu sasaga gana na donaginiana na omea e dou ma na omea e seko e vali vanigo na ganiana na vuana. Me ti vaga ko gania, migoe sauba ko mate tana dani nogo ia."

¹⁸ Mi muri, ma na Taovia God e tsaria, “E tau dou vania na mane ke totu segeni. Sauba kau aqosia ke kesa ke ulagana ke lia gana totukolu me ke sangâ.”

¹⁹ Vaga ia maia e karoa na kao me aqosiginigira na omea tuavati sui, ma na manu sui. Mi muri, maia e adigiramaï vania na mane ke molo soaqira; maia nogoria e vaga ti igira sui ara gini tamanina tatasa tango kesa na soaqira.

²⁰ Mi tana, ma na mane ia e molo soaqira babâ pipi sui na manu ma na omea tuavati; me tagara moa sa vidaqira igira ke ulagana ke lia gana totukolu me ke sangâ.

²¹ Te e tû na Taovia God me maturusaginia na mane maia e maturu mate, mi kalina aia e mamaturu, ma God e loqologia kesa na sulina qaqarona, me ponotivisua na sasana.

²² Me aqosiginia na daki na qaqarona na mane ia me adimaï vania.

²³ Ma na mane e tsaria,

“Eo, ia kalinâ e totu kesa e atsa koluau inau, na sulina na suliqû, ma na lakana na lakaqu.

Ma kau soaginia ‘daki’ rongona e talu tana mane.”†

²⁴ Aia nogo na rongona ti na mane e mololekaira na tamana ma na tinana me totusai kolua na tauna, mi kaira ruka ara ka lia kesa moa.

²⁵ Mi kaira sui na mane ma na daki ara ka malairole sui, mara ka tau moa vangamâ.

† 2:23 2:23 “daki...mane” Tana goko Hibru kaira na goko ‘daki’ ma ‘mane’ e varangi ke atsa ka tatangiqira.

3

Nina Petsakoe na Tinoni

¹ Mi laogira pipi sui na omea mamauri God e aqosigira, aia na muata e kesa na omea e dona sosongo bâ na valoalo. Ma na muata e veisuâ na daki, “?Goena, egua, laka God e tongo vanikagamu manana na galiana na vuana sa gai e totu i laona na uta iani?”

² Ma na daki e gokovisu me tsarivania, “Eo, kami ka ganiragoa na vuaqira pipi sui na gai ara totu i laona na uta iani,

³ me kesa moa na gai aia e tû i levugana patupatu na uta, aia lelê moa na gai God e tongovanikagami na galiana na vuana, se na peleana goto na gaina; me ti vaga kami ka nauvaganana ia, me sauba kami ka mate.”

⁴ Ma na muata e tsaria, “E tau saikesa mana ia; sauba e utu kamu ka gini mate.

⁵ Eo, God e tsarivaganana vanikagamu rongona aia e dona laka ti vaga kamu ka gania na vuana gai ia me sauba kamu ka lia vaga nogo God, ma kamu ka donaginia na omea e dou ma na omea e seko.”

⁶ Ma na daki e morosi bâ na gai laka e rereidou sosongo me laka ke dou sosongo nomoa ti vaga na galiana na vuana, me padâ laka ke dou sosongo goto ti vaga aia ke sasaga loki bâ. Te aia e tû me pitsugira visana na vuana me gania. Mi muri, maia e tusugira bâ visana na vuana vania na savana, maia goto e gania.

⁷ Mi tana tagu tsotsodo ara ka ganisui na vuana gai, mara ka reigadovia laka ara ka

malaiole; mi tana mara ka tsukisaigira na rauna gai mara ka tsavuginia ka koniqira.

⁸ Mi tana ngulavi ia, mi kaira ara ka rongomia na Taovia God e liu i laona na uta, mi kaira ara ka ba taopoi tania i laoqira na gai.

⁹ Ma na Taovia God e soâ na mane, “?Iava igoe?”

¹⁰ Maia e gokovisu me tsaria, “Au rongomigo nogo igoe kalina o maimai i laona na uta; mau matagu mau taopoi tanigo rongona au malaiole.”

¹¹ Ma God e veisuâ, “?Masei e tsarivanigo laka o malaiole? ?Laka igoe o gania na vuana gai inau au valivanigo na ganiana?”

¹² Me gokovisu na mane me tsaria, “Aia na daki igoe o molokoluu ieni aia nogo e sauvaniau na vuana gai te au gania inau.”

¹³ Ma na Taovia God e veisuâ na daki, “?Egua igoe ti o nauvaganana ia?”

Ma na daki e gokovisu me tsaria, “Na muata aia nogo e perobulesiau inau te au gania.”

¹⁴ Mi muri, maia na Taovia God e tsarivanja na muata, “Rongona nogo igoe o naua na omea iani ti sauba ke gadovigo na kede; mi laoqira na omea mamauri sui igoe segenimu moa sauba kau vealaginigo. Ke tû i dani eni me ke bâ, igoe sauba ko gini tere na tobamu, me sauba ko gania na kao pipi dani i laona na maurimu.

¹⁵ Me sauba kau naua ma kamu ka vairesavigi kagamu igoe ma na daki; ma na dalena aia ma na dalemu igoe sauba kara ka vaigalagi sailagi. Ma na dalena aia sauba ke tsogori rutua na lovamu, migoe sauba ko gatia na bobouna na tuana.”

16 Maia e tsarivania na daki, “Migoe, inau sauba kau paboa nimu rota tana tiana ma nimu vatsangisavi tana vasusu. Me atsa moa ti e vaga ia, me sauba ko kili sailaginia moa na savamu, maia sauba ke tagaovigo.”

17 Maia e tsarivanigotoa na mane, “Migoe o rongomangana na taumu mo gania na vuana gai inau au valiginigo na ganiana. Me rongona igoe o nauvaganana ia, ti inau sauba kau ketsoa na kao. Migoe sauba ko aqo rota tana maurimu popono na tsuka mutsa gana ke tugugo.

18 Me sauba ke dato na buruburu seko ma na itai kokonaga i laona, migoe sauba ko gania na omea e dato atsi.

19 Mi tana maono na raemu sauba ko tsodoa gamu mutsa, poi tsau kalina ko visutugua tana kao i tana o talumai. Igoe, inau au aqosiginigo na kao, me sauba ko lia tugua na kao.”

20 Ma Adam* e soaginia na tauna ko Eva† rongona aia na tinaqira na tinoni sui.

21 Ma na Taovia God e aqosipolo ginia na kokorana na omea tuavati vanikaira a Adam ma ko Eva, me pipisiginikaira.

God e Tsiagikaira a Adam ma Ko Eva Tania na Uta

22 Mi muri, ma na Taovia God e tsaria, “Kalina ia na mane iani e lia vaga nogo kesa tu vidada tugita, me dona na padagadoviana na omea e dou ma na omea e seko. E tau dou ka tu

* 3:20 3:20 Na rongona a Adam tana goko Hibu ‘na mamatana tinoni sui.’ † 3:20 3:20 Na soa ko Eva e tangi atsa kolua na goko Hibu ‘mauri.’

tamivania ke ganigotoa na vuana na gai na tusumauri, me ke gini mauri saviliu.”

²³ Me tû na Taovia God me tsialigia tania na Uta ni Eden, me ketsalia ke ba aqo tana kao i tana aia e talumai.

²⁴ Mi muri, maia e mologira na angelo kara totu i tano tabana tana e dato na aso, ma kara matalia na uta, me mologotoa kesa na isi iruiru e aro kalea moa pipi nauna. Iani ke gini utusigotoa ke kesa na mai varangisiana na gai na tusumauri.

4

A Kain ma Abel

¹ Ma Adam e maturu kolua na tauna, maia e tiana. Me vasua kesa na dalena mane me tsaria, “Tana nina sasanga nogo na Taovia te au gini tamanina kesa na dalequ mane.” Maia e soaginia a Kain.*

² Mi murimai, maia e vasugotoa kesa na dalena mane, me soaginia a Abel. Ma Abel e lia na mane reitutugu sipi, ma Kain aia na mane aqo kao.

³ Me kesa tana tagu i muri, ma Kain e adimaigira visana na vuana nina omea tsukatsuka me gini savorigira vania na Taovia.

⁴ Ma Abel e adimaigotoa na kesanina dalena sipi e botsa tana nina sipi, me matesia, me savoria na turina dou bâ vaga nina sausau. Ma na Taovia e reingaoa a Abel ma nina sausau,

⁵ me sove tania a Kain ma nina sausau. Mi tana ma Kain e kore loki sosongo me iru matana.

* **4:1 4:1** Na soa a Kain tana goko Hibru e tangi vaga ‘tamanina.’

⁶ Ma na Taovia e tsarivania a Kain, “Rongona gua ti o kore igoe? ?Ma na rongona gua goto te e iru matamu?”

⁷ Ti vaga igoe o naua na omea e goto, me sauba ke moro magemage na matamu; mi tana rongona igoe o naua na omea e seko, ma na sasi e pipitu nogo tana matsapamu. Aia e ngaoa ke tagaovigo, migoe nimu aqo ko tovokakaia na tuliiana.”

⁸ Me kesa dani, ma Kain e tsarivania a Abel na kulana, “Ida kaita ma ka vano tana uta.” Mi kalina ara ka ba tsau tana uta, ma Kain e pilo me labumatesia na kulana.

⁹ Ma na Taovia e veisuâ a Kain, “?A Kain, iava a Abel na kulamu?”

Ma Kain e tuguisua me tsaria, “Inau au tau dona. ?Egua, laka niqû aqo goto inau na reitutugua na kulaqu?”

¹⁰ Mi muri, ma na Taovia e tsarivania, “? Rongona gua ti igoe o naua na omea seko loki vaga ia? Na gabuna na kulamu e ngangaidato vaniau talu tana kao.

¹¹ Mi kalina ia, inau au vealaginigo igoe, me utu goto ko tsuka omea tana kao. Rongona na kao e inuvinogoa na gabuna na kulamu, vaga moa ti e sangavia na mangana gana ke inuvia kalina igoe o labumatesia na kulamu.

¹² Me ti vaga igoe ko tovo-tugua na tsuka mutsa, ma na kao e utu ke molovanigo sa vuana; me sauba ke tagara goto sa veramu, migoe ko tonavia moa na barangengo.”

¹³ Ma Kain e tsarivania na Taovia, “!Lao Taovia, na kede ia e kakai sosongo vaniau!

14 Igoe o tsialigiau inau tania na kao me tanigotoa na matamu igoe. Mo tsarivaniau goto laka sauba kau tau tamani sa veraqu ma kau tanotia na barangengo, masei moa ke tsodoau sauba ke matesiau.”

15 Ma na Taovia e tsarivania, “Tagara. Ti vaga kesa ke matesigo, mi tana tangotugumu igoe sauba kara vitu na tinoni kara mate.” Me vaga ia, ma na Taovia e moloa kesa na padapada i konina a Kain gana na parovataviaqira na tinoni kara tsodoa kara laka na labumatesiana.

16 Ma Kain e vanoligi tania na matana na Taovia, me ba totu tana vera ara soaginia “Tonatia,” aia e totu tabana na Eden i tana e dato na aso.

Igira na Kukuana a Kain

17 Kaira a Kain ma na tauna ara ka tamani kesa ka daleqira mane, mara ka soaginia a Enok. Mi muri, ma Kain e logoa kesa na verabau me tamavuginia na dalena.

18 Ma Enok e tamani kesa na dalena mane me soaginia a Irad, maia na tamana a Mehujael, ma Mehujael e tamani kesa na dalena mane me soaginia a Metusael, maia na tamana a Lamek.

19 A Lamek e tamanikaira ruka na tauna, kaira ko Adah ma ko Sila.

20 Ma ko Adah e vasua a Jabal, aia na mumuaqira igira ara reitutugu buluka mara mauri tana valepolo.

21 Maia Jubal na kulana, aia na mumuaqira igira sui ara dona na gini sinagi na itai tatangi ma na uete.

22 Ma ko Sila e vasua a Tubal Kain, aia e dona na aqosigniaqira na tapalamila ma na tapala

laka na omea levolevo gana na aqo. Maia ko Naama na tasina daki a Tubal Kain.

²³ Ma Lamek e tsarivanikaira na tauna, “Kagamu ko Ada ma ko Sila, kamu ka rongomiau inau:

Inau au labumatesia kesa na mane vaolu rongona aia e labuau inau.

²⁴ Me ti vaga kara tu vitu na tinoni kara tu mate tana rongona na tangotuguna a Kain, ma kara vitu sangavulu vitu kara mate ti vaga ke kesa ke labumatesiau inau.”

A Set ma Enos

²⁵ Mi kaira a Adam ma ko Eva ara ka tamanigotoa kesa ka daleqira mane. Ma ko Eva e tsaria, “God e sauvaniau kesa goto na dalequ mane na tuguna a Abel, aia Kain e labumatesia.” Maia e soaginia a Set.[†]

²⁶ Ma Set e tamanina kesa na dalena mane maia e soaginia a Enos. Mi tana tagu nogo ia, ti igira na tinoni ara tuturiga na gini aqo na asana tabu na Taovia tana samasama.

5

Igira na Kukuana a Adam (1 Turupatu Dato 1:1-4)

¹ Iani e vaga na mamareqira igira na kukuana a Adam. Kalina God e aqosigira na tinoni, maia e aqosigira tana nununa segeni.

² Aia e aqosigira na manena ma na dakina, me tabugira me soaginigira “Tinoni.”

[†] 4:25 4:25 Na soa a Set tana goko Hibru e tangi vaga ‘saunogoa.’

³ Mi kalina a Adam e tsaulia 130 ngalitupana aia e tamanina goto kesa na dalena mane maia e usuli saikesalia na tamana, me soaginia a Set.

⁴ Mi murina ia, ma Adam e mauri goto 800 na ngalitupa. Maia e tamanina goto visana na dalena i muri,

⁵ me mate kalina e 930 ngalitupana.

⁶ Mi kalina a Set e 105 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, me soaginia a Enos,

⁷ mi muri maia e mauri goto 807 ngalitupa. Maia e tamanigotoa visana na dalena,

⁸ me mate kalina e 912 ngalitupana.

⁹ Mi kalina a Enos e 90 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Kenan na soana,

¹⁰ mi muri, maia e mauri goto 815 ngalitupa. Maia e tamanigotoa visana na dalena,

¹¹ me mate kalina e 905 ngalitupana.

¹² Mi kalina a Kenan e 70 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Mahalalel na soana,

¹³ mi muri, maia e mauri goto 840 ngalitupa. Maia e tamanigotoa visana na dalena,

¹⁴ me mate kalina e 910 ngalitupana.

¹⁵ Mi kalina a Mahalalel e 65 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Jared na soana,

¹⁶ mi muri, maia e mauri goto 830 ngalitupa. Maia e tamanigotoa visana na dalena,

¹⁷ me mate kalina e 895 ngalitupana.

¹⁸ Mi kalina a Jared e 162 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Enok na soana,

¹⁹ mi muri, maia e mauri goto 800 na ngalitupa. Maia e tamanigotoa visana na dalena,

²⁰ me mate kalina e 962 ngalitupana.

²¹ Mi kalina a Enok e 65 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Metusela na soana.

²² Mi murina ia, ma Enok e mauripata dou kolua God i laona 300 na ngalitupa me tamanigotoa visana na dalena.

²³ Maia e mauri tsaulia 365 na ngalitupana.

²⁴ Mi tana maurina popono, aia e mauripata dou kolua God, mi muri maia e tavongani nanga lê, rongona God nogo e adiligia tania na barangengo.

²⁵ Mi kalina a Metusela e 187 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Lamek na soana,

²⁶ mi muri, me mauri goto 782 na ngalitupa. Maia e tamanigotoa visana na dalena,

²⁷ me mate kalina e 969 ngalitupana.

²⁸ Mi kalina a Lamek e 182 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane,

²⁹ me tsaria, “Na baka iani sauba ke tabegita me ke gini malamala vanigita pipi nida aqo kakai tana kao aia na Taovia e ketsonogoa”; me vaga ia, maia e soaginia a Noa.*

³⁰ Ma Lamek e mauri goto 595 na ngalitupa. Maia e tamanigotoa visana na dalena,

³¹ me mate kalina e 777 ngalitupana.

³² Mi muri, kalina e 500 nogo na ngalitupana a Noa, maia e tamanitugira tolu na dalena mane,

* 5:29 5:29 Na soa a Noa tana goko Hibru e tangi vaga ‘tabea.’

a Sem, ma Ham ma Japet.

6

Niqira Sasaga Tabaru na Tinoni

¹ Mi kalina ara dangadato na tinoni tana barangengo, mara danga na baka daki ara botsa,

² mara visana na tarunga ni gotu ara reia laka na baka daki girani ara rerei dou sosongo, te igira ara tsunamai mara laugira na baka daki igira ara reingaogira bâ.

³ Mi tana ma na Taovia e tsaria, “E utu inau kau tamivanigira na tinoni kara mauri saviliu rongona igira na tinoni lê moa. Me tû i dani eni me ke bâ, migira sauba kara tau goto mauri oka liusia kesa sangatu rukapatu na ngalitupa.”

⁴ Mi tana tagu ia, mi murimai goto, ara totu na mumû tana barangengo, igira nogo na kukuagira na daki ma na tarunga ni gotu. Igira nogo na tinoni malagai susuliga bâ me tangiloki gaqira rongo tana tagu ni sau.

⁵ Mi kalina na Taovia e reia e tabaru sosongo niqira sasaga na tinoni sui tana barangengo, me laka niqira papada e sasi moa pipi kalina,

⁶ ma na Taovia e padasavi sosongo rongona aia e aqosigira me mologira tana barangengo. Me gini melu loki sosongo tobana,

⁷ me tsaria, “Inau sauba kau matesiligigira sui saikesa na tinoni girani inau au aqosigira, migira goto na omea tuavati sui, ma na omea ara tere tana kao, ma na manu, rongona inau au gini padasavi sosongo matena au aqosigira.”

8 Maia lelê moa a Noa na Taovia e reingaoa nina sasaga.

A Noa

⁹⁻¹⁰ Iani nogo e vaga na turupatu tana rongona a Noa. Aia e tamanitugira tolu na dalena mane, i tugira nogo a Sem, ma Ham ma Japet. A Noa e tau tsukia sa sasi, maia lelê moa kesa na mane e gotolaka nina sasaga tana tagu ia. Aia e mauripata dou kolua God,

¹¹ migira sui lakalaka na tinoni tavosi sui ara sasi saviliu i matana God, ma na tangopeke seko loki moa e saranga bamai pipi tana nauna.

¹² Ma God e morosia na barangengo, me reia laka e seko sosongo, rongona igira na tinoni sui ara mauri moa tana sasi.

¹³ Ma God e tsarivania a Noa, "Inau au padâ kau suilavaginigira saikesa na tinoni sui. Sauba kau matesigira sui lakalaka rongona na barangengo e gini dangadato moa niqira sasaga tabaru.

¹⁴ Igoe ko kavia kesa nimu vaka ginia na gai kakai dou; mo ko aqosigira ke visana na voki i laona mo ko bulu poponoginia na tita i laona mi taba.

¹⁵ Ko aqosia ke sangava ono sangavulu ono tabailima na katsina, me ke sangava sangavulu kesa na damana, me ke sangava ono tabailima na datona.

¹⁶ Ko aqosia na valena mo ko moloa ke tinage ruka na damana ke mangamanga i ka levugaqira na valena ma na ponoponona gana ke gini sage na marara. Mo ko aqosia ke tolu na vatabela mo ko moloa kesa na matsapa tana liligina.

¹⁷ Inau sauba kau alomaia kesa na obo loki tana barangengo me ke matesiligigira pipi sui na omea mamauri. Pipi sui lakalaka na omea tana barangengo sauba kara mate,

¹⁸ migoe moa inau sauba kau naua kesa na vaitasogi kolugo. Igoe ko sage i laona na vaka kolua na taumu, mi tugira na dalemu ma tu tauqira.

¹⁹⁻²⁰ Ko adisagegira kolugo i laona na vaka kesa na dakina ma kesa na manena pipi sui na vatana na omea tuavati, me pipi sui na vatana na manu, me pipi sui na vatana na omea ara tere tana kao, kara sogoga gana kara gini mauri.

²¹ Mo ko adisagegtoa pipi sui na vatana na mutsa, na gamui igamu ma gaqira goto igira.”

²² Ma Noa e naua pipi sui na omea aia God e ketsalia ke naua.

7

Na Obo Loki

¹ Na Taovia e tsarivania a Noa, “Ko sage i laona na vaka kolugira nimu tamadale popono; inau au tsodoa laka igoe segeni lelê moa i laona barangengo o naua na omea e goto.

² Ko adisage kolugo kara sogoga vitu pipi vatana na omea tuavati igira e ulagana na gini savori-kodoputsa, me ke sogoga kesa moa igira na omea tuavati tavosi sui.

³ Ko adisagegira goto kara sogoga vitu pipi vatana na manu sui. Ko naua vaganana ia rongona kara gini mauri pipi sui na vatana na omea tuavati ma na manu, ma kara gini vasusu dato tugua tana barangengo.

⁴ Me kau moa ke vitu na dani minau sauba kau moloa na usa ke tumu ke vati sangavulu na dani me ke vati sangavulu na bongi, gana kau gini matesiligigira pipi sui na omea mamauri inau au aqosigira.”

⁵ Ma Noa e naua pipi sui na omea aia na Taovia e ketsalia ke naua.

⁶ E ono sangatu na ngalitupana a Noa kalina e tave na obo loki tana barangengo.

⁷ Aia ma na tauna, mi tugira na dalena mane ma tu tauqira ara tu sage tana vaka gana kara tu gini mauri tania na obo loki ia.

⁸ Me pipi sui na vatana na omea tuavati ma na manu ma na omea ara tere tana kao, na dakina ma na manena, atsa moa igira e ulagana na gini savori-kodoputsa migira e tagara,

⁹ ara sage kolua a Noa tana vaka, vaga nogo na omea God e ketsalia.

¹⁰ Me vitu na dani i muri me tave na obo loki tana barangengo.

¹¹ Mi kalina e ono sangatu na ngalitupana a Noa, tana sangavulu vitunina dani na rukanina vula, me pipi sui na mangamanga na kô loki i vavana na barangengo ara viri botsadato, me pipi sui na matsapakapuna na obo tana masaoka ara viri sangavi sui,

¹² ma na usa e tumu tana barangengo e vati sangavulu na dani me vati sangavulu na bongi.

¹³ Mi tana dani tsotsodo nogo ia, a Noa ma na tauna ara ka sage tana vaka kolutugira tolu ka daleqira mane, tugira nogo a Sem, ma Ham ma Japet, kolutugira goto tu tauqira.

14 Mara sage kolugira goto tana vaka pipi sui na vatana na omea tuavati, ma na omea ara tere tana kao, ma na manu, na ladogana ma na atsina, na lokina ma na tetelona.

15 E kesa na manena me kesa na dakina tana pipi vatana na omea mamauri ara sage kolua a Noa tana vaka,

16 vaga nogo na omea e ketsalia God. Mi muri, ma na Taovia e vongo kapusia na banina na vaka.

17 Na obo loki e babâ moa i laona vati sangavulu na dani, ma na kô e mao me gini tugua na vaka ke tsobo.

18 Ma na kô e mao babâ moa, ma na vaka e tsotsobo bamai i kelana kô.

19 Ma na kô e mao sosongo goto bâ me gini tsavugira na vungavunga dato ao liuliu bâ;

20 me babâ moa na maona na kô poi tsau e sangava tolu tabailima na datona liusigira na vungavunga sui.

21 Mara gini mate pipi sui na omea mamauri tana barangengo, pipi sui na manu ma na omea ara tere tana kao, me pipi sui na omea tuavati, me pipi sui goto na tinoni.

22 Pipi sui moa na omea ara magomago tana barangengo ara mate.

23 Na Taovia e matesigira pipi sui lakalaka na omea mamauri tana barangengo, na tinoni, na omea tuavati, na omea ara tere tana kao, ma na manu. Maia Noa segeni moa migira ara sage kolua tana vaka ara tau mate.

24 Ma na kô e tau goto tsuna i laona kesa sangatu me tsege sangavulu na dani.

8

E Sui na Obo Loki

¹ Ma God e tau padalea a Noa migira na omea mamauri sui ara totu kolua tana vaka; maia e tû me molomaia na guguri, ma na kô e gini tuturiga na tsuna.

² Migira na manga manga na kô loki i vavana na bara ngengo ma na matsapakapuna na obo tana masaoka ara vongotugua. Ma na usa e sui,

³ mi laona kesa sangatu tsege sangavulu na dani na kô e kiki rago e tavalala.

⁴ Tana sangavulu vitunina dani tana vitunina vula na vaka e mai toga i kelana kesa na vungavunga i Ararat.

⁵ Ma na kô e tavalala babâ moa, mi tana kesanina dani tana sangavulunina vula ma na kelaqira na vungavunga ara laba.

Na kulukulu e visumai kolua na arana vaolu na gai na olive i mangana. (8:11)

⁶ Me putsu vati sangavulu na dani, ma Noa e sangavia kesa na ovaovana bisi

⁷ me molo rutsumia kesa na kaokao. Ma na kaokao ia e tau visu mai, aia e lolovo polipoli moa poi e tsau kalina e tavalala saikesa na kô.

⁸ Mi muri, ma Noa e molo rutsumigotoa kesa na kulukulu ke reia ti vaga ke tsuna nogo na kô,

⁹ ma na rongona na kô e tau vati tsuna saikesa moa me tsavu poponoa moa na kao, ma na kulukulu ia e tau tangomana ke tao. Maia e lovo visutugua tana vaka, ma Noa e molo rutsumia na limana me adisagetugua i laona na vaka.

¹⁰ Ma Noa e pipitu goto vitu na dani ti e molo rutsumitugua na kulukulu.

11 Mi tana ngulavi ma na kulukulu e vi-sumaitugua kolua kesa na arana vaolu na gai na olive tana mangana. Mi tana ma Noa e donaginia laka e tsuna nogo na kô.

12 Mi muri, maia e pipitu vitu goto na dani te e molo rutsumitugua na kulukulu kesa goto kalina; ma na kulukulu ia e tau goto visumai.

13 Mi kalina e 601 ngalitupana a Noa, tana kesanina dani tana kesanina vula, ma na kô e tsuna saikesa. Ma Noa e adiligia na tsatsavuna na vaka, me tû me moro bamai, me reia laka na kao e tuturiga nogo na mamatsa.

14 Mi tana rukapatu vitunina dani tana rukana vula, ma na barangengo e mamatsa saikesa.

15 Ma God e tsarivania a Noa,

16 “Ko rutsu tania na vaka kolua na taumu me kolutugira goto na dalemu mane ma tu tauqira.

17 Mo ko molo rutsumigira sui goto na manu ma na omea tuavati ma na omea ara tere tana kao, rongona igira kara vasusu dato ma kara dangalia na barangengo popono.”

18 Mi tana, ma Noa ma na tauna kolutugira goto na dalena ma tu tauqira ara tu rutsu tania na vaka.

19 Me pipi sui lakalaka na omea tuavati ma na omea ara tere tana kao ma na manu ara alarutsu tania na vaka kolugira gaqira kamaga.

A Noa e Savoria na Kodoputsa

20 Ma Noa e tû me logoa kesa na belatabu vania na Taovia; maia e adia kesa i laoqira pipi vatana ma omea tuavati ma na manu igira e ulagana na gini savori-kodoputsa, me kodo poponogira vaga na savori-kodokodo i kelana na belatabu.

²¹ Ma na Taovia e siginingaoa na vuruna na kodoputsa ia, maia e tsarisegenina, “E utu saikesa goto inau kau ketsotugua na barangengo tana rongona na omea ara naua igira na tinoni. Inau au donagininogoa laka tû kalina igira ara tinoni vaolu me sasi niqira papada. Me utu saikesa goto kau matesigira pipi na omea ma-mauri sui vaga inau au naunogoa tana tagu eni.

²² Mi tana tagu popono ke totu na barangengo, sauba ke totu saviliu na tagu na tsutsuka ma na tagu na pipitsu, na tagu na bisi ma na tagu na papara, na aso ma na usa, na dani ma na bongi.”

9

God e Vaturia Nina Taso Kolua a Noa

¹ Ma God e tabua a Noa mi tugira na dalena mane me tsarivanitugira, “Kamu tu tamanina ke danga tu dalemui, rongona tu kukuamui tugamu kara dangaliginia na barangengo popono.

² Me pipi sui na omea tuavati, ma na manu, ma na omea ara tere tana kao, ma na tsetse sauba kara matagunigamu igamu. Inau au mologira sui i vavana nimui tagao nogo igamu.

³ Mi kalina ia, igamu tangomana kamu ganigira, kolugira goto na omea tsukatsuka; inau au saugira sui vanigamu kara lia gamui mutsa.

⁴ Me kesa moa na omea e vali vanigamu kamu gania, aia nogo na velesina sabo e totu moa na gabu i konina. Inau au tongoa na omea iani rongona tana gabu nogo e totu na mauri.

⁵ Me ti vaga ke kesa ke matesia kesa tinoni maia sauba ke gadovikede. Minau sauba kau

kede matesia na omea tuavati aia e matesia kesa tinoni.

⁶ Inau nogo au aqosigira na tinoni tana nunuqu segeni, me vaga ia, masei ke tû me ke labumatesia kesa tinoni, me sauba na tinoni tavosi kara labumatesigotoa aia.

⁷ “Igamu nimui aqo kamu tamani ke danga na dalemui, rongona na kukuamui kara dangaliginia na barangengo popono.”

⁸ Mi muri, ma God e tsarigotoa vanitugira a Noa ma na dalena,

⁹ “Kalina ia, inau au vaturia niqu taso kolutugamu me kolugira goto tu kukuamui kara botsamai tu murimui,

¹⁰ me kolugira goto pipi na omea mamauri sui: na manu, na buluka, ma na omea tuavati sui, ara rutsumai kolutugamu talu i laona na vaka.

¹¹ Migirani nogo na gokona na taso inau au naukolugamu: inau au vekevanigamu laka e utu goto ke tavetugua na obo loki vaga ia ke obotia na barangengo popono me ke matesigira na tinoni sui.

¹² Iani nogoria na papadana na taso inau segeniqu au vaturia kolugamu me kolugira pipi sui na omea mamauri,

¹³ au moloa na vulagaro i gotu tana parako, na papadana niqu vaitasogi koluana na barangengo.

¹⁴ Me pipi kalina kau sarosaigira na parako kara tsavua na barangengo ma na vulagaro ke laba tana parako,

¹⁵ minau sauba kau padatugua niqu taso au naukolugamu me kolugira sui goto na omea

mamauri, laka e utu saikesa ke tavetugua kesa na obo seko me ke matesigira na omea mamauri sui.

¹⁶ Mi kalina ke laba na vulagaro tana parako, minau sauba kau morosia ma kau padavisua na taso saliu inau au naukolugira na omea mamauri sui tana barangengo.

¹⁷ Na vulagaro aia nogoria na papadana na veke au naua kalina eni vanigira na omea mamauri sui.”

A Noa Mi Tugira na Dalena Mane

¹⁸ Tugira na dalena mane a Noa ara tu rutsu tania na vaka, tugira nogo a Sem ma Ham ma Japet. Ma Ham aia na tamana a Kanaan.

¹⁹ Tugirani tolu na dalena a Noa na mumuaqira na tinoni sui tana barangengo.

²⁰ A Noa, aia na maneaqo kao, maia nogo na ksanina mane e tsukâ na itai na uaeni, me aqosi uaeni.

²¹ Mi muri, maia e inuvia me ulavia, me tsorâ na polona me tsaro malaiole i laona nina valepolo.

²² Mi kalina a Ham, aia na tamana a Kanaan, e mai me reia laka e tsaro malaiole na tamana, maia e rutsu i tano me ba tsarivanikaira na kulana.

²³ Mi kaira a Sem ma Japet ara ka adia kesa na polo, mara ka tangoli tavamurisia tana kokoveqira. Mara ka vanovano tavamuri sage tana valepolo gana kara ka tau reia na malaiolena ka tamaqira, mara ka ba tsavuginia.

²⁴ Mi kalina e sasaga visutugua a Noa me rongomia na omea na dalena tumuri e nauvania

²⁵ maia e tsaria, “!Inau au vealaginia a Kanaan! Maia sauba ke tseka vanigira na tasina.

²⁶ !Tsonikaea na Taovia nina God a Sem! A Kanaan sauba ke tseka vania a Sem.

²⁷ !Aia God ke vangalaka vania a Japet* ma kara danga na dalena! !Migira na kukuana kara maurisai kolugira nina tinoni a Sem! Maia Kanaan sauba ke tseka goto vania a Japet.”

²⁸ Mi murina na obo loki ma Noa e mauri goto 350 na ngalitupa,

²⁹ maia e 950 ngalitupana kalina e mate.

10

Igira na Kukuaqira na Dalena a Noa (1 Turupatu Dato 1:5-23)

¹ Igirani nogo na kukuaqira tugira na dalena mane a Noa, tugira a Sem, ma Ham ma Japet. Tugira tolu ara tu tamani tu daleqira mane murina na obo loki.

² Migirani na dalena a Japet: a Gomer, ma Magog, ma Madai, ma Javan, ma Tubal, ma Mesek ma Tiras, tugira nogo na mumuaqira na tinoni ara totu tana vera ara tangomalavuginia tu soaqira.

³ Migira na kukuana a Gomer igira nogo na tinoni ni Askenas, mi Ripat mi Togarma.

⁴ Migira na kukuana a Javan igira nogo na tinoni ni Elisa, mi Spain, mi Siprus mi Rodes;

⁵ migira nogo na mumuaqira igira na tinoni ara totu liligina tasi mi tana momoru tetelo. Igira nogo na kukuana a Japet, ara mauri i laona

* 9:27 9:27 Na soa a Japet tana goko Hibru e tangi vaga moa ‘pabo babâ.’

niqira puku ma na veraqira tatavosi, me pipi kesa na alaala ara gini goko niqira goko segeni.

⁶ Migirani nogo na dalena a Ham: a Kus, ma Ejipt, ma Libia, ma Kanaan, tugira nogo na mumuaqira na tinoni ara totu tana vera ara tangomalavuginia tu soaqira.

⁷ Migira na kukuana a Kus igira nogo na tinoni ni Seba, mi Havila, mi Sabta, mi Raama, mi Sabteka. Migira na kukuana a Raama, igira nogo na tinoni ni Seba mi Dedan.

⁸ A Kus e tamanina kesa na dalena mane a Nimrod na soana, maia nogo na ksanina malagai susuliga tana barangengo e tangiloki na soana.

⁹ Tana nina sasanga nogo na Taovia te a Nimrod e dona dou na rugu, maia nogoria na rongona te ara gini tsaria na tinoni na goko vaga iani, “!Na Taovia ke naua migoe ko lia na mane na rugu malagai vaga nogo a Nimrod!”

¹⁰ Tana idana ma nina tagao a Nimrod e adisaitugira na vera ni Babilon mi Erek mi Akad, tugira sui tolu na vera tugirani ara tu totu i laona na Babilonia.

¹¹ Me tû tana, maia e vano i Asiria me logogira na verabau ni Nineve, mi Rehobot Ir, mi Kala,

¹² mi Resen, aia e totu ka levugaqira Nineve ma na verabau loki ni Kala.

¹³ Igira na kukuana a Ejipt igira nogo na tinoni ni Lidia, mi Anam, mi Lehab, mi Naptu,

¹⁴ mi Patrus, mi Kaslu, mi Krete, igira nogo na mumuaqira igira na Pilstia.

¹⁵ Mi kaira na dalena a Kanaan, kaira nogo a Sidon aia na idana dalena, ma Het, kaira nogo

na mumuaqira na tinoni ara totu tana vera ara tangomalavuginia ka soaqira.

¹⁶ Maia goto a Kanaan na mumuaqira igira na Jebus, ma na Amor, ma na Gergas,

¹⁷ na Hivi, na Arka, na Sini,

¹⁸ na Arvad, na Semar ma na Hamat. Igira na puku tavosi babâ i laoqira na Kanaan ara tavota,

¹⁹ poi niqira votavota igira na Kanaan e tsau bâ tû i Sidon me tada bâ i Gerar varangisia i Gasa, me longa bâ i Sodom, mi Gomora, mi Adma mi Seboim varangisia i Lasa.

²⁰ Igirani nogo na kukuana a Ham ara mauri i laona niqira puku ma na veraqira tatavosi, me pipi kesa alaala ara gini goko niqira goko segeni.

²¹ Ma Sem, aia na kulana loki a Japet, maia nogo na mumuaqira igira sui na Hibru.

²² Migirani nogo na dalena a Sem: a Elam, ma Asur, ma Arpaksad, ma Lud, ma Aram, tugirani nogo tu mumuaqira na tinoni tana vera ara tangomalavuginia tu soaqira.

²³ Migira na kukuana a Aram igira nogo na tinoni ni Us, mi Hul, mi Geter, mi Mesek.

²⁴ Ma Arpaksad na tamana a Sela, ma Sela na tamana a Eber.

²⁵ Ma Eber e tamanikaira ruka na dalena mane: kesa ara soaginia a Peleg* rongona tana tagu e mamauri moa aia migira na tinoni tana barangengo ara tavota; ma na rukanina dalena ara soaginia a Joktan.

²⁶ Migira na kukuana a Joktan igira nogo na tinoni ni Almodad, mi Selep, mi Hasarmavet, mi

* **10:25 10:25** Na soa a Peleg tana goko Hibru e tangi vaga moa 'tavota.'

Jera,

²⁷ mi Hadoram, mi Usal, mi Dikla,

²⁸ mi Obal, mi Abimael, mi Seba,

²⁹ mi Opir, mi Havila, mi Jobab. Igirani sui na kukuana a Joktan.

³⁰ Ma na kao ara totuvia igira e tû i Mesa me tsau bâ i Separ tana kao vungavungaga i longa.

³¹ Igirani nogo na kukuana a Sem ara mauri i laona niqira puku ma na veraqira tatavosi, me pipi kesa alaala ara gini goko niqira goko segeni.

³² Ma na tinoni sui girani na kukuana sui moa a Noa, taonia niqira vasusu, mara totu babâ tana niqira duli ma na veraqira tatavosi. Mi murina na obo loki migira na puku sui tana barangengo ara talu sui moa tu koniqira tugira na dalena a Noa.

11

Na Kusudato ni Babilon

¹ Tana idana igira sui na tinoni tana barangengo popono ara tamanina kesa moa na goko ara gini gogoko.

² Mi kalina igira ara tavetada bamai na lalaveana tana nauna i tana kara totu, mara ba tsodoa kesa na poi atsa i longa tana Babilonia mara totu i tana.

³ Mara vaitsarigi, “!Mai! Ida igita ma ka aqosi briki, ma kara kakai dou.” Me vaga ia mara tamanina na briki gana na logovera ma na tita gana kara tangolisaiginigira.

⁴ Mara tsaria, “Kalina ia, ida ma ka logoa kesa na verabau kolua kesa na kusudato ke tsau bâ tana masaoka, rongona ke gini tangiloki

na soada ma ka gini tau saranga bamai tana barangengo popono.”

⁵ Mi tana, ma na Taovia e tsunamai na morosiana na verabau ma na kusudato igira ara logoa,

⁶ maia e tsaria, “Kalina ia igirani sui ara kesa moa tinoni, mara kesa moa goko; ma na omea ara naua iani aia nogo na tuturigana moa na omea sauba kara naua. !Me ke tau oka me sauba goto kara tangomana na nauana pipi sui moa na omea ara padangaoa!

⁷ Ida gita ma ka tsuna bâ ma ka laloo niqira goko, rongona kara gini tau vairongomigadovigi.”

⁸ Me vaga ia, ma na Taovia e sarangasigira tana barangengo popono, mara mololea na logoana na verabau ia.

⁹ Ma na verabau ia ara soaginia Babilon* rongona i tana nogo na Taovia e laloo niqira goko na tinoni sui, me tû i tana aia e sarangasigira bâ tana barangengo popono.

*Igira na Kukuana a Sem
(1 Turupatu Dato 1:24-27)*

¹⁰ Igirani nogo na kukuana a Sem. E ruka moa na ngalitupa murina na obo loki kalina a Sem e 100 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Arpaksad na soana.

¹¹ Mi murina ia, maia e mauri goto 500 na ngalitupa me tamanigotoa visana na dalena i muri.

* **11:9 11:9** Na soa i Babilon tana goko Hibru e tangi vaga 'lalo.'

¹² Mi kalina a Arpaksad e 35 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane a Sela na soana;

¹³ mi murina ia, maia e mauri goto 403 na ngalitupa me tamanigotoa visana na dalena i muri.

¹⁴ Mi kalina a Sela e 30 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane a Eber na soana;

¹⁵ mi murina ia, maia e mauri goto 403 na ngalitupa me tamanigotoa visana na dalena i muri.

¹⁶ Mi kalina a Eber e 34 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane a Peleg na soana;

¹⁷ mi murina ia, maia e mauri goto 430 na ngalitupa ma tamanigotoa visana na dalena i muri.

¹⁸ Mi kalina a Peleg e 30 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Reu na soana;

¹⁹ mi murina ia, maia e mauri goto 209 na ngalitupa me tamanigotoa visana na dalena i muri.

²⁰ Mi kalina a Reu e 32 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Serug na soana;

²¹ mi murina ia, maia e mauri goto 207 na ngalitupa, me tamanigotoa visana na dalena i muri.

²² Mi kalina a Serug e 30 ngalitupana, maia e tamanina kesa na dalena mane, a Nahor na soana;

²³ mi murina ia, maia e mauri goto 200 na ngalitupa, me tamanigotoa visana na dalena i muri.

²⁴ Mi kalina a Nahor e 29 ngalitupana, aia e tamanina kesa na dalena mane, a Tera na soana;

²⁵ mi murina ia, maia e mauri goto 119 na ngalitupa, me tamanigotoa visana na dalena i muri.

²⁶ Mi kalina a Tera e 70 ngalitupana, maia e lia tu tamaqira a Abram, ma Nahor ma Haran.

Igira na Kukuana a Tera

²⁷ Igirani nogo na kukuana a Tera, aia tu tamaqira tugira a Abram, ma Nahor ma Haran. A Haran na tamana a Lot,

²⁸ ma Haran e mate tana verana segeni nogo i Ur tana Babilonia kalina e mamauri moa a Tera na tamana.

²⁹ Ma Abram e taugâ ko Sarai, ma Nahor e taugâ ko Milka aia na dalena daki a Haran, aia na tamana goto a Iska.

³⁰ Maia ko Sarai e tau tangomana ke tamani sa dalena.

³¹ Ma Tera e aditugira a Abram na dalena, maia Lot na tutuana aia na dalena a Haran, maia ko Sarai na tauna a Abram, mi tugira ara tu mololea na verabau ni Ur tana Babilonia na vano tana kao ni Kanaan. Mara tu vano mara tu ba tsau moa i Haran mara tu ba totu i tana.

³² Ma Tera e mate i tana kalina e 205 ngalitu-pana.

12

God e Vilia a Abram

¹ Ma na Taovia e tsarivania a Abram, “Ko mololea na veramu, migira na kamamu, ma na valena tamamu, mo ko bâ tana kao i tana inau sauba kau sauvulagia vanigo.

² Inau sauba kau tusuvanigo ke danga na kukuamu, migira sauba kara pabo ma kara lia

na puku loki. Me sauba inau kau vangalaka bâ vanigo, ma kau naua me ke gini tangiloki sosongo na soamu, mi tana soamu nogo igoe ti sauba kara gini tsotsovata na tinoni sui tana barangengo popono.

³ Inau sauba kau soadougira sui igira ara soadougo igoe, ma kau vealaginigira igira sui ara vealaginigo. Mi tana rongomu nogo igoe ti inau kau vangalaka vanigira na puku sui tana barangengo.”

⁴ Mi kalina e 75 ngalitupana a Abram, maia e mololea i Haran vaga nogo na omea na Taovia e tsarivania ke naua; maia Lot goto e vano kolua.

⁵ Ma Abram e adia ko Sarai na tauna, ma Lot na dalena kulana, me pipi sui ka niqira omea levolevo ma niqira tseka sui ara ka tamanina i Haran, mara aligiri na vano tana kao ni Kanaan. Mi kalina ara ba laba i Kanaan,

⁶ ma Abram e vano saviliu poi e ba tsau tana gai tabu i More, aia na nauna tabu i Sekem. Mi tana tagu ia igira na Kanaan ara totuvia moa na kao ia.

⁷ Ma na Taovia e laba vania a Abram me tsarivania, “Iani nogo na kao inau sauba kau sauvanigira igira na kukuamu.” Ma Abram e tû me logoa kesa na belatabu i tana vania na Taovia aia e laba vania.

⁸ Mi murina ia, maia e tada goto me ba tsau tana kao vungavungaga i tabana i longa na verabau ni Betel, mi tana e ba vaturikaea nina valepolo i ka gaqira levuga Betel tabana i tasi mi Ai tabana i longa. Mi tana aia e logogotoa kesa na belatabu me samasama vania na Taovia.

⁹ Mi muri, maia e vano babâ moa kalea i Negeb tana vovotana kao ni Kanaan tabana i ata.

A Abram i Ejipt

¹⁰ Me liu kesa na uvirau loki sosongo tana Kanaan, maia Abram e tû me ba tada tsau bâ i Ejipt, gana ke totu tetelo i tana.

¹¹ Mi kalina aia e vangaraua na savu taligu tana votavota na vano i Ejipt, maia e tsarivania ko Sarai na tauna, "Igoe kesa na daki rerei dou sosongo.

¹² Mi kalina igira na tinoni ni Ejipt kara reigo igoe me sauba kara padâ laka igoe na tauqu, ma kara matesiau inau ma kara mologo igoe ko mauri.

¹³ Ma nimu aqo nomoa ko tsarivanigira laka igoe na tasiq; mi tana rongomu nogo igoe ti igira kara moloau kau mauri ma kara aragodouau."

¹⁴ Mi kalina ara savu taligu tana votavota ni Ejipt, migira na tinoni ni Ejipt ara reia laka na tauna a Abram e rereidou sosongo.

¹⁵ Mara visana nina mane sasanga na taovia tsapakae ara reia ko Sarai mara ba tsarivania na taovia tsapakae laka e rerei dou sosongo aia; mara adivanoa tana valena na taovia tsapakae.

¹⁶ Mi tana rongona nogo ko Sarai, ti na taovia tsapakae e dou sosongo vania a Abram, me tusule vania na alaala na sipi ma na naniqoti, na buluka ma na asi, na tseka ma na kamelo.

¹⁷ Me rongona na taovia tsapakae e taugâ ko Sarai, te e tû na Taovia me molomaia na lobogu seko ke gadovia na taovia tsapakae migira sui na tinoni i laona na valena.

18 Ma na taovia tsapakae e mologoko vania a Abram ke mai i konina, maia e veisuâ, “? Laka nagua o nauvaniau igoe? ?Egua ti o tau tsarivaniau inau laka aia ko Sarai na taumu?

19 ?Ma na rongona gua ti o tsaria laka aia na tasimu, mo tamivaniau inau kau adia me ke lia na tauqu? !Na taumu ri iani; ko adia mo ko baligi!”

20 Ma na taovia tsapakae e moloketsa vanigira nina mane, migira ara tû mara railigia a Abram tania na veraqira, kolua na tauna migira sui na omea e tamanina.

13

Ara Ka Tavota Kaira a Abram ma Lot

1 Me vaga ia, ma Abram e mololea i Ejipt kolua na tauna migira sui na omea aia e tamanina, ma Lot goto e dulikolua, mara visutugua tana vovotana kao ni Kanaan tabana i ata.

2 Ma Abram e tamani danga sosongo nina omea, na sipi, na naniqoti, ma na buluka, kolugira goto na siliva ma na qolumila.

3 Maia e mololea i tana me vano kalea i Betel. Me ba tsau tana nauna i tana e vaturikaea nina valepolo tana idana i kagaqira levuga Betel mi Ai,

4 tana nauna nogo aia e logoa na belatabu tana idana. Mi tana ma Abram e samasama vania na Taovia.

5 Ma Lot e tamanigira goto danga nina sipi ma na naniqoti ma na buluka, kolu nina tamadale segeni ma nina maneaqo.

6 Me vaga ia, ma na kao i tana e dato dou na buruburu e tau tugu kaira sui kara ka totu

sai, rongona ka niqira omea tuavati ara danga sosongo.

⁷ Me kesa dani e labadato kesa na vaikoregi i levugaqira igira ara reitutugugira nina omea tuavati a Abram, migira ara reitutugugira nina omea tuavati a Lot. Mi tana tagu ia igira na Kanaan ma na Peres ara totuvia moa na kao ia.

⁸ Ma Abram e tsarivania a Lot, “I kaita na tamakamaga, me tau dou kara vaikoregi nimu tinoni igoe ma niqiu tinoni inau.

⁹ Me dou bâ ti kaita ka totu tavota. Igoe ko vilia na butona kao koegua igoe o ngaoa. Migoe ko vano kesa tabana, minau kau vano kesa tabana.”

¹⁰ Ma Lot e tû, me moro polipoli me reia laka na poi popono ni Jordan me tsau bâ i Soar, e totu danga na kô i laona, vaga tana Nina Uta na Taovia se vaga tana kao ni Ejipt. Ma na tagu ia kalina na Taovia e tau vati moa toroutsanikaira na verabau ni Sodom mi Gomora.

¹¹ Mi tana, ma Lot e vilia na poi popono ni Jordan vanisegenina, maia e longa kalea na poi ia. Aia nogo e vaga kalina kaira ara ka tavota kaira.

¹² Ma Abram e totu i laona na kao ni Kanaan, ma Lot e ba totu i laoqira na verabau ara totu tana poi varangisia i Sodom,

¹³ migira na tinonina ni Sodom na tinoni vanga tsutsukibo mara sasi sosongo i matana na Taovia.

A Abram e Vano i Hebron

¹⁴ Mi murina kalina e vano nogo a Lot, ma na Taovia e tsarivania a Abram, “Ko tû tana o totu kalina ia, mo ko moro tave, mo ko moro tada, mo ko moro votu mo ko moro longa;

¹⁵ rongona na kao sui igoe o morosigira, inau sauba kau sauvanigo igoe migira na kukuamu, me sauba igamu kamu tamanigira sailagi.

¹⁶ Inau sauba kau sauvanigo ke danga sosongo na kukuamu, me sauba ke tau tangomana ke kesa na tsokoraeaqira; me ti vaga ke kesa ke dona na tsokoana na papasa tana barangengo, maia sauba goto ke tangomana na tsokoaqira na kukuamu igoe.

¹⁷ Bâ, mi kalina ia, igoe ko tû mo ko ba liuvi poponoa na kao ia, rongona inau sauba kau sauvanigo popono.”

¹⁸ Ma Abram e tû me mololea i tana me ba vaturikaea nina valepolo varangisigira na gaitabu e tamanina a Mamre tana Hebron, mi tana maia e logogotoa kesa na belatabu vania na Taovia.

14

A Abram e Laumaurisia a Lot

¹ Ara tu vati na taovia tsapakae, tugira a Amrapel ni Babilonia, ma Ariok ni Elasar, ma Kedorlaomer ni Elam, ma Tidal ni Goim,

² ara tu vano na vailabu koluaqira tsege na taovia tsapakae tavosi: tugira nogo a Bera ni Sodom, ma Birsa ni Gomora, ma Sinab ni Adma, ma Semeber ni Seboim, ma na taovia tsapakae ni Bela (se i Soar).

³ Tugira tsege na taovia tsapakae tugirani ara tu vorogokona mara tu saia niqira alaala tana Poi ni Sidim, i tana e totu na Tasi Mate kalina ia.

⁴ Tugira sui ara tu totu moa i vavana nina tagao a Kedorlaomer i laona e sangavulu ruka na

ngalitupa, mi tana sangavulu tolunina ngalitupa mi tugira ara tu sovetugua tania nina tagao aia.

⁵ Mi tana sangavulu vatinina ngalitupa, ma Kedorlaomer kolugira igira ara sanga tabana kolua ara mai kolua niqira alaala na mane vaumate mara tulusigira na Repaim i Asterot Karnaim, migira na Susim i Ham, migira na Emim tana poiatsa ni Kiriataim,

⁶ migira goto na Hor tana vungavunga ni Edom, mara takuvigira tsau bâ i Elparan tana vovotana na kaomate.

⁷ Mi muri, migira ara pilo visutugua mara visu bâ i Kades mi tana tagu ia ara soaginia i Enmispat. Mara ba laugira sui niqira kao igira na Amalek mara tulusigira na Amor ara totu i Hasason Tamar.

⁸ Mi muri, mi tugira na taovia tsapakae ni Sodom, mi Gomora, mi Adma, mi Seboim, mi Bela ara raqagira niqira alaala na mane vaumate mara bâ tana Poi ni Sidim mara vailabugi

⁹ kolutugira na taovia tsapakae ni Elam, mi Goim, mi Babilonia, mi Elasar, ara tsege na taovia tsapakae tabana, mara vati tabana.

¹⁰ Mi laona na poi ia ara totu danga na qilu na kolta i laona, mi kalina kaira na taovia tsapakae ni Sodom mi Gomora ara ka tovoa na tsogoligi tania na vailabu, mara ka ba pukasage i laona na qilu gira; me tugira tolu na taovia tsapakae tavosi ara tu tsogovano tana vungavunga.

¹¹ Mi tugira vati na taovia tsapakae ni Babilonia, mi Elasar, mi Elam mi Goim, ara tu laugira pipi sui na omea ara totu i laona na Sodom ma na Gomora, kolugotoa na mutsa mara vano.

¹² Ma Lot, aia na dalena na kulana a Abram, e totu goto i Sodom, migira ara tangoligotoa mara laugira nina omea sui lakalaka.

¹³ Me kesa na mane e tsogo me mai turupatuna pipi sui na omea girani vania a Abram na Hibru, aia e tototu varangisigira na gaitabu e tamanina a Mamre na Amor. Ma Mamre mi kaira a Eskol ma Aner na kulana ara tu sanga tabana konina a Abram.

¹⁴ Mi kalina a Abram e rongomia laka ara tangolia a Lot na dalena kulana, maia e tû me soasaigira igira sui na tinoni na vailabu ara totu i konina i tana, mara saisai mara 318 mane, mara takuvitugira vati na taovia tsapakae poi ara ba tsau i Dan.

¹⁵ Mi tana maia e votagira nina alaala, migira ara baginigira gaqira gala tana bongi mara tuliusigira. Maia e takuvigira tsau bâ i Hoba aia e totu pala tave vania i Damaskus,

¹⁶ me adivisugira sui pipi na omea ara laua. Me adivisugotoa a Lot aia na dalena kulana, me pipi sui nina omea levolevo kolugira goto na daki sui migira na tinoni tavosi sui ara tangoligira.

A Melkisedek e Tabua a Abram

¹⁷ Mi kalina a Abram e tuliusigira sui nogo a Kedorlaomer migira na taovia tsapakae tavosi me vivisumai, maia na taovia tsapakae ni Sodom e ba tsodoa tana Qou ni Save aia ara soaginigotoa Nina Qou na Taovia Tsapakae.

¹⁸ Ma Melkisedek, aia na taovia tsapakae ni Salem, maia nina manetabu goto God Loki Tsapakae, e adi bâ vania a Abram na bredi ma na uaeni,

¹⁹ me tabua a Abram me tsarivaganana, “! Aia na God Loki Tsapakae aia nogo e volâ na baragata ma na barangengo, ke tabugo igoe Abram!

²⁰ !Tsonikaea na God Loki Tsapakae, rongona aia nogo e sangago igoe te o gini tangomana na tuliusiaqira gamu gala!” Mi tana, ma Abram e tû, me tusuvia a Melkisedek na sangavulunina turina na omea sui aia e laua tana vailabu.

²¹ Maia na taovia tsapakae ni Sodom e tsarivania a Abram, “Igoe ko aditamanimu pipi na omea sui, mo ko sauvisu vaniau moa igira sui niqû tinoni.”

²² Ma Abram e tuguvisua me tsaria, “Inau au vatsa i matana na Taovia na God Loki Tsapakae, aia e aqosia na baragata ma na barangengo,

²³ laka inau sauba e utu saikesa kau tangolivisua ke kesa goto nimu omea tatamani igoe, atsa moa ti na itaina tula polo, se kesa na itai gana na sori porotua, rongona ko tau tsaria igoe i muri, ‘A Abram e gini tamani omea danga rongona inau nogoria au sau omea vania.’

²⁴ Me sauba e utu goto kau aditamaniqu segeni ke kesa na omea. Kau adia moa gaqira tuva igira niqû tinoni ara duli koluau. Mo ko tami moa vanitugira a Aner, ma Eskol ma Mamre, tugira ara tu sanga tabana koluau, kara tu adia tu gaqira tuva.”

15

Nina Taso God Kolua a Abram

¹ Kesa tana tagu i muri, ma na Taovia e goko vania a Abram tana moro me tsarivania, “A

Abram ko laka na matagu. Inau sauba kau dilago tanigira sui na omea seko, ma na pelumu sauba ke loki sosongo.”

² Ma Abram e veisuâ na Taovia, “?Taovia God, na peluna dou koegua sauba igoe ko sauvaniau inau kalina au tau vati tamanina moa sa dalequ vaga ia? Maia lelê moa a Elieser ni Damaskus sauba ke tangolidatogira sui niqu omea inau.

³ Igoe o tau sauvaniau sa dalequ, me sauba moa ke kesa vidaqira niqu tseka ke tangolidatogira niqu omea tatamani.”

⁴ Mi muri, maia e rongomia na Taovia e gokovanitugua me tsaria: “Tani a Elieser na tseka sauba e utu ke tangolidatoa nimu omea tatamani; na dalemu segeni nogo igoe sauba ke tugugo.”

⁵ Ma na Taovia e soa rutsumia a Abram i tano me tsarivania, “Ko morodato i gotu tana masaoka mo ko tovoa na tsokoaqira na veitugu sui o reigira i tana; migoe na kukuamu sauba kara danga vaga nogo na veitugu o reigira i gotu.”

⁶ Ma Abram e tutunina na Taovia, mi tana rongona nogo nina tutuni aia ti na Taovia e reingaoa a Abram me tabedoua.

⁷ Mi muri, ma na Taovia e tsarivania, “Inau nogo na Taovia au adiligigo tania na veramu i Ur tana Babilonia, rongona kau tusuvanigo na kao iani me ke lia na tamanimu.”

⁸ Ma Abram e veisuâ, “?Taovia God, ke koegua ti kau donaginia laka sauba ke lia na tamaniqu na kao iani?”

9 Ma na Taovia e gokovisu me tsaria, “Ko adimai vaniau ieni ke kesa na buluka, me ke kesa na naniqoti, me ke kesa na sipi mane, me ke tolu sui moa tu ngalitupaqira, me ke kesa na kulukulu me ke kesa na kurau.”

10 Ma Abram e adisaigira na omea sui e nongia na Taovia, me putsikutigira ruka takutina, me molo palatetegira pipi na omea kesa turina kesa tabana, me kesa turina kesa tabana; me tau moa putsikutigira na manu.

11 Migira na manusata ara tsunamai laka kara gania na lakaqira, ma Abram e tsialigigira.

12 Mi kalina e raratasi na aso, ma Abram e tsaro me matura mate, me tavongani ngolia na matagu loki.

13 Ma na Taovia e tsarivania, “Igira na kukuamu sauba kara tinoni labavô kesa tana vera tavosi, me sauba kara lia niqira tseka na tinoni ni tana, me sauba kara rotasi sekoligira i laona ke vati sangatu na ngalitupa.

14 Minau sauba kau kedegira igira ara malatsekagira, mi kalina igira na kukuamu kara mololea na vera tavosi ia, migira sauba kara adia ke danga sosongo na omea levolevo kolugira.

15 Migoe segenimu sauba ko mauri babâ moa poi tsau kalina ko tuqatuqa sosongo, me sauba ko mate tana rago, ma kara qiludougo.

16 Me sauba ke tsaulia ke vati na vatavata i muri ti igira na kukuamu igoe kara visumaitugua ieni, rongona e utu inau kau tsialigigira na Amor poi kalina ke tabaru saikesa niqira sasaga igira me ke kilia kau kedegira.”

17 Mi kalina e su pitsu nogo na aso me rodo,

me tavongani pungudato na lake vaga tana umu, me kesa na omea vaga na sulu iruiru e liu i levugaqira na paparina na omea tuavati gira.

¹⁸ Mi tana tagu tsotsodo nogo ia ma na Taovia e naua kesa na vaitasogi kolua a Abram. Me tsarivania, “Inau au vekevanigo kau tusuvanigira na kukuamu na kao popono iani, ke tû tana vovosana na kao ni Ejipt me ke vosa bâ tana Kô Euprates,

¹⁹ me adisaikolugotoa niqira kao igira na Ken, na Kenas, na Kadmon,

²⁰ na Het, na Peres, na Repaim,

²¹ na Amor, na Kanaan, na Gergas ma na Jebus.”

16

Ko Hagar ma Ismael

¹ Aia ko Sarai na tauna a Abram e tau goto vasuvia a Abram sa baka. Maia ko Sarai e tamanina kesa nina baka daki tseka ni Ejipt, ko Hagar na soana.

² Me kesa dani ko Sarai e tsarivania a Abram, “Na Taovia e tongovaniau nogo inau kau tamani dalequ. Me ti ke dou vanigo igoe, mo ko matura kolua niqû tseka. E tau utu aia ke tangomana ke vasuviau sa baka.” Ma Abram e tabea na omea ko Sarai e tsarivania.

³ Maia ko Sarai e tusuvia a Abram ko Hagar ke lia na tauna lê. Na omea vaga iani e laba i murina e sangavulu nogo na ngalitupa a Abram e totu i Kanaan.

⁴ Ma Abram e matura kolua ko Hagar, maia e tiana. Mi kalina ko Hagar e dona laka e tiana, maia e gini kaekae me reipeâ ko Sarai.

⁵ Ma ko Sarai e tsarivania a Abram, “Aia nimu sasi nogo igoe ti ko Hagar e gini reipeaau. Inau segeniqu nogo au sauvanigo igoe ko Hagar, me tuturiga kalina aia e dona laka e tiana, maia e reipea sosongoliau inau. !Ma na Taovia ke pedia aseï ka vidada kaita e sasi, igoe se inau!”

⁶ Ma Abram e tsarivania, “E dou moa, maia ko Hagar nimu tseka nogo igoe me totu i vavana nimu tagao; ko nauvania moa na omea igoe o ngaoa na nauvaniana.” Mi tana ma ko Sarai e rotasi sosongolia ko Hagar te e gini tsogo.

⁷ Ma nina angelo na Taovia e tsodoa ko Hagar kesa tana vuravura i laona na kaomate, tana sautu e vavano i Sur,

⁸ me tsarivania, “?Ko Hagar nina tseka ko Sarai, iava o talumai igoe miava o vavano?”

Maia e tsarivania, “Inau au tsogo tania gaqu taovia.”

⁹ Ma na angelo e tsarivania, “Ko visutugua i konina mo ko aqo vania moa.”

¹⁰ Maia e tsarivanigotoa, “Inau sauba kau vanigo ke danga sosongo na kukuamu, me sauba ke tau tangomana ke kesa na tsokoraeaqira.

¹¹ Igoe sauba ko vasua kesa na dalemu mane, me sauba ko soaginia a Ismael,* rongona na Taovia e rongominogoa nimu ngangai i laona nimu rota.

* **16:11 16:11** Na rongona na soa a Ismael tana goko Hïbru ‘God e rorong.’

¹² Ma na dalemu igoe sauba ke mauri vaga kesa na asi atsi; maia sauba ke reisavigira pipi tinoni, me pipi tinoni sauba kara reisavia aia. Maia sauba ke totu tabaligi tanigira sui na kamana.”

¹³ Maia ko Hagar e veisua segenina vaga iani, “?Laka au rei mananâ na Taovia mau totu mamauri moa?” Me vaga ia, maia e soaginia na Taovia aia e goko vania “Na God Aia e Momoro.”

¹⁴ Maia nogoria na rongona ti na tinoni ara soaginia na tuvuvu e totu ka gaqira levuga i Kades mi Bered, “Nina Tuvu Aia e Mamauri Me Morosiau Inau.”

¹⁵ Ma ko Hagar e vasuvania a Abram kesa na dalena mane, maia e soaginia a Ismael.

¹⁶ Mi tana tagu ia e alu sangavulu ono nogo na ngalitupana a Abram.

17

Na Paripapada na Papadana na Taso

¹ Mi kalina e 99 ngalitupana a Abram, ma na Taovia e laba vania me tsaria, “Inau na God Susuliga Sosongo. Ko rongomangaqu, mo ko nau sailaginia moa na omea e goto me dou.

² Minau sauba kau aqosia kesa niqvu taso kolugo igoe ma kau sauvanigo ke danga na kukuamu.”

³ Ma Abram e tsuporu tsuna ma na lovana e pelea na kao, ma God e tsarivania, “Inau au aqosia na vaitasogi iani kolugo:

⁴ Inau au vekevanigo laka igoe sauba ko lia na mumuaqira na puku danga.

5 Mi kalina ia e utu nogo kara soaginigo a Abram, sauba kara soaginigo a Abraham,* rong-ona inau au mologo igoe ko lia na mumuaqira na puku danga.

6 Inau sauba kau sauvanigo ke danga na kukuamu ma kara lia na puku loki, me visana vidaqira sauba kara lia na taovia tsapakae.

7 “Inau sauba kau manalia niqū veke au nauvanigo igoe, me vanigira goto na kukuamu kara botsamai i muri vaga na taso saliu. Inau sauba kau lia nimu God igoe, ma niqira God goto igira na kukuamu.

8 Inau sauba kau tusuvanigo igoe me vanigira na kukuamu na kao iani i tana igoe o totu mala tinonina na vera tavosi kalina ia. Na kao popono tana Kanaan sauba igira na kukuamu kara tamanina sailagi, minau sauba kau lia niqira God.”

9 Ma God e tsarigotoa vania a Abraham, “Ma nimu aqo goto igoe ko tami na manaliana nimu tabana na vaitasogi iani o naua koluau, igoe migira sui goto na kukuamu kara botsa mai i muri.

10 Igoe migira goto na kukuamu, nimui aqo kamu tami sui na paripapadaqira pipi sui na mane ara totu i laomui.

11-12 Me tuturiga kalina ia me ke bā, ma nimui aqo igamu kamu paripapadaqira pipi sui na baka mane kalina e alu moa na bongiqira, kolugira goto igira na tseka ara botsa tana valemui, migira goto na tseka amu voligira tana vera tavosi.

* 17:5 17:5 Na soa a Abraham tana goko Hibru e tatangi vaga ‘na mumuaqira na puku danga.’

Iani nogo sauba ke sauvulagia laka e kesa na vaitasogi i levugada igita.

¹³ Pipi mane nina aqo ke paripapadana, miani nogo na padapada tana konina tinoni sauba ke sauvulagia laka niqū vaitasogi kolugamu e totu saviliu.

¹⁴ Ti vaga kesa na maneluma e tau paripapadana, maia e utu nogo kau tsokosaia kolugira niqū tinoni, rongona aia e kutsia niqū taso.”

¹⁵ Ma God e tsarivania a Abraham, “Mi kalina ia igoe nimu aqo ko tau nogo soaginia na taumu ko Sarai; me tû i dani eni me ke bâ, ko soagininogoa ko Sara.†

¹⁶ Inau sauba kau vangalaka vania, maia ke vasuvanigo kesa na dalemu mane. Minau sauba kau vangalaka vania ko Sara, maia sauba ke lia na tinaqira na puku danga, me sauba goto visana i laoqira na kukuana kara lia na taovia tsapakae.”

¹⁷ Ma Abraham e tsuporu tsuna ma na lovana e pelea na kao, maia e tuturiga na kia kalina e padâ, “?Laka tangomana kesa mane ke tamani dalena kalina aia e kesa sangatu nogo na ngalitupana? ?Se laka ko Sara tangomana ke tamani baka kalina aia e siu sangavulu nogo na ngalitupana?”

¹⁸ Maia e veisuâ God, “?Egua ti ko tau molovania moa a Ismael ke lia na tuguqu?”

¹⁹ Ma God e tsaria, “Tagara. Aia nogo ko Sara na taumu sauba ke vasuvanigo kesa na dalemu

† 17:15 17:15 Na rongona na soa ko Sara tana goko Hibru ‘dalena daki na taovia tsapakae.’

mane, migoe sauba ko soaginia a Isaak.‡ Inau sauba kau vaturi kakaia niq̄u taso kolua aia me kolugira goto na kukuana na dani ma na dani. Ma na taso iani sauba ke totu saviliu.

²⁰ Inau au rongominogoa nimu nono tana rongona a Ismael, me sauba kau vangalaka vanigotoa aia, ma kau sauania ke danga na dalena me ke danga na kukuana. Maia sauba ke lia na tamaqira sangavulu ruka na tinoni tataovia, ma kau naua migira na kukuana kara lia na puku loki.

²¹ Minau sauba kau manalia niq̄u taso kolua a Isaak na dalem̄u, aia sauba ke botsa konina ko Sara tana tagu vaga nogo iani tana ngalitupa vaolu.”

²² Mi kalina God e goko sui vania a Abraham, maia e vano.

²³ Mi tana dani nogo ia, ma Abraham e taonia na omea God e ketsalia, maia e paripapadana a Ismael na dalena, migira sui goto na maneluma i laona valena, kolugira goto na tseka ara botsa tana valena migira goto aia e voligira.

²⁴ A Abraham e siu sangavulu siu nogo na ngalitupana kalina aia e paripapadana,

²⁵ maia Ismael na dalena e sangavulu tolu na ngalitupana.

²⁶ Mi tana dani nogo ia, mi kaira sui ara ka paripapada,

²⁷ kolugira sui goto nina tseka a Abraham.

18

‡ 17:19 17:19 Na rongona na soa a Isaak tana goko Hibu 'aia e kiakia.'

God e Vekevania a Abraham Kesa na Dalena Mane

¹ Me kesa tana tagu i muri, ma na Taovia e labavania a Abraham tana nina gaitabu a Mamre. Mi tana dani ia e papara sosongo na aso tana niaso, ma Abraham e totu bisibisi i matsapana nina valepolo.

² Me morodato me reitugira ara tu tolu na mane ara tu tû i tana. Mi kalina a Abraham e reibatugira, maia e tû tsaku me ba tsodotugira. E tsuporu tsuna ma na lovana e pelea na kao me tsaria,

³ “Taovia tugamu, au nongitugamu kamu tu laka mavi na liu saviliu tania na veraqu; inau tu nimui maneaqo.

⁴ Minau sauba kau adivanitugamu na kô ma kamu tu vuliginia tu tuamui, ma kamu tu mango rago talu tana auauna na gai iani.

⁵ Sauba kau adivanitugamu goto na mutsa tetelo; me ke gini kakaisitugamu na vano babâ moa i sautu. Tugamu amu tu padaloki sosongoliau te amu tu gini mailaba i valequ, me vaga ia me dou ti kamu tu tamivaniau moa kau palatugamu.”

Mi tugira ara tu tsaria, “E dou. Ami tu tamivanigo.”

⁶ Me tû a Abraham, me visu tsaku i valena me tsarivania ko Sara, “Tsaku, ko adia na pulaoa dou bâ mo ko bititsakua ke visana na bredi.”

⁷ Mi muri, ma Abraham e ulovano tana ara totu nina buluka, me tangolia kesa na dalena buluka paquru dou me tusuvania kesa nina maneaqo, maia e vangarautsakua gana na mutsa.

⁸ Me adigotoa na miliki me visana na krim kolua na velesina na buluka, me ba sauvanitugira. Mi tana i vavana na gai, aia segenina nogo e palatugira, mi tugira ara tu mutsa.

⁹ Mi muri, mara tu veisuâ a Abraham, “?Ma ko Sara na taumu iava?”

Maia e tsarivanitugira, “Ko Sara ri i tana i vale.”

¹⁰ Me kesa tu vidaqira na mane e tsaria, “Ke tovu ke siu na vula tû i dani eni, minau sauba kau labavisumai tugua ieni, maia ko Sara ke vasuvanigo nogo kesa na dalemu mane.”

Maia ko Sara e tototu tana matsapana na valepolo i murina a Abraham me rorongo.

¹¹ Ma Abraham e tuqatuqa sosongo nogo, ma ko Sara goto e kavekave sosongo me tau nogo reivula.

¹² Mi kalina ko Sara e rorongo vaga ia, maia e kia segenina me tsaria, “?Mi kalina ia inau au kavekave seko nogo, me laka sauba kau gini magemage moa inau na matura kolu mane? Ma na savaqu goto inau e tuqatuqa sosongo nogo.”

¹³ Ma na Taovia e veisuâ a Abraham, “?Rongona gua te e gini kia ko Sara me tsaria ‘?Laka tangomana nomoa kau tamani baka kalina au kavekave sosongo vaga ia?’

¹⁴ ?Me laka ke kakai vanigotoa sa omea na Taovia? Me vaga nogo au tsaria, ke tovu siu na vula tû i dani eni, minau sauba kau labavisumai tugua ieni, maia ko Sara ke vasunogoa kesa na dalena mane.”

¹⁵ Ma na rongona ko Sara e matagu maia e tiapoia me tsaria, “Au tau kia inau.”

Ma na Taovia e tsaria, “Eo, igoe o kia manana.”

A Abraham e Nongia God Ke Tau Kedea na Vera ni Sodom

¹⁶ Mi muri, mi tugira na mane ara tu vano kalea kesa tana nauna i tana tangomana kara tu morotsuna bâ i Sodom, ma Abraham e vano kolutugira gana ke vailivutugira.

¹⁷ Ma na Taovia e tsarisegenina, “E utu goto kau molopoia vania a Abraham na omea inau sauba kau naua.

¹⁸ Migira na kukuana sauba ke tangiloki gaqira rongo ma kara puku susuliga, me pipi na puku tana barangengo sauba kara nongiau inau kau tabugira igira vaga nogo au tabua aia.

¹⁹ Inau au vilinogoa aia rongona ke gini raigira na dalena ma na kukuana kara rongomangaqu inau ma kara taonia na omea e dou me goto. Ma ti kara naudoua, me sauba kau manalivania aia pipi sui na omea inau au vekenogoa.”

²⁰ Mi muri, me goko na Taovia me tsarivania a Abraham, “Inau au rongominogoa na vaitsari loki sosongo tana rongoqira na tinoni ni Sodom mi Gomora, me laka ara tsukia na sasi loki sosongo.

²¹ Te inau niqû aqo nomoa kau tsuna bâ ma kau lavevulagi segeniqu ti vaga ke mana se tagara na omea ara katea tana rongoqira igira.”

²² Mi tana mi kaira ruka tu vidaqira ara ka aligiri na vano, mara ka ba kalea na vera ni Sodom, ma na Taovia aia segenina moa e totuvisu kolua a Abraham.

²³ Ma Abraham e tû i matana na Taovia me veisuâ, “?Egua, laka igoe o ngao mamanâ na matesiaqira igira na tinoni e dou niqira sasaga saikolugira igira na vanga tsutsukibo?

24 ?Me ti vaga kara totu ke tsege sangavulu na tinoni dou i laona na vera ia, megua sauba igoe ko ketsoa moa na vera popono ia? ?Se laka ko tau gaea rongona kara tau mate lê igira ara tsege sangavulu na tinoni dou?

25 E manana nomoa e utu igoe ko tamia na matesiaqira lê na tinoni dou kolugira na vanga tsutsukibo. !Taovia, e utu! !E utu saikesa ko nauvaganana ia! Me ti vaga ko naua moa, migira na douna sauba kara gadovikede lê saikolugira igira na vanga tsutsukibo. Ma na omea vaga ia e utugana saikesa vanigo na tamiana. ?Me laka e tau nina aqo aia e pedea na barangengo popono ke gini pede moa na pedegoto?”

26 Me gokovisu na Taovia me tsarivanja a Abraham, “Eo, me ti vaga kau tsodoa kara tsege sangavulu na tinoni ke dou niqira sasaga i laona na vera ni Sodom, me sauba manana kau gaea na vera popono ia na mateqira nogo igira.”

27 Ma Abraham e goko vanitugua na Taovia me tsaria, “Kiki igoe Taovia, au nongigo ko padalea niqū bulesiamu ma na veisuamu babâ moa. Inau na tinoni lê me tau lelê tuguau na tsariana sa omea vanigo.

28 ?Me ti vaga kara totu ke vati sangavulu tsege lelê moa na tinoni e dou niqira sasaga tana vera ia, megua, laka igoe sauba ko ketsoa moa na vera popono ia tana rongona ara tu tsege moa ara tu nanga i laona na tsege sangavulu?”

Ma na Taovia e tsarivanja, “Sauba kau tau ketsoa na verabau ia ti vaga kau tsodoa i tana kara vati sangavulu tsege na tinoni e dou niqira sasaga.”

29 Ma Abraham e goko tugua me tsaria, “Me ngatsu kara vati sangavulu lelê moa kara totu.”

Ma na Taovia e tsaria, “Sauba inau kau tau goto ketsoa na verabau ia ti vaga kara totu i tana kara vati sangavulu na tinoni dou.”

30 Ma Abraham e nongigotoa na Taovia me tsaria, “Taovia, ko laka moa kiki na kore vaniaqu, minau kau goko vanigo tugua. ?Me ti vaga kara tolu sangavulu lelê moa kara totu me kegua?”

Ma na Taovia e tsaria, “Sauba kau tau goto nauvaganana ia ti vaga kau tsodogira kara tolu sangavulu moa.”

31 Ma Abraham e tsaria, “Kiki, Taovia, ko padalea niq bulesiamu babâ moa. ?Me kegua ti vaga ko tsodoa i tana kara rukapatu lelê moa?”

Ma na Taovia e tsaria, “Sauba e utu goto kau ketsoa na verabau ia ti vaga kau tsodoa kara rukapatu lelê moa.”

32 Ma Abraham e tsaria, “Taovia, ko laka moa kiki na kore vaniaqu, minau kau goko vanigo ke kesa lelê goto moa kalina. ?Me kegua ti vaga ko tsodogira kara tu sangavulu lelê moa na douna kara tu totu i tana?”

Ma na Taovia e tsaria, “Sauba e utu goto kau ketsoa na vera ia ti vaga kau tsodogira kara tu sangavulu moa na tinoni dou kara tu totu i laona.”

33 Mi kalina na Taovia e sui na goko koluana a Abraham, maia e vano, ma Abraham e visutugua i valena.

19

Niqira Sasi Loki Igira na Sodom

¹ Mi tana ngulavi ia, kalina kaira na angelo ara ka mailaba i Sodom, maia Lot e tototu tana mat-sapakapuna na verabau ia. Mi kalina tsotsodo aia e reikaira, maia e tû me ba tsodokaira. Me tsuporu i ka mataqira

² me tsaria, “Taovia kagamu, inau ieni gana kau sangakagamu. Au nongikagamu kamu mai i valequ. Ma kamu ka vulia ka tuamui ma kamu ka maturu ieni ke bongi. Me ke matsaraka ti kamu ka mamata bongibongi ma kamu ka vano tana amu ka sulungana.”

Mi kaira ara ka tsarivania a Lot, “Tagara, i kagami sauba kami ka maturu moa ieni tana pakokana na verabau ieni.”

³ Maia e raikaira sosongo, mi muri mi kaira ara ka tami mara ka vano kolua i valena. Maia Lot e ba ketsaligira nina maneaqo kara buloa visana na bredi, ma kara vangaraua na mutsa dou vanikaira i kaira ara ka mai i valena. Mi kalina e magovo na mutsa, migira ara adimai vanikaira, mara ka mutsa kagaqira.

⁴ Mara ka tau vati vano maturu na mane kaira, migira na mane ni Sodom ara mai mara tupolia na vale. Igira sui lakalaka na manena na verabau ia, igira na tinoni vaolu ma na tuqatuqa ara maisai sui i tana.

⁵ Migira ara gû vania a Lot mara veisuâ, “?Iava kaira na mane ara ka mai maturu ri i konimu igoe? !Ko aditsunamaikaira ieni i konimami igami rongona ami ngaoa na tangopeke kaqira.”

⁶ Ma Lot e rutsu bâ i koniqira me vongovisua na bani.

⁷ Me tsarivanigira, “!Kulaqu igamu, au nongigamu kamu laka na nauana sa omea seko loki vaga ia!

⁸ Kamu reia, inau au tamani kaira ruka na dalequ daki mi kaira ara ka siama moa. Kamu tamivaniau kau adirutsumikaira vanigamu, migamu kamu nauvanikaira moa na omea amu padangaoa na nauana. Ma kamu laka moa na nauana ke kesa na omea seko vanikaira na mane kaira; i kaira ara ka mai i valequ inau, ma niqu aqo nomoa kau reitutugukaira.”

⁹ Ma na mane gira ara tsarivania, “!Ko tuligi igoe na maina! ?Laka aseï vaga nomoa igoe ti ko pedevanigami igami na omea kami naua? Ko tuligi, ti tagara, me sauba ke seko liuliu bâ na omea kami nauvanigo igoe tanikaira kaira.” Migira ara surukeliligia a Lot, mara tudato bâ laka kara reseä na bani.

¹⁰ Mi kaira na mane ara totu moa i laona na vale, mara ka sangavia na bani, mara ka tangolia a Lot mara ka raqasagea i vale, mara ka vongotugua na bani.

¹¹ Mi muri mi kaira ara ka naua mara gini koko sui lakalaka igira na mane ara tutû i tano, rongona ke gini utugana vanigira na reiana na matsapa.

A Lot e Mololea i Sodom

¹² Mi kaira na mane ara ka tsarivania a Lot, “?Laka ara totu goto visana nimu tinoni tana verabau iani? Na dalemu mane, se na dalemu daki, se na savana na dalemu, se ke kesa na

kamamu goto, ko adirutsumiligigira tsaku tania na verabau iani,

¹³ rongona i kagami sauba kami ka toroutsani saikesalia. Na Taovia e rongominogoa na vaitsari loki sosongo tana rongoqira na tinoni girani, maia e molomaikagami kami ka toroutsania na Sodom.”

¹⁴ Mi tana, ma Lot e vano ka koniqira kaira na mane sauba kara ka taugâ na dalena me tsarivanikaira, “Tsaku ma kamu ka vanoligi tania ieni; rongona na Taovia sauba ke toroutsania na verabau iani.” Mi kaira ara ka padâ laka aia e goko sinagi moa.

¹⁵ Mi tana matsaraka rovorovo mi kaira na angelo ara ka raia a Lot ke tsaku, mara ka tsaria, “!Tsaku! Ko adia na taumu mi kaira na dalemu daki kaira ma kamu tu vanoligi, rongona kamu tu tau mate kalina ke toroutsania na verabau iani.”

¹⁶ Ma Lot e padaruka na vano. Maia na Taovia e galuvea moa; te kaira na mane ara ka tangolia tu limaqira tugira a Lot, ma na tauna mi kaira ruka na dalena daki, mara ka tudumiligigira tania na verabau.

¹⁷ Me kesa ka vidaqira na angelo kaira e tsaria, “!Kalina ia, ma kamu tu ulo tsaku! Kamu tu laka goto na morovisu ma na mango i laona na qou. Kamu tu ulo bâ tana tetena garia, rongona ke tau ganitugamu na lake ma kamu tu mate.”

¹⁸ Ma Lot e tsarivanja, “Taovia, ko laka kiki na raiaotugami sosongo vaga ia.

¹⁹ Igoe o galuve sosongoliau te o maurisiau nogo. Ma na tetena gira ara totu ao sosongo; minau sauba kau mate nogo ti kau ba tsau i tana.

²⁰ ?Laka o reia na vera tetelo tagaria? I tana e varangi dodo. Ko tamivaniau moa ma kau ba totu i tana, igoe o reia laka aia e kesa na vera tetelo lê moa, mi tana sauba nomoa kau toturavi.”

²¹ Ma na angelo e gokovisu me tsaria, “E dou, inau au tabea. Sauba e utu kau toroutsania na vera ia.

²² !Tsaku! !Kamu tu ulo! E utu mavi kau naua sa omea poi kalina kamu tu ba tsau i tana.”

Me rongona a Lot e tsaria laka e tetelo moa na vera ia, te na vera ia ara soaginia i Soar.*

Ara Ka Toroutsa Saikesa Kaira Na Sodom ma na Gomora

²³ Ma na aso e tuturiga moa na datomai kalina a Lot e ba laba i Soar.

²⁴ Mi tana tagu tsotsodo nogo ia, na Taovia e molotsunamaia na lake iruiru ke iruvikaira na verabau ni Sodom mi Gomora,

²⁵ me gani poponokaira kolugotoa na poi popono, migira na tinoni sui i tana, me pipi sui lakalaka goto na omea ara dato tana kao ia.

²⁶ Ma na tauna a Lot e morovisu, maia e lia na tuturina na qavu.

²⁷ Mi tana matsaraka rovorovo tana dani ngana, ma Abraham e ba tsaku tana nauna i tana aia e totu i matana na Taovia.

²⁸ Me morotsuna bâ i Sodom mi Gomora mi tana poi popono, me morosia e pungudato na lake tana kao popono, vaga moa na pungu e talu kesa tana biti loki.

²⁹ Mi kalina God e toroutsanikaira na verabau i tana e totu a Lot, maia e padâ moa a Abraham

* **19:22 19:22** Na soa i Soar tana goko Hibru e tatangi vaga ‘tetelo.’

te e tamivania a Lot ke vanoligi tania na vera ia me ke mauri.

Na Tuturigaqira na Moab ma na Amon

³⁰ Me rongona a Lot e matagu na totu i Soar, te aia mi kaira na dalena daki ara tu dato tana tetena mara tu ba totu i laona kesa na vatuluma.

³¹ Me kesa dani aia na dalena daki ida e tsarivania na tasina, “Kalina ia ka tamada e tuturiga nogo na tuqatuqa, me tagara goto sa mane tana barangengo popono ke taugakaita ma ka gini tamani ka daleda.

³² Ida ma ka palâ ka tamada na uaeni me ke ulavia, rongona kaita ka gini tangomana na maturu koluana ma ka gini tamani ka daleda.”

³³ Mi tana bongi ia mi kaira ara ka vania ka tamaqira na uaeni ke inu, maia na dalena daki ida e matusai kolua. Maia Lot e ulavi sosongolia na inu susuliga ia, me tau goto donaginia na omea e laba.

³⁴ Mi tana dani i muri maia na dalena daki ida e tsarivania na tasina, “Inau au maturu kolua ka tamada i bongi; bâ me ke bongi ma ka sauvanitugua na inu me ke ulavigotoa, migoe ko ba maturu kolua. Mi tana nauvaganana ia, ti kaita sui sauba ka gini tamani sa daleda.”

³⁵ Me vaga ia, mi tana bongi ia i kaira ara ka palatugua ka tamaqira na uaeni me ulavigotoa, maia na dalena daki tumuri e matusai kolua ka tamaqira. Maia Lot e ulavi sosongolia na inu susuliga ia, me tau donaginia na omea e laba.

³⁶ Mi tana nauvaganana ia, ti kaira sui na dalena a Lot ara ka tianaginia ka tamaqira segeni.

³⁷ Maia na dalena daki botsa ida e tamani kesa na dalena mane, me soaginia a Moab.† Maia nogo na mumuaqira igira na Moab i dani eni.

³⁸ Maia na dalena daki botsa tumuri e tamanig-otoa kesa na dalena mane, me soaginia a Benami.‡ Maia nogo na mumuaqira igira na Amon i dani eni.

20

A Abraham ma Abimelek

¹ Ma Abraham e mololea i Mamre, me vano tabana i ata na kao ni Kanaan, me ba totu i ka gaqira levuga i Kades mi Sur. Mi muri, kalina aia e ba totu i Gerar,

² maia e tsaria laka aia ko Sara na tauna na tasina. Ma Abimelek na taovia tsapakae ni Gerar e raigira nina maneaqo kara ba adimaia ko Sara i konina.

³ Me kesa tana bongi ma God e laba vania a Abimelek tana bolebole me tsarivania: “Igoe sauba ko mate, rongona o adia na daki iani; maia e tauga nogo.”

⁴ Ma Abimelek e dona laka aia e tau vati matura kolua ko Sara, te e tsarivania na Taovia, “!Taovia inau au maka laka au tau naua sa sasi! ? Me laka sauba ko matesiau inau migira goto niqutini?”

⁵ Ma Abraham segenina nogo e tsaria laka aia na tasina, maia goto ko Sara e tsarivaganana goto ia. Inau au maka saikesa i laona na tobaqu

† 19:37 19:37 Na soa a Moab tana goko Hibru e tatangi vaga ‘talu konina tamaqu.’ ‡ 19:38 19:38 Na rongona na soa a Benami tana goko Hibru ‘na dalena na kamaqu’ me tangi vaga ‘Amon’ tana goko Hibru.

kalina au naua na omea iani, mau tau aqosia sa sisi.”

⁶ Ma God e gokovisu vania tana bolebole me tsaria, “Eo, inau au donagininogoa laka igoe o naua na omea iani tana tobamale; aia nogo na rongona ti inau au gini tau tamivanigo ko maturu kolua rongona igoe ko tau sisi i mataqu.

⁷ Mi kalina ia, igoe ko molovisua na daki ia vania na savana. Aia e kesa na propete, me sauba ke nonginongi vanigo rongona ko gini tau mate. Me ti ko tau molovisua na daki ia, minau au parovatavigo laka sauba ko mate, igoe migira sui goto nimu tinoni.”

⁸ Mi tana matsaraka rovorovo na dani ngana, ma Abimelek e soasaigira sui igira nina mane sasanga me turupatu vanigira na omea e laba, migira ara gini matagu sosongo.

⁹ Mi muri, ma Abimelek e soâ a Abraham me veisuâ, “?Nagua o nauvanigami igoe? ?Ma na sisi gua au nauvanigo inau ti o ngaoa ko alomai vaniau inau migira niqu tinoni na rota seko loki iani? E tau saikesa ulagana ke kesa ke naua na omea vaga o nauvaniau igoe.

¹⁰ ?Ma na rongona gua ti o naua na omea vaga ia?”

¹¹ Ma Abraham e tugovisu me tsaria, “Au padâ inau laka ke tau totu sa tinoni ieni ke kukuni tania God, ma kara labumatesiau inau ma kara adia na tauqu.

¹² Maia na tasiqu manana inau. Aia na dalena tamaqu, me tau na dalena tinaqu, minau au taugâ.

¹³ Mi kalina God e mololigiau tania na valena tamaqu na vano tana vera tavosi, minau au tsarivania na tauqu, 'Igoe ko sauvulagia laka o padalokiau manana ti vaga ko tsarivania pipi sei laka inau na tasimu.'

¹⁴ Mi tana, ma Abimelek e molovisua ko Sara vania a Abraham, me tusuvanigotoa na sipi ma na buluka ma na tseka.

¹⁵ Me tsarivania a Abraham, "Ieni niqu butona kao popono inau; ko totu iava moa tana igoe o ngaoa ko totu."

¹⁶ Maia e tsarivanigotoa ko Sara, "Inau au sauvania na tasimu kesa toga na tavina siliva, gana ke saumakalia vanigira na tinoni ara totu kolugo igoe laka o totu male; migira na tinoni sui kara donaginia laka igoe o tau naua sa omea ke sasi."

¹⁷⁻¹⁸ Me rongona na omea vaga ia e laba vania ko Sara na tauna a Abraham, te na Taovia e naua mara gini tau tangomana kara tamani baka igira na daki ara totu i laona na valena a Abimelek. Me tû a Abraham me nonginongi vania a Abimelek, ma God e talivisua. Me talivisu gotoa na tauna migira nina daki tseka, rongona kara gini tangomana na tamani daleqira tugua.

21

Na Botsaana a Isaak

¹ Na Taovia e vangalaka vania ko Sara vaga aia e vekenogoa laka ke naua,

² ma ko Sara e tiana me vasua kesa na dalena mane vania a Abraham kalina aia e tuqatuqa

nogo. Ma na baka mane ia e botsa tana tagu vaga nogo aia God e katenogoa ke botsa.

³ Ma Abraham e soaginia na baka ia a Isaak,

⁴ mi kalina a Isaak e alu nogo na bongina, ma Abraham e paripapadana vaga nogo na omea God e ketsalia.

⁵ Ma Abraham e kesa sangatu ngalitupana kalina e botsa a Isaak.

⁶ Ma ko Sara e tsaria, “God e sauvaniau na magemage ma na kiakia.* Me pipi tinoni kara rongomia na omea e laba vaniau sauba kara kia koluau.”

⁷ Me goko babâ goto moa me tsaria, “?Asei nomoa ke tsarivanja a Abraham laka ko Sara sauba ke tsutsu baka? Me atsa moa e vaga ia, minau au vasuvania kesa na dalena mane kalina aia e tuqatuqa nogo.”

⁸ Ma na baka ia e lokiloki, mi tana dani aia e mololea na tsutsu maia Abraham e aqosia kesa na kavomutsa loki.

A Abraham e Mololigikaira Ko Hagar ma Ismael

⁹ Me kesa dani, a Ismael aia na baka ko Hagar na daki ni Ejipt e vasuvania a Abraham, e sisinagi kolua a Isaak na dalena ko Sara.

¹⁰ Maia ko Sara e reikaira me tû me ba tsarivanja a Abraham, “Ko mololigikaira na daki tseka ia ma na dalena. Na dalena na daki iani e tau dou ke tangolidatoa sa turina goto nimu omea tatamani igoe, nina aqo nogo a Isaak na dalequ inau ke tangolidatogira.”

* **21:6 21:6** Na rongona na soa a Isaak tana goko Hibu ‘aia e kiakia’ (reigotoa tana 17:17-19.)

11 Ma Abraham e rongomisavi sosongolia na goko vaga ia rongona a Ismael goto na dalena aia.

12 Ma God e tsarivania a Abraham, “Laka na gini boe tana ka rongogira kaira na baka ia ma ko Hagar nimu daki tseka. Ko naua moa na omea e tsarivanigo ko Sara, rongona i konina nogo a Isaak sauba igoe ko tamanina na kukuamu vaga inau au vekenogoa vanigo.

13 Me sauba kau vanigotoa a Ismael na dalena nimu daki tseka ke danga goto na dalena ma kara gini lia kesa na puku loki, rongona aia goto nogo na dalemu igoe.”

14 Mi tana matsaraka bongibongi na dani ngana, ma Abraham e sauvania ko Hagar visana na mutsa me kesa na todo[†] na kô. Maia Abraham e sulukaea na baka tana kokovena tinana me molovanoa. Maia ko Hagar e vano me liu bamai moa i laona na kaomate ni Beerseba.

15 Mi kalina e kora saikesa ka gaqira kô, maia e moloa na baka i vavana kesa na gai tetelo

16 maia e vano me ba totu puka gana ngongo tsege sangavulu na sangava tania na nauna i tana e moloa na dalena. Maia e tsarisegenina, “E utu kau berengiti na reiana kalina ke mate na dalequ.” Mi kalina aia e tototu moa i tana, ma na baka e tuturiga na ngangai.

17 Ma God e rongomia nina ngangai na baka, me tû i baragata kesa nina angelo God e gokot-sunamai vania ko Hagar me tsaria, “?Ko Hagar, matena gua ti o melu sosongo vaga ia? Ko laka

[†] 21:14 21:14 “todo na kô” Aia e kesa na vata na todo ara aqosiginia na kokorana na omea tuavati mara dona na molo kô i laona.

na matagu. God e rongominogoa nina ngangai na baka.

¹⁸ Ko tû, mo ko ba tulangikaea na dalemu mo ko vereaa. Minau sauba kau naua ma na kukuana aia kara lia kesa na puku loki.”

¹⁹ Mi muri, ma God e sangavia na matana ko Hagar, maia e morosia kesa na tuvu i tana. Me bâ toretugua ka gaqira kô me vania na baka ke inu.

²⁰ Ma God e totu kolua na baka ia, maia e lokiloki me ba totu tana kaomate ni Paran me lia na tinoni e dona sosongo na rugu.

²¹ Ma na tinana e adivania kesa na tauna na daki ni Ejipt.

Ka Niqira Tabesai Kaira a Abraham ma Abimelek

²² Mi tana tagu ia, maia Abimelek e tû me vano kolua a Pikol gaqira taovia tagao igira nina mane vaumate, me ba tsarivania a Abraham, “God nogo e totu kolugo igoe me pipi sui na omea igoe o naua.

²³ Me vaga ia, migoe ko gini vatsa ieni i matana God laka igoe sauba e utu goto ko peroau inau, migira na dalequ migira goto na kukuagu. Inau au dou sosongo vanigo igoe, me vaga ia migoe ko vekea laka igoe goto sauba ko naudou vaniau inau ma na vera iani i tana o totu kalina ia.”

²⁴ Ma Abraham e tsarivania, “Eo, sauba kau vatsa.”

²⁵ Mi kalina a Abraham e gini goko vania a Abimelek rongona kesa nina tuvu igira nina maneago a Abimelek ara laua,

²⁶ maia Abimelek e tsaria, “!Inau au tau saikesa dona aseï e naua na omea vaga ia. Migoe o tau

goto tsarivaniau inau, miani nogo na kesianina tagu inau au rongomia laka e laba na omea vaga ia.”

²⁷ Mi muri, maia Abraham e sauvania a Abimelek visana na sipi ma na buluka, mi tana mi kaira ara ka naua ka niqira tabesai.

²⁸ Ma Abraham e tû me vililigitugira vitu na dalena sipi i laona nina alaala na sipi,

²⁹ maia Abimelek e veisuâ, “?Rongona gua ti igoe o naua na omea vaga ia?”

³⁰ Ma Abraham e gokovisu me tsaria, “Ko tamia moa na adiaqira na dalena sipi tugirani. Mi tana nauvaganana ia, ti igoe ko sanga na tsariana laka inau nogo au tsaia na tuvu iani.”

³¹ Me tû tana tagu ia mara soaginia tana nauna ia i Beerseba,‡ rongona i tana nogo i kaira ara ka naua ka niqira vekesai.

³² Mi murina kalina ara ka nausua ka niqira tabesai i Beerseba, mi kaira a Abimelek ma Pîkol ara ka visutugua i Pilistia.

³³ Mi muri, ma Abraham e tsuka i Beerseba kesa na gaitabu, mi tana aia e samasama vania na Taovia aia na God Saliu.

³⁴ Ma Abraham e mauri oka sosongo i laona na Pilistia.

22

God e Ketsalia a Abraham Ke Savoria a Isaak

¹ Me kesa tana tagu i muri, ma God e tovolea a Abraham me soâ, “!Abraham!” Ma Abraham e tsaria, “Inau ieni Taovia!”

‡ **21:31 21:31** Na rongona na soa i Beerseba tana goko Hîbru ‘Na Tuvu na Veke’ se ‘Na Tuvu na Vitu’ (reigotoa tana 26:33).

² Ma God e tsarivania, “Ko adia na dalemu a Isaak, aia moa ngiti dalemu aia igoe o galuve sosongolia, mo ko bâ tana butona kao ni Moria. Mi tana i kelana na vungavunga sauba inau kau tusuvanigo, ko savorivaniau na dalemu vaga na savori-kodokodo.”

³ Mi tana matsaraka rovorovo na dani ngana, ma Abraham e tû me visâ visana na lake gana na kodoputsa, maia e molokaea i gotuna nina asi, me soâ a Isaak me ruka nina maneaço kara tu dulikolua. Mi tugira ara tu tuturiga na vano kaleana tana nauna aia God e tsarivaninogoa a Abraham.

⁴ Mi tana tolunina dani, ma Abraham e morosiaoa na nauna ia.

⁵ Maia e tsarivanikaira nina maneaço, “Kamu ka totupitu ieni kolua na asi. Na baka iâni minau sauba kami ka vano i garia na samasama, mi muri ti kami ka visumaitugua ka konimui.”

⁶ Maia Abraham e adia na lake me molo bâ tana kokovena a Isaak ke kalagaia, maia segenina nogo e tangolia na gau ma na ketsuma gagâ gana na mani soçoi lake. Mi kalina kaira ara ka vavano moa i sautu,

⁷ ma Isaak e tsaria, “!Mama!”

Ma Abraham e tuguvisua me tsaria, “?Eo, egua dalequ?”

Ma Isaak e veisuâ, “?Au morosia igoe o adia na ketsuma gagâ ma na lake, miava na dalena sipi gana na mani kodoputsa?”

⁸ Ma Abraham e tsarivania, “God segenina nogo sauba ke saua.” Mi kaira ara ka vano babâ moa i sautu.

⁹ Mi kalina ara ka ba tsau tana nauna i tana God e tsarinogoa vania a Abraham, ma Abraham e aqosia kesa na belatabu me vangaraua na lake i kelana. Me soria a Isaak na dalena me molokaea i kelana na lake tana belatabu.

¹⁰ Me langâ nina gau laka ke labumatesia na dalena.

¹¹ Mi tana tsotsodo kesa nina angelo na Taovia e goko tsunamai vania tû i gotu i baragata me tsaria,

“!Abraham, Abraham!”

Maia e tsaria, “Inau ieni Taovia.”

¹² Ma na angelo e tsarivania, “Ko laka na labuana na baka ia mo ko laka na sekoliana. Kalina ia inau au donaginia laka igoe o kukuni tania God, rongona igoe o tau sove na tusuvania na dalemua aia segeni moa ngiti dalemua.”

¹³ Ma Abraham e moro polipoli me reia kesa na sipi mane e kara na kakatsana tana gai. Maia e bâ me tangolia na sipi mane ia, me gini savorikodokodo tuguna na dalena.

¹⁴ Ma Abraham e soaginia na nauna ia “Na Taovia e saumaia.” Me tsaumai i dani eni, migira na tinoni ara tsaria, “Tana nina vungavunga na Taovia aia e saumaia.”

¹⁵ Me tû i gotu, ma nina angelo na Taovia e soatugua a Abraham na rukanina kalina me tsarivania,

¹⁶ “Na Taovia segenina nogo e tsarivanigo na goko iani: ‘Inau au gini vatsa tana asaqu segeni nogo, laka tana rongona nogo igoe o nauvananana ia mo tau tongovaniau na dalemua aia moa ngiti dalemua, minau sauba kau vangalaka sosongo vanigo,

17 ma kau naua migira na kukuamu kara danga vaga na veitugu tana masaoka ma na vatuna one i tasi. Migira na kukuamu sauba kara tuliusigira gaqira gala.

18 Me pipi sui na puku tana barangengo sauba kara nongiau kau vangalaka vanigira vaga au vangalaka vanigira na kukuamu igoe, rongona igoe o rongomangaqu dou.' "

19 Mi muri, ma Abraham e tû me visubatugua ka koniqira nina maneaqo, mi tugira ara tu visu sui i Beerseba, ma Abraham e ba totutugua i tana.

Igira na Kukuana a Nahor

20 Me kesa tana tagu i muri, ma Abraham e rongomia laka ko Milka e vasuvania a Nahor na kulana ara tu alu na dalena:

21 a Us aia na idana botsa, ma Bus na kulana, ma Kemuel na tamana a Aram,

22 ma Kesed, ma Haso, ma Pildas, ma Jidlap, ma Betuel

23 aia na tamana ko Rebeka. Ko Milka e vasuvania a Nahor na kulana a Abraham tugira alu na baka mane tugirani.

24 Ma ko Reuma, aia na tauna lê a Nahor, e vasuvania ara tu vati na dalena mane: tugira nogo a Teba, ma Gaham, ma Tahas ma Maaka.

23

E Mate ko Sara Ma Abraham e Volia na Kao Na Qiluqilu

1 Ko Sara e mauri tsaulia kesa sangatu rukapatu vitu na ngalitupana.

² Maia e mate i Hebron i laona na kao ni Kanaan, ma Abraham e tangisia na mateana.

³ Maia e mololea tana nauna e tsatsaro na kubuna na tauna, me vano i koniqira na Het me ba tsarivanigira,

⁴ “Inau au kesa na tinoni na vera tavosi mau totu ieni i laomui nogo igamu; au nongigamu kamu tsabiri vaniau sa butona kao, rongona kau qiluginia na tauqu.”

⁵ Migira ara tsarivania,

⁶ “Ko roro ngo taovia. Igami ami morosigo igoe vaga kesa na taovia loki; me dou ti ko qilua na taumu i laona sa vatuluma dou liuliu bâ igami ami tamanina. E utu kesa vidamami igami ke tongovanigo igoe nina vatuluma ko qiluginia na taumu.”

⁷ Maia Abraham e tsuporu i mata qira

⁸ me tsaria, “Me ti vaga igamu kamu tami-vaniau kau qilua na tauqu ieni, me dou kamu nongia a Epron na dalena a Sohar

⁹ ke tsabirivaniau na Vatuluma Makpela, aia e totu varangisia na vovotana nina kao. Kamu veisuâ ke tsabirivaniau tana matena popono ieni nogo i matamui igamu, rongona kau gini tamanina inau gana na qiluqilu.”

¹⁰ Ma Epron segenina goto e tototu i tana kolugira na Het tavosi tana nauna gana na sai tana matsapakapuna na verabau, maia e gokovisu vania a Abraham i mataqira na tinoni sui ara totu tana me tsaria,

¹¹ “Ko rorongongo taovia. Inau sauba kau sauvanigo na kao popono kolugotoa na vatuluma i laona. Ieni nogo i mataqira na tinoni ni

veraqu segeni nogo, inau sauba kau saua vanigo, rongona ko qiluginia na taumu.”

¹² Ma Abraham e tsuporu i mata qira na Het,

¹³ me tsarivania a Epron i mataqira na tinoni sui rongona igira sui kara gini rorongo, “Au nongigo ko rongomiau kiki. Inau sauba kau volia na kao popono ia. Ko tamia moa na adiana na matena kau sauvanigo me sauba kau ba qilua na tauqu i tana.”

¹⁴ Ma Epron e gokovisu vania me tsaria,

¹⁵ “Taovia, na kao ia e vati moa sangatu na tavina siliva na matena. ?Ma nagua goto ka levugada kaita? Ko bâ mo ko qilua na taumu i tana.”

¹⁶ Ma Abraham e tabedoua me tsokoa na dangana na tavina siliva vaga e tsaria a Epron i mataqira na Het ara totu i tana, ara vati sangatu tavina siliva, taonia na tovo mamava ara gini aqo igira na tinoni tsabiri tana tagu ia.

¹⁷ Aia nogo e vaga te na butona kao e tamanina a Epron i Makpela i Mamre tabana i longa e lia nina tamani a Abraham. E adisaigotoa na uta ma na vatuluma e totu i laona, me pipi sui goto na gai ara tutû i laona na uta ia me tsau bâ tana vovotana na kao ia.

¹⁸ Migira sui na Het ara totu tana sai tana dani ia ara reigadovisua laka na nauna i tana e lia nogo nina tamani a Abraham.

¹⁹ Mi murina ia, ma Abraham e ba qilua ko Sara na tauna i laona na vatuluma ia tana kao ni Kanaan.

²⁰ Me vaga ia, ma na kao ara tamanina igira na Het tana idana ma na vatuluma e totu i laona ara lia nogo nina nauna na mani qilulua a Abraham.

24

A Isaak ma ko Rebeka

¹ Mi kalina ia ma Abraham e tuqatuqa sosongo nogo, ma na Taovia e vangalaka sosongo vania pipi tana omea aia e naua.

² Maia Abraham e tû me tsariyania nina maneaqo kakatu bâ aia e reitutugugira pipi sui na omea levolevo e tamanina a Abraham, “Ko moloa na limamu i levugana na kakabaqu* mo ko aqosia kesa na veke.

³ Inau au ngaoa igoe ko vatsa tana asana na Taovia aia na God ni baragata mi barangengo, laka sauba ko tau lave tauna na dalequ inau i laogira na tinoni ni ieni i Kanaan.

⁴ Nimu aqo nomoa igoe ko visutugua tana vera i tana inau au botsa mo ko lavea sa tauna a Isaak i koniqira na kamaqu.”

⁵ Ma na maneaqo ia e veisuâ, “?Me ke koegua vaga ti na baka daki ia ke tau ngaoa na mololeana verana ma na mai koluauqu inau tana kao iani? ?Egua, laka e dou moa ti kau molovisua a Isaak tana kao i tana o talumai igoe?”

⁶ Ma Abraham e gokovisu me tsaria, “!Ko parovata dou sosongo rongona ko tau molovisua na dalequ inau i tana!

⁷ Na Taovia na God ni baragata, aia e adirut-sumiau tania na valena tamaqu me tanigotoa niqira kao na kamaqu, aia nogo e vatsa vaniau laka aia sauba ke sau na kao iani vanigira na kukuauqu. Maia sauba ke moloa kesa nina angelo

* **24:2 24:2** “moloa...tana kakabaqu” Tana niqira lavu igira na Hibru kalina ara nauvaganana ia mi tana ma niqira veke e vali saikesa vanigira na kutsiana.

ke idagana sautu vanigo igoe, rongona ko gini adi tauna na dalequ inau i tana.

⁸ Bâ, me ti vaga na baka daki ia ke tau ngaoa na dulikoluamu mai, migoe sauba ko tapiu tania na veke ia. Mo ko laka saikesa moa na molovisuana na dalequ i tana.”

⁹ Mi tana, ma na maneaço e moloa na limana i levugana na kakabana a Abraham gana taovia, me vatsa laka aia ke nau mananâ na omea e ketsaliginia a Abraham.

¹⁰ Ma na maneaço, aia e reitutugugira nina omea levolevo a Abraham, e adigira e sangavulu nina kamelo gana taovia, me vano i Mesopotamia tabana i vava tana nina verabau a Nahor.

¹¹ Mi kalina aia e ba laba i tana, me mologira nina kamelo kara tsaro i ligisana na tuvú i tabana i tano na verabau ia. Mi tana tagu ia e niaso ngulavi nogo, ma na tagu goto i tana igira na daki ara lavu na mai na tore kô tana tuvú ia.

¹² Maia e nonginongi me tsaria, “Taovia, igoe nina God a Abraham gaqu taovia, au nongigo ko manalia nimu veke o nauvania gaqu taovia, mo ko sangaau ma kau tangomana tana omea au sulungana mai na nauana.

¹³ Inau au totu ieni tana tuvú i tana igira na daki vaolu tana verabau iani sauba kara mai na tore kô.

¹⁴ Me sauba kau tsarivanja ke kesa vidaqira, ‘Kiki, ko molotsuna bâ nimu popovatu ma kau inu inau.’ Me ti vaga aia ke tami me ke tsaria, ‘Eo dou, inu, minau kau saogaqira kô goto nimu kamelo,’ maia saikesa nogo na baka daki igoe o vilivania nimu maneaço a Isaak. Me ti vaga ke

laba vaganana ia, minau sauba kau donaginia laka igoe o manalia nimu veke o nauvania gaqu taovia.”

¹⁵ Maia e tau vati sui moa nina nonginongi, me labamai ko Rebeka kolua kesa na popovatu tana kokovena. Aia na dalena daki a Betuel, ka daleqira a Nahor na kulana a Abraham ma ko Milka na tauna.

¹⁶ Ma ko Rebeka e rerei dou sosongo me baka daki vaolu moa me tau goto vati maturu kolua sa mane. Aia e bâ tana tuvuu me torea nina popovatu me vivisitugua.

¹⁷ Maia nina maneaqo a Abraham e ulu bâ i konina me tsarivania, “Kiki, ko sauvaniau ma kau inu tana nimu popovatu.”

¹⁸ Ma ko Rebeka e tsarivania, “E dou, ko inu taovia,” maia e molotsuna tsakua nina popovatu tania na kokovena me tangolivania kalina aia e inuinu.

¹⁹ Mi kalina aia e inu sui, maia ko Rebeka e tsarivania, “Inau sauba kau adigaqira kô goto nimu kamelo, poi kalina kara vatsa na inu.”

²⁰ Maia e qetu bâ tsakua na kô tana niqira popo na inu me ulovisitugua tana tuvuu na sao kô, poi kara inu sui igira nina kamelo nina maneaqo a Abraham.

²¹ Ma na mane ia e tû mui moa me morosia ko Rebeka, gana ke tsodovulagia ti vaga na Taovia ke sauvania na tangomana tana omea aia e sulungana.

²² Mi muri, kalina ko Rebeka e sui nogo na saogaqira kô na kamelo, ma na mane ia e adia kesa na ringi qolumila loki matena me molo bâ

tana isuna, me molo ba gotoa ruka na qato loki qolumila tana limana.

²³ Me tsarivania, “Kiki, ko tsarivaniau laka asei na tamamu. ?Me laka e totu goto sa voki tana valena tamamu ke tugua kami ba maturu inau migira niqū mane?”

²⁴ Maia e tuguisua me tsaria, “Na tamaqu inau aia nogo a Betuel ka daleqira a Nahor ma ko Mikal.

²⁵ Eo, me danga dou goto na buruburu makede tana valemami, me totu goto kesa na nauna i tana kamu ba totu.”

²⁶ Ma na mane ia e tsunatuturu me samasama vania na Taovia.

²⁷ Me tsaria, “Tsonikaea na Taovia, nina God a Abraham gaqu taovia, aia e manali saikesalia nina veke e nauvania gaqu taovia. Na Taovia e adisaviliuau bâ i koniqira na kamana gaqu taovia.”

²⁸ Ma na baka daki ia e ulo bâ tana valena tinana me turupātuna vania na omea popono.

²⁹ Ko Rebeka e tamanina kesa na tasina mane, a Laban na soana, maia e tû me ulorutsu i tano na vano tana tuvu i tana e totu nina maneaqo a Abraham.

³⁰ A Laban e reinogoa na ringi qolumila tana isuna tasina ma na qato tana limana me rongomia kalina na tasina e turupātuna na omea na mane ia e tsarivania. Maia e vano i konina nina maneaqo a Abraham aia e totu moa i ligisaqira nina kamelo tana tuvu

³¹ me tsarivania, “Ko mai koluau ma ka vano i vera. Igoe kesa na mane aia na Taovia e vangalaka sosongo vanigo. ?Na rongona gua ti o tutû moa ieni i tano? E totu manoga vanigo

nogo kesa na voki tana valequ, me totu goto kesa nauna vanigira nimu kamelo.”

³² Me vaga ia, maia na mane aqo e ba sage i valena a Laban, ma Laban e aditsunagira gaqira lutsa na kamelo me sauvanigira na buruburu makede. Mi muri, maia e adi kô vania nina maneaqo a Abraham migira gana duli kara vuliginia na tuaqira.

³³ Mi kalina ara adimaia na mutsa, ma na mane ia e tsaria, “E utu mavi kau mutsa inau poi kau tsarivulagitalua na omea au gini mai matena.”

Ma Laban e tsaria, “Bâ igoe, ko goko.”

³⁴ Maia e tuturiga na goko me tsaria, “Inau nina maneaqo a Abraham.

³⁵ Na Taovia e vangalaka sosongo vania gaqu taovia, me naua maia e tamanina na omea danga sosongo. Maia e sauvania danga na sipi ma na naniqoti, na buluka, na siliva ma na qolumila, na tseka daki ma na tseka mane, na kamelo ma na asi.

³⁶ Maia ko Sara na tauna gaqu taovia e vasuvarnia kesa na dalena mane kalina aia e kavekave nogo, ma gaqu taovia e vaninogoa na dalena ke tangolidatoa pipi sui na omea aia e tamanina.

³⁷ Ma gaqu taovia e raiau inau kau vatsa laka kau taonia nina ketsa. Maia e tsarivaniau, ‘Ko laka na vili tauna na dalequ i laoqira na baka daki ni Kanaan.

³⁸ Ko bâ i koniqira igira tana valena tamaqu mi koniqira na kamaqu, mi tana igoe ko vili tauna na dalequ.’

³⁹ Minau au veisuâ gaqu taovia, ‘?Ke koegua vaga ti na baka daki ia ke tau ngaoa na

tsarimuriqu mai inau?’

⁴⁰ Maia e tuguvisua me tsaria, ‘Na Taovia, aia au rongomangana sailagi, sauba ke moloa kesa nina angelo ke idagana sautu vanigo me ke sauvanigo gamu tangomana. Igoe sauba ko adi tauna na dalequ i laoqira niqu tinoni segeni, mi tana vungu i konina nogo na tamaqu.

⁴¹ Me kesa lele moa na omea ti o tangomana ko gini tanusi tania nimu vatsa: ti vaga igoe ko vano i koniqira na kamaqu migira kara sove na sauana na baka daki ia vanigo, mi tana moa ti tangomana igoe ko gini tanusi.’

⁴² “Mi kalina au mai tana tuvuvu i dani eni, inau au nonginongi vaga iani, ‘Taovia, igoe nina God a Abraham gaqu taovia, kiki igoe ko sauvaniau na tangomana tana omea au sulungana mai na nauana.

⁴³ Au totu inau tana tuvuvu iani. Mi kalina ti ke kesa na daki vaolu ke mai na sao kô, inau sauba kau nongia ke sauvaniau ma kau inu tana nina popovatu.

⁴⁴ Me ti vaga aia ke tamivaniau me ke tamigotoa na saogaqira kô niqu kamelo, maia saikesa nogo na baka daki igoe o vilia ke lia na tauna na dalena gaqu taovia.’

⁴⁵ Me tau vati sui moa niqu nonginongi segeni, maia ko Rebeke e mai kolua kesa na popovatu tana kokovena, me tsuna bâ tana tuvuvu na sao kô. Minau au tsarivania, ‘Kiki, ko sauvaniau kau inu.’

⁴⁶ Maia e molotsuna tsakua nina popovatu tania na kokovena me tsaria, ‘E dou, ko inu, me sauba goto kau saogaqira kô nimu kamelo.’ Mi tana minau au inu, maia e saogaqira kô niqu

kamelo.

⁴⁷ Mau veisuâ, ‘?Asei na tamamu?’ Maia e gokovisu me tsarivaniau, ‘A Betuel na tamaqu inau, aia ka daleqira kaira a Nahor ma ko Milka.’ Mi muri minau au moloa kesa na ringi tana isuna ma na qato tana limana.

⁴⁸ Mi tana minau au tsunatuturu mau samasama vania na Taovia. Au tsonikaea na Taovia nina God a Abraham gaqu taovia, aia e adisaviliuau bâ i konina na kamana gaqu taovia, i tana au tsodoa na dalena daki na kamana vania na dalena mane gaqu taovia.

⁴⁹ Mi kalina ia, ti vaga igamu amu padâ na tabedouana nina goko ma na manaliana gamui tabana vania gaqu taovia, ma kamu tsarimakalia vaniau; me ti tagara, ma kamu tsarigotoa, ti kau gini pedea na omea gua sauba kau naua.”

⁵⁰ Mi kaira a Laban ma Betuel ara ka tsarivania, “Rongona na omea iani e pukugamai konina na Taovia, me tau ka nimami aqo kagami kami ka tsaria sa rongona.

⁵¹ Iani ko Rebeka; ko adia mo ko vano. Maia ke lia na tauna na dalena gamu taovia, vaga nogo e tsaria na Taovia.”

⁵² Mi kalina nina maneaqo a Abraham e rongomi vaganana ia, maia e tsuporu tsuna me samasama vania na Taovia.

⁵³ Mi muri, maia e tû me aditsuna na polo ma na inilau siliva ma na qolumila, me saugira vania ko Rebeka. Maia e saugotoa visana na vangalaka loki matena vanikaira na tasina ma na tinana.

⁵⁴ Mi muri, maia nina maneaqo a Abraham migira gana duli ara mutsa mara inu mara maturu i tana. Mi kalina ara mamata tana

matsaraka maia e tsaria, “Kamu tu tamivaniau ma kau visu bâ i konina gaqu taovia.”

⁵⁵ Mi kaira na tasina ma na tinana ko Rebeka ara ka tsaria, “Ko molotalua na baka daki ke to-tuvisu kolugami talu ke kesa uiki se ke sangavulu dani, mi muri ti aia ke tsari bâ.”

⁵⁶ Maia e tsaria, “Kamu ka laka na tongovisuaqu. Na Taovia e naunogoa mau gini tango-mana tana omea au sulungana mai na nauana; kamu ka tami moa vaniau ma kau visutugua i konina gaqu taovia.”

⁵⁷ Mi kaira ara ka tuguvisia mara ka tsaria, “Ida ma ka soamaia na baka daki ma ka veisuâ nagua aia ke tsaria.”

⁵⁸ Mi tana mara ka soamaia ko Rebeka mara ka veisuâ, “?Laka o ngaoa na muriana na mane iani igoe?”

Maia e tsaria, “Eo.”

⁵⁹ Mi tana, mara ka tamivania ko Rebeka ma na daki aia e reitutugua tû tana bakana kara ka vanokolua nina maneaqo a Abraham migira gana duli.

⁶⁰ Mara veilivua ko Rebeka mara tsarivania, “! Igoe na tasimami, sauba ko lia na tinaqira na mamau! !Migira na kukuamu kara tangoligira niqira verabau gaqira gala!”

⁶¹ Mi tana maia ko Rebeka migira nina daki aqo ara binaboli mara sagekae tana kamelo mara vano kolua nina maneaqo a Abraham. Me vaga ia ma nina maneaqo a Abraham e adia ko Rebeka me vano.

⁶² Mi tana tagu ia, maia Isaak e mai nogo tana kaomate tana nauna ara soaginia “Nina Tuvu Aia

e Mamauri me Morosiau Inau” me ba totu tana butona na kao ni Kanaan tabana i ata.

⁶³ Me kesa tana ngulavi ma Isaak e vano na lela bamai i laona na uta me morosibagira visana na kamelo ara maimai.

⁶⁴ Mi kalina ko Rebeka e morosia a Isaak, maia e tsiputsuna tania nina kamelo,

⁶⁵ me veisuâ nina maneago a Abraham, “?Laka sei mane ia e maimai kalegita igita i laona na uta ia?”

Ma nina maneago a Abraham e tsaria, “Aia nogo gaqu taovia inau.” Mi tana ma ko Rebeka e adia na polo me tsavupoiginia na matana.

⁶⁶ Ma na maneago ia e turupatuna vania a Isaak pipi sui na omea aia e naua.

⁶⁷ Mi muri, ma Isaak e adi bâ ko Rebeka tana valepolo aia ko Sara na tinana e totu i laona tana idana, maia e taugâ ko Rebeka. Ma Isaak e galuvedou sosongolia ko Rebeka, me vaga ia te e gini dou tugua tobana a Isaak murina na mateana tinana.

25

Visana Goto na Kukuana a Abraham (1 Turupatu Dato 1:32-33)

¹ Ma Abraham e tauga gotoa kesa na daki aia ko Ketura na soana.

² Maia e vasuvania a Abraham tugira ono na dalena mane: tugira nogo a Simran, ma Joksan, ma Medan, ma Midian, ma Isbak ma Sua.

³ Ma Joksan aia ka tamaqira a Seba ma Dedan, migira na kukuana a Dedan igira nogo na Asurim, ma na Letusim ma na Leumim.

⁴ Mi tugira na dalena a Midian tugira nogo a Epa, ma Eper, ma Hanok, ma Abida ma Eldaa. Igirani sui na kukuana ko Katura.

⁵ A Abraham e molovania a Isaak ke tangolida-toa pipi sui na omea aia e tamanina;

⁶ mi kalina a Abraham e mamauri moa, maia e vangalaka moa vanigira igira na dalena mane tavosi ara vasuvania igira na tauna tavosi. Mi muri, maia e molovanogira na dalena mane gira kara ba totu tana butona kao tabana i Longa, kara gini totu tabaligi tania a Isaak na dalena.

Na Mateana ma na Qiluana a Abraham

⁷⁻⁸ Ma Abraham e mate kalina e tuqatuqa sosongo nogo, ma na ngalitupana e tsaulia kesa sangatu vitu sangavulu tsege na ngalitupa.

⁹ Mi kaira a Isaak ma Ismael na dalena ara ka ba qilua tana Vatulumu ara soaginia Makpela, i laona na kao e totu tabana i longa Mamre aia e tamanina a Epron na dalena a Sohar na Het tana idana.

¹⁰ Aia nogo na kao a Abraham e volia i koniqira na Het; mi kaira sui a Abraham, ma ko Sara na tauna ara qilukaira sui moa tana.

¹¹ Mi murina na mateana a Abraham, ma God e vangalaka dou sosongo vania a Isaak na dalena, aia e totu i ligisana na tuvuu ara soaginia “Nina Tuvuu Aia e Mamauri Me Morosiau Inau.”

Igira na Kukuana a Ismael (1 Turupatu Dato 1:28-31)

¹² A Ismael aia ko Hagar na daki ni Ejipt ma nina tseka ko Sara e vasuvania a Abraham,

¹³ e tamani sangavulu ruka na dalena mane ara tu botsa vaitsarimurigi: igira nogo a Nebaiot, ma Kedar, ma Adbeel, ma Mibsam,

¹⁴ ma Misma, ma Duma, ma Masa,

¹⁵ ma Hadad, ma Tema, ma Jetur, ma Napis, ma Kedema.

¹⁶ Igira nogo na mumuaqira ara sangavulu ruka na puku, ma na soaqira ara tangomavuginia na veraqira ma na nauna i tana ara vaturikaegira niqira valepolo.

¹⁷ Ma Ismael e tsaulia kesa sangatu tolu sangavulu vitu ngalitupana kalina e mate.

¹⁸ Migira na kukuana a Ismael ara totuvia na butona kao ka levugaqira i Havila mi Sur, i tabana i longa na Ejipt tana sautu e vano kalea i Asiria. Migira ara totu tabaligi segeni tanigira na kukuana tavosi a Abraham.

Ara Ka Botsa Kaira a Esau ma Jakob

¹⁹ Iani na turupatuna tana rongona a Isaak na dalena a Abraham.

²⁰ E vati sangavulu nogo na ngalitupana a Isaak kalina aia e taugâ ko Rebeka aia na dalena a Betuel na Aramea ni Mesopotamia ma na tasina a Laban.

²¹ Ma Isaak e nonginongi vania na Taovia rongona e totu mamane ko Rebeka na tauna. Ma na Taovia e rongomia nina nonginongi me gini tiana ko Rebeka.

²² Maia sauba ke batso na dalena, me idavia ka botsaqira kaira mara ka vaisugutigi sosongo i laona na tobana ka tinaqira. Ma ko Rebeka e tsaria, “?Rongona gua ti e laba vaniau na omea

vaga iani?” Maia e tû me vano na veisuana na Taovia ke votarongona vania.

²³ Ma na Taovia e tsarivania, “Ara ka ruka na puku na tinoni i laona tobamu igoe. Mi kaira na puku sauba ko vasukaira igoe sauba kara ka vaigalagi. Me kesa ka vidaqira sauba ke susuliga bâ liusia kesa, ma na idana sauba ke aqo vania na tumurina.”

²⁴ Mi kalina e laba na tagu ke vasua na dalena, maia e tamanina na batso.

²⁵ Na idana botsa e tsitsi na kokorana me vuvuluga vaga na itai vuvuluga, mara soaginia a Esau.*

²⁶ Mi kalina e botsa na rukanina maia e tatango kakai tana bobouna tuana a Esau, mara soaginia a Jakob.† E ono sangavulu na ngalitupana a Isaak kalina ara ka botsa kaira.

A Esau e Sauligia Gana Susuliga Vaga na Baka Botsaida

²⁷ Mara ka lokiloki na baka mane kaira, ma Esau e lia na mane na rugu dou sosongo me reingaoa na totu i legai, maia Jakob e mane muimui moa me totu moa i vera.

²⁸ Ma Isaak e reingaoa bâ a Esau rongona e gini mage na ganiana na sabo e matesia a Esau, maia ko Rebeka e reingaoa bâ a Jakob.

²⁹ Me kesa dani kalina a Jakob e kuki supu na pini, maia Esau e visumai talu na rugu. Maia e vitoa mate

* **25:25 25:25** Ara padâ laka na soa a Esau e kalea i Seir, aia na butona kao ara ba totuvia igira na kukuana a Esau. Ma na soa i ‘Seir’ tana goko Hibru e tatangi vaga ‘vuvuluga.’ † **25:26 25:26** Na soa a Jakob tana goko Hibru e tatangi vaga ‘bobou na tua.’

³⁰ me tsarivania a Jakob, “Inau au vitoa mate; ko tusuvaniau inau na turina na omea tsitsi ia.” Maia nogo na rongona ti ara soaginigotoa aia Esau a Edom.‡

³¹ Ma Jakob e gokovisu me tsaria, “Eo, sauba kau sauvanigo ti vaga igoe ko sauvaniau talu gamu susuliga gana na adidatoana nina omea levolevo ka tamada vaga na baka botsaida.”

³² Ma Esau e tsaria, “!E dou! Inau au varangi nogo kau mate; ma nagua na peluna vaniau inau na adidatoana nina omea levolevo ka tamada kalina au vaga ia?”

³³ Ma Jakob e gokovisu me tsaria, “Ko ida talu nomoa ko vatsa vaniau laka sauba ko sauvaniau inau gamu susuliga.”

Ma Esau e vatsa me sauvania a Jakob gana susuliga.

³⁴ Mi muri, maia Jakob e sauvania a Esau visana na breidi ma na supu. Maia e mutsa me inu, mi muri me tû me vano. Mi tana nauvaganana ia, ma Esau e sauvulagia laka e tau lelê padalokia gana susuliga vaga na baka botsaida.

26

A Isaak e Totu i Gerar

¹ Me liu goto kesa na tagu na uvirau tana kao ni Kanaan e vaga nogo aia e laba ida tana taguna a Abraham. Ma Isaak e tû me vano i Gerar, i konina a Abimelek aia niqira taovia tsapakae igira na Pilistia.

‡ 25:30 25:30 Na soa a Edom tana goko Hibu e tatangi vaga ‘tsitsi.’

² Ma na Taovia e labavana a Isaak me tsarivania, “Ko laka na vano i Ejipt; ko totu moa tana butona kao ieni i tana inau kau tsarivanigo ko totu.

³ Ko totu ieni, minau sauba kau totu kolugo ma kau vangalaka vanigo. Inau sauba kau sauvanigo igoe me vanigira na kukuamu na butona kao popono iani, ma kau manalia na veke au naunogoa vania a Abraham na tamamu.

⁴ Me sauba kau sauvanigo na kukuamu ma kara danga vaga na veitugu tana masaoka, ma kau sauvanigira na butona kao popono iani. Me pipi sui na puku sauba kara nongiau kau vangalaka vanigira vaga inau au vangalaka vanigira na kukuamu igoe.

⁵ Eo, sauba kau vangalaka vanigo igoe, tana rongona nogo a Abraham e rongomangaqu inau me murigira pipi sui niqu vali ma niqu ketsa.”

⁶ Me vaga ia, ma Isaak e totu moa i Gerar.

⁷ Mi kalina igira na mane ni tana ara veisuâ a Isaak tana rongona ko Rebeka na tauna, maia e tsaria laka aia na tasina. E tau ngaoa na tsarivulagiana laka ko Rebeka na tauna rongona e matagu kara tau labumatesia igira na mane ni tana ma kara adia ko Rebeka rongona aia e rerei dou sosongo.

⁸ Mi kalina e totu oka tetelo nogo a Isaak i tana, ma Abimelek na taovia tsapakae e mororutsu tana nina ovaovana bisi, me reikaira a Isaak ma ko Rebeka ara ka vaivilogi.

⁹ Ma Abimelek e mologoko bâ vania a Isaak ke mai reia me tsarivania, “!Ko Rebeka na taumu nogo igoe! ?Me rongona gua ti o tiapoia mo tsaria

laka aia na tasimu?"

Ma Isaak e tuguvisua me tsaria; "Au padâ laka sauba kamu matesiau ti vaga kau tsaria laka aia na tauqu."

¹⁰ Ma Abimelek e tsaria, "?Nagua vaga ia o nauvanigami igoe? Me tau utu ti kesa niqu mane inau ke bâ me ke matura kolua na taumu igoe kalina e vaga ia, migoe nogo o alomaia ti ke gini gadovigami na kede."

¹¹ Mi tana, ma Abimelek e tû, me parovatavigira na tinoni sui me tsaria: "Asei moa aia ti ke pelea na mane iani se na tauna sauba nomoa ke mate."

¹² Ma Isaak e tsuka mutsa tana kao ia, mi tana ngalitupa nogo ia maia e tsurivia nina uta me adia kesa sangatu liusia na dangana na omea aia e tsukâ, rongona na Taovia e vangalaka vania.

¹³ Ma nina omea levolevo ara pabo babâ poi aia e tamanigira danga sosongo na omea.

¹⁴ Mi tana rongona nogo aia e tamanigira danga sosongo nina sipi ma na buluka, mara danga goto nina maneaço, ti igira na Pilistia ara gini masugu vania.

¹⁵ Me vaga ia, migira ara tû mara munugira sui pipi na tuvu igira nina maneaço a Abraham na tamana ara tsaigira tana tagu a Abraham e mamauri moa.

¹⁶ Mi muri ma Abimelek e tsarivanja a Isaak, "Ko baligi tania na veramami. Igoe o susuliga liusigami nogo igami."

¹⁷ Me vaga ia ma Isaak e mololea i tana me ba vaturikaea nina valepolo tana Qou ni Gerar, me totu tetelo moa i tana.

18 Maia e tsaivisugira tugua na tuvua ara tsaigira nogo tana taguna a Abraham migira na Pilistia ara munu kapusigira i murina na mateana a Abraham. Maia Isaak e molovanigira tugua na tuvua igira na soaqira vaga nogo na tamana e molovanigira tana idana.

19 Migira nina maneaqo a Isaak ara tsaigotoa kesa na tuvua tana qou ia mara tsodoa na kô.

20 Migira na mane reitutugu sipi ni Gerar ara vaiganigi kolugira nina mane reitutugu sipi a Isaak mara tsaria, "Nimami kô gami iani." Maia Isaak e soaginia na tuvua ia "Vaiganigi."

21 Migira nina maneaqo a Isaak ara tsaigotoa kesa na tuvua segeni goto, me laba goto kesa na vaiganigi tana rongona na tuvua ia, ma Isaak e soaginia "Vaigalagi."

22 Maia e mololea i tana me ba tsaia kesa na tuvua tavosi. Ma na tuvua ia e tau laba sa vaiganigi tana rongona, te aia e soaginia "Mangamanga." Me tsaria, "Kalina ia na Taovia e sauvanigita na nauna mangasâ gana i tana ka totu, migita sauba ka tamani omea danga ieni."

23 Ma Isaak e mololea i tana me vano i Beerseba.

24 Mi tana bongi ia, ma na Taovia e labavania me tsaria, "Inau nina God a Abraham na tamamu. Ko laka na matagu; inau nogo au totu kolugo. Me sauba kau vangalaka vanigo ma kau sauvanigo kara danga na kukuamu rongona niqû veke au naunogoa vania a Abraham niqû maneaqo."

25 Ma Isaak e logoa kesa na belatabu i tana me samasama vania na Taovia. Me vaturia nina

valepolo me totu i tana, migira nina maneaqo ara tsaigotoa kesa na tuvu i tana.

Ka Niqira Tabesai Kaira A Isaak Ma Abimelek

²⁶ Me kesa dani ma Abimelek e tû i Gerar kolukaira a Ahusat nina mane na sauparovata ma Pikol niqira taovia tagao nina mane vaumate, mara tu mai na reiana a Isaak.

²⁷ Ma Isaak e veisuatugira, “?Rongona gua ti amu tu mai i koniqu inau kalina ia, mi tugamu amu tu tau nogo dou vaniau inau tana idana, mamu tu tsialigiau tania tu veramui?”

²⁸ Mi tugira ara tu gokovisu mara tu tsaria, “I tugami ami tu donaginia kalina ia laka God e totu kolugo igoe, mami tu padâ laka ke dou ti vaga i tugita ka tu naua kesa na tabesai. I tugami ami tu ngaoa igoe ko vekea

²⁹ laka sauba e utu ko sekoligami, vaga nogo igami ami tau sekoligo igoe. Igami ami dou vanigo igoe i votangana, mami tamivanigo ko mololea na veramami tana rago. Mi kalina ia e maka vanigami laka na Taovia e vangalaka sosongo vanigo.”

³⁰ Mi tana, ma Isaak e vangaraua tu gaqira, mi tugira ara tu mutsa mara tu inu.

³¹ Mi tana matsaraka bongibongi na dani ngana mi tugira sui tatasa ara tu aqosia tu niqira vekeasai mara tu kakaisiginia na vatsa. Mi muri ma Isaak e vailivutugira, mara tu vano tana rago.

³² Mi tana dani nogo ia, migira nina maneaqo a Isaak ara mai i konina mara tsarivania tana rongona na tuvu igira ara vasini moa tsaia, “Igami ami tsodonogoa na kô.”

³³ Maia e soaginia na tuvua ia “Veke.” Aia nogo e vaga te na verabau ni Beerseba* e tamanina na soana.

Kaira na Tauna a Esau na Daki na Het

³⁴ Mi kalina a Esau e vati sangavulu na ngal-itupana, maia e taugakaira ruka na baka daki na Het, aia ko Judit na dalena a Beeru, ma ko Basemat na dalena a Elon.

³⁵ Mi kaira ara ka seko sosongo vanikaira a Isaak ma ko Rebeka.

27

A Isaak e Tabua a Jakob

¹ Mi kalina a Isaak e tuqatuqa nogo me koko na matana, maia e soamaia a Esau na dalena botsa ida me tsarivania, “!Dalequ!”

Ma Esau e tsaria, “Eo, inau ieni!”

² Ma Isaak e tsarivania, “Igoe o reinogoa laka inau au tuqatuqa sosongo nogo, me varangi nogo kau mate.

³ Bâ, igoe ko adia nimu parige ma nimu pipili, mo ko ba vanasimai vaniau sa omea tuavati.

⁴ Mo ko magovosi vaniau visana mutsa igoe o dona inau au ganingao sosongolia, mo ko adimai vaniau ieni. Mi murina kalina kau mutsa sui, minau kau tabugo talu ti kau mate.”

⁵ Mi kalina a Isaak e gogoko moa vania a Esau, maia ko Rebeka e totu me rorongovata. Mi kalina a Esau e vano na rugu,

* **26:33 26:33** Na rongona na soa i Beerseba tana goko Hibu ‘Na Tuvua na Veke’ se ‘Na Tuvua na Vitu’ (reigotoa tana 21:31).

⁶ ma ko Rebeka e bâ me tsarivania a Jakob, “Au vasini rongomia moa na tamamu e tsarivanana iani vania a Esau,

⁷ ‘Ko vano mo ko adimai vaniau inau kesa na omea tuavati mo ko magovosi vaniau. Mi murina kalina kau mutsa sui, minau sauba kau tabugo i matana na Taovia ti kau mate.’ ”

⁸ Me goko babâ moa ko Rebeka me tsaria, “Mi kalina ia dalequ, ko rongomiau inau mo ko naua moa na omea kau tsaria.

⁹ Ko vano tana bara mo ko vilikaira ruka na naniqoti vaolu papaquru, rongona kau gini kukikaira ma kau aqosivania na tamamu visana mutsa vaga aia e ganingao sosongolia.

¹⁰ Migoe ko adiba vania me ke gania, maia ke gini tabugo talu ti ke mate.”

¹¹ Ma Jakob e tsarivania tinana, “Igoe o dona nogo laka a Esau aia na mane vuvuluga sosongo, minau e madao lê na kokoraqu.

¹² Tau utu ti ke peleau na tamaqu me ke tapogadovia laka inau au peroa; mi tana nauvanana ia inau sauba kau alomai vaniau segeni nina vealagi na tamaqu me tau nina tabu.”

¹³ Ma na tinana e tsarivania, “Dalequ, ti vaga na vealagi, moloa moa ke gadoviau inau; migoe ko naua moa na omea inau au tsarivanigo, mo ko vano mo ko adimai vaniau kara ka ruka na naniqoti.”

¹⁴ Mi tana ma Jakob e vano me adimaikaira ruka na naniqoti me saukaira vania na tinana, ma na tinana e vangaraua na vatana mutsa vaga e ganingao sosongolia a Isaak.

15 Mi muri, maia ko Rebeka e adia nina polo dou sosongo a Esau, aia e mololakanogoa i vale, me sagelivania a Jakob.

16 Me mologotoa na kokorana na naniqoti tana limana mi tana liona i tana e madao lê.

17 Maia e sauvania a Jakob na mutsa ganidou kolugotoa na breði aia e bulonogoa.

18 Ma Jakob e bâ i konina tamana me tsarivania, “!Mama!”

Ma Isaak e tsaria, “Eo. ?Asei ka vidaqira na dalequ igoe?”

19 Ma Jakob e tuguvisua me tsaria, “Inau a Esau na dalemu botsa ida; mau naunogoa na omea igoe o ketsaliginiau. Ko totu tsau kiki mo ko gania visana na velesina sabo inau au adimaia vanigo, rongona ko gini tabuau.”

20 Ma Isaak e tsaria, “?O naukoeguani sagatâ ti o tsaku sosongo vaga ia dalequ?”

Ma Jakob e tuguvisua me tsaria, “Na Taovia nimu God aia nogo e sangaau na ruguviana.”

21 Ma Isaak e tsarivania a Jakob, “Ko mai varangi kiki rongona inau kau gini pelego. ?Laka e Esau manana nomoa igoe?”

22 Ma Jakob e raturamai konina na tamana, maia e tapoa me tsarivania, “Nimu goko igoe e tatangi vaga moa nina goko a Jakob, ma na limamu e vaga moa na tatapona na limana a Esau.”

23 Ma Isaak e tau tapogadovia a Jakob, rongona na limana aia e vuvuluga vaga moa na limana a Esau. Maia e vangarau nogo laka ke tabua,

24 me veisuâ tugua, “?Laka a Esau manana nomoa igoe?”

Ma Jakob e tsarivania, “Eo, inau nogoria.”

²⁵ Ma Isaak e tsaria, “Ko adimai vaniau visana na velesina sabo. Mi murina kalina kau mutsa sui minau sauba kau tabugo.” Ma Jakob e adimai vania gana velesi, me adimaigotoa na uaeni gana ke inu.

²⁶ Mi muri, ma na tamana e tsarivania, “Dalequ, ko mai varangi mo ko domiau inau.”

²⁷ Mi kalina aia e mai varangi me domia, ma Isaak e siginia na polona, me tabua me tsaria, “Na douna na siginina na dalequ e vaga moa na siginina na uta aia na Taovia e tabua.

²⁸ !Maia God ke molotsuna mai na kolobu talumai i gotu me ke malobusia nimu uta, ma kara dato magobu dou sui nimu omea tsukat-suka! !Aia ke sauvanigo ke danga na mutsa ma na uaeni!

²⁹ Migira na puku tavosi kara lia nimu maneao, ma kara tsuporu tsuna i matamu igoe. Migoe ko tagaovi kaputigira sui na kamamu, migira na kukuana na tinamu kara tsuporu tsuna i matamu. Migira kara vealaginigo igoe sauba ke gadovigira na vealagi, migira kara soadougo igoe sauba kara soadougira.”

A Esau e Nongi Sosongolia a Isaak Ke Tabugotoa

³⁰ Mi kalina tsotsodo a Isaak e tabu suinogoa a Jakob, ma Jakob e vasini moa e mololea a Isaak, maia Esau na kulana e visumai na rugu.

³¹ Ma Esau e magovosigotoa visana na mutsa ganidou me adi bâ vania na tamana. Me tsarivania, “Kiki mama, ko totu tsau mo ko gania

visana na velesina sabo inau au adimaia vanigo, rongona igoe ko gini tabuau inau.”

³² Ma Isaak e veisuâ, “?Masei goto igoe?”

Ma Esau e tuguisua me tsaria, “Inau nogoria a Esau na dalemu botsaida.”

³³ Mi tana ma Isaak e tuturiga na gagariri na kokorana popono me veisuâ, “?Laka aseia aia e matesinogoa gaqu omea tuavati inau me adimaia vaniau? Au ganinogoa inau ti o sagemai igoe. Minau au tabusuinogoa, me vaga ia ma na tabu ia nina saviliu nogo aia.”

³⁴ Mi kalina a Esau e rongomi vaganana ia, maia e padasavi loki sosongo me ngangai dato me tsaria, “!Mama, ko tabuau goto inau!”

³⁵ Ma Isaak e tsarivanja, “Na kulamu nogo igoe e mai me perobulesiau inau. Maia e adiligitanigo nogo nimu tabu.”

³⁶ Ma Esau e tsaria, “Iani nogo na rukanina kalina aia e peqoau inau. Aia nogoria na rongona ti ara soaginia a Jakob.* Aia e adiligitaniau nogo gaqu susuliga vaga na baka botsaida, mi kalina ia maia e adiligitaniau gotoa niqû tabu. ?Egua, laka o tau goto molovisua sa tabu vaniau inau?”

³⁷ Ma Isaak e gokovisu vania me tsaria, “Inau au molonogoa aia ke taovia vanigo igoe, mau mologira sui na kamana kara tseka vania. Au sauvaninogoa aia na mutsa ma na uani. ! Mi kalina ia dalequ, e tagara goto sa omea tangomana kau sauvanigo igoe!”

* **27:36 27:36** Na soa a Jakob tana goko Hibrû e tatangi vaga ‘peqo.’

38 Ma Esau e totu matengana moa na amitsai vaniana na tamana me tsaria: “?Laka e kesa moa na tabu o tamani igoe? !Mama, ko tabuau goto inau!” Maia e tuturiga na ngangai.

39 Mi tana ma Isaak e tsarivania, “E tagara sa kolobu ke talu i baragata vanigo igoe, me tagara goto sa nimu uta ke dato magobu dou.

40 Migoe sauba ko gini mauri nimu isi, me sauba ko lia moa nina tseka na kulamu. Me atsa moa e vaga, migoe kalina ko piloligi tania, me sauba igoe ko tangomana na tsidavaginiana nina tagao.”

41 Me tû tana dani ia, ma Esau e reisavi sosongolia a Jakob, rongona na tamana e sauvaninogoa a Jakob na tabu. Maia e pada segenina, “Na taguna na tangitangi matena na mateana na tamaqu e mai varangi nogo; mi muri ti kau labumatesia a Jakob.”

42 Mi kalina ko Rebeka e rongomia na omea e vangaraua a Esau na nauana, maia e soâ a Jakob me tsarivania, “Ko rorongongo igoe, aia Esau na kulamu e ngaoa na tangotugu ma na labumatesiamu igoe.

43 Bâ, dalequ, kalina ia ko naua moa na omea kau tsarivanigo. Igoe ko vano tsaku i konina a Laban na tasiqiu inau i Haran,

44 mo ko totu kolua i tana poi tsau ke bisi na tobana kulamu,

45 me ke padalenogoa na omea igoe o nauvania. Mi tana ti inau kau moloa ke kesa ke bâ me ke dulikolu visumaigo. ?Na rongona gua goto kara ka nanga sui taniau kaira sui na dalequ i laona kesa moa na dani?”

A Isaak e Molovanoa A Jakob i Konina a Laban

⁴⁶ Ma ko Rebeka e tsarivania a Isaak, “Inau au qisi sosongo nogo na reiana ka niqira omeomea kaira na daki ni Het karani aia Esau e taugakaira. Me ti vaga a Jakob ke taugâ ke kesa na daki ni Het vaga karani, me dou bâ kau mate nogo inau ti ke laba na omea vaga ia.”

28

¹ Ma Isaak e soâ a Jakob, me soadoua me tsarivania, “Ko laka na taugaana sa daki ni Kanaan.

² Ko vano i Mesopotamia tana verana a Betuel na tutuamu mo ko taugâ sa baka daki ni tana, ke kesa na dalena a Laban nimu pupu.

³ !Maia God Susuliga Sosongo ke tabua nimu tauga me ke sauvanigo ke danga na dalem, rongona igoe ko gini lia na tamaqira na puku danga!

⁴ !Maia ke vangalaka vanigo igoe migira na kukuamu vaga nogo aia e vangalaka vania a Abraham, migoe ko aditanimu na kao iani i tana nogo igoe o tototu, aia nogo na kao God e sauvaninogoa a Abraham!”

⁵ Ma Isaak e molovanoa a Jakob i Mesopotamia i konina a Laban, aia na dalena a Betuel ni Aram ma na tasina ko Rebeka ka tinaqira a Jakob ma Esau.

A Esau e Adigotoa Kesa na Tauna

⁶ Ma Esau e rongomia laka a Isaak e tabua a Jakob me molovanoa i Mesopotamia ke lave tauna. Maia e rongomigotoa laka kalina a Isaak

e tabua me tongovania ke laka na taugaana sa daki ni Kanaan.

⁷ Maia e tsodovulagia laka a Jakob e rongo ka manganqira kaira na tamana ma na tinana me vano nogo i Mesopotamia.

⁸ Mi tana ma Esau e padagadovia laka a Isaak na tamana e tau reingaogira na daki ni Kanaan.

⁹ Maia e tû me vano i konina a Ismael na dalena a Abraham me ba taugâ ko Mahalat aia na dalena a Ismael ma na tasina a Nebaiot.

Nina Bolebole a Jakob i Betel

¹⁰ A Jakob e mololea i Beerseba me vano kalea i Haran.

¹¹ Mi kalina e sû nogo na aso, maia e mailaba kesa tana nauna tabu, me mango tana. Maia e tsaro me lulunga kesa tana vatu me maturu.

¹² Maia e bolea laka e reia kesa na lata e tû i barangengo me tsau bâ i baragata, migira na angelo ara tsutsuna dato i konina.

¹³ Ma na Taovia e mai tû i ligisana me tsarivania, "Inau na Taovia, ka niqira God a Abraham ma Isaak. Minau sauba kau sauvanigo igoe migira na kukuamu na kao iani i tana igoe o tsatsaro kalina ia.

¹⁴ Migira sauba kara danga vaga nogo na papasa tana barangengo. Migira sauba kara ratsua niqira butona kao ke tû i longa me ke tsau i tasi, me ke tû i vava me ke tsau bâ i ata, mi tana soamu igoe migira goto na kukuamu ti inau sauba kau vangalaka vanigira na puku sui tana barangengo popono.

¹⁵ Ko pada kalavatavia laka inau sauba kau totu kolugo ma kau reitutugugo iava moa tana

ko vano, minau sauba kau adivisugo mai tugua tana kao iani. Me sauba e utu kau mololego poi kau naugira sui na omea au vekenogoa vanigo.”

¹⁶ Ma Jakob e mamata me tsaria, “!Na Taovia e totu ieni! !Aia e totu tana nauna iani minau moa au tau donaginia!”

¹⁷ Maia e matagu me tsaria, “!Na nauna mataguniga sosongo tana nauna ieni! E tau utu na valena manana nomoa God ieni; ma na matsapa e sangavi bâ i baragata.”

¹⁸ Ma Jakob e mamata bongibongi na mat-saraka na dani ngana, me adia na vatu aia e gini lulunga, me turuvaginikaea i tana vaga na padapada, me qetu bâ na oela na olive i konina.

¹⁹ Me soaginia na nauna ia i Betel.* Na vera ia tana idana ara soaginia i Lus.

²⁰ Mi muri, ma Jakob e naua kesa na veke vania na Taovia me tsaria: “Ti vaga igoe ko totu koluau manana mo ko reitutuguau tana sautu i tana au liu bâ, mo ko sauvaniau gaqu mutsa ma na poloqu,

²¹ me ti vaga kau visumai dou tugua tana valena tamaqu, mi tana ti igoe sauba ko lia niqu God.

²² Miani na vatu au turuvaginikaea inau vaga na padapada sauba ke lia na nauna gana na samasama vanigo, minau sauba kau sauvanigo na sangavulunina turina pipi sui na omea igoe o sauvaniau.”

* **28:19 28:19** Na rongona na soa i Betel tana goko Hibu 'valena God.'

29

A Jakob e Ba Tsau Tana Valena a Laban

¹ Mi muri, ma Jakob e tû me liu babâ moa i sautu, me vano kalea tana niqira butona kao igira na tinoni ni Longa.

² Me tavongani morosia kesa na tuvu i laona na poiatsa, mara tolu na alaala na sipi ara tsaro polipolia. Mi tana tuvu ia i tana nogo ara tore gaqira kô igira na sipi, me totu kesa na vatu loki tana mangana.

³ Mi kalina kara maisai igira sui na alaala na sipi, mi tana ti igira na mane pitusipi kara keliligia na vatu ia ma kara sao gaqira kô. Mi muri, ma kara molovisutugua na vatu ia tana mangana na tuvu.

⁴ Ma Jakob e veisuagira na mane reitutugu sipi, “?Kulaqu igamu, iava vaga amu talumai igamu?”

Migira ara tsaria, “I Haran.”

⁵ Maia e veisuagira goto, “?Egua, laka amu donaginia a Laban na dalena a Nahor igamu?”

Migira ara tsaria, “Eo, igami ami donaginia.”

⁶ Maia e veisuagira, “?Laka aia e mamauri dou?”

Migira ara tsarivanja, “Eo, e mauri dou moa. Ko morosi bâ e maimai nogo ko Ratsel aia na dalena nogo a Laban kolugira nina sipi.”

⁷ Ma Jakob e tsaria, “?Me dadani dou moa me tau moa vati tsau na taguna na adivisuaqira na sipi tana bara, me rongona gua ti amu tau saogaqira kô kalina ia, ma kamu adivisugira tugua tana nauna tana kara mutsamutsa?”

⁸ Migira ara tuguvisua mara tsaria, “E utu kami nauvaganana ia poi kara labamai ieni pipi sui

na alaala na sipi ma kara keliligia na vatu ia; mi tana moa ti igami kami saogaqira kô na sipi.”

⁹ Mi kalina a Jakob e gogoko moa kolugira moa igira, maia ko Ratsel e mailaba kolugira nina sipi.

¹⁰ Mi kalina a Jakob e morosia ko Ratsel kolugira nina sipi a Laban na niana, aia e bân tana tuvuu me keliligia na vatu me saogaqira kô nina sipi.

¹¹ Mi muri maia e domia ko Ratsel me tuturiga na ngangai tana magemage.

¹² Maia e tsarivania ko Ratsel, “Inau na kamaana na tamamu, na dalena ko Rebeka.”

Maia ko Ratsel e ulovisu me ba tsarivulagia vania na tamana;

¹³ mi kalina a Laban e rongomia na turupatuna tana rongona a Jakob na niana, maia e ulo me ba tsodoa, me kaso me domia me adivanoa i valena. Mi kalina a Jakob e turupatu vania a Laban pipi na omea ara laba,

¹⁴ maia Laban e tsaria, “Eo, manana, igoe na gabuqu segeni nogo inau.” Ma Jakob e totu kolugira i tana kesa na vula popono.

A Jakob e Aqosage Vania a Laban Tana Ka Rongoqira ko Ratsel ma ko Lea

¹⁵ Ma Laban e tsarivania a Jakob, “Me atsa moa igoe na kamaqu inau, me tau dou ko aqo lê vaniau moa. ?Ke visa na vovolimu o ngaoa?”

¹⁶ Ma Laban e tamanikaira ruka na dalena daki: na idana aia ko Lea, ma na tumurina aia ko Ratsel.

¹⁷ Ma na matana ko Lea e rerei dou rago, maia ko Ratsel e magobu dou na kokorana me rereidou bân.

¹⁸ Ma Jakob e ngao sosongolia ko Ratsel me tsarivania a Laban, “Eo, inau sauba kau aqo vanigo ke vitu na ngalitupa, ti vaga igoe ko tamivaniau inau kau taugâ ko Ratsel.”

¹⁹ Ma Laban e tsarivania, “E dou bâ ti vaga kau saua ko Ratsel vanigo igoe liusia bâ kau sauvania ke kesa na mane segeni; migoe e dou ko totu koluau inau ieni.”

²⁰ Ma Jakob e aqosage matena ko Ratsel i laona e vitu na ngalitupa, ma na vitu ngalitupa ia e vaga moa ti e ruka se tolu moa na dani vania a Jakob rongona aia e ngao sosongolia ko Ratsel.

²¹ Mi kalina e tovunogoa e vitu na ngalitupa ma Jakob e tsarivania a Laban, “E tsau nogo na tagu. Ko tamivaniau ma kau taugâ na dalemu.”

²² Mi tana ma Laban e aqosia kesa na kavomutsa na tauga, me soamaigira na tinoni sui tana vera ia.

²³ Mi tana bongi ia, ma Laban e tau adi bâ ko Ratsel vania a Jakob, maia e adi bâ ko Lea, maia Jakob e maturu kolua.

²⁴ Maia Laban e saua ko Silpa nina daki tseka ke aqo vania ko Lea na dalena.

²⁵ Mi tana matsaraka moa ti a Jakob e vasini reigadovia laka e maturu kolua ko Lea. Maia e vano i konina a Laban me tsarivania, “?Rongona gua ti o nauvaganana vaniau inau? Inau au aqo vanigo gana kau adiginia ko Ratsel. ?Me rongona gua ti o perobulesiau inau?”

²⁶ Ma Laban e tuguvisua me tsaria, “E tau na lavu tana vera iani na sau taluana na baka botsa tumuri ke ida ke taugâ, mi muri ti ke tauga na baka botsa ida.

27 Ko pipitu poi ke sui talu na taguna na kavomutsa na tauga iani me sauba kau sauvanigo goto ko Ratsel, ti vaga igoe ko aqo vaniau ke vitu goto na ngalitupa.”

28 Ma Jakob e tabea, mi kalina e sui na taguna na kavomutsa na tauga ia, ma Laban e saugotoa ko Ratsel vania a Jakob ke lia na tauna.

29 Ma Laban e sauva ko Bilha nina daki tseka ke aqo vania ko Ratsel na dalena.

30 Maia Jakob e maturu kolugotoa ko Ratsel. Me galuve sosongolia bâ ko Ratsel liusia ko Lea. Mi muri maia e aqo vania a Laban vitu goto na ngalitupa.

Igira na Dalena a Jakob

31 Mi kalina na Taovia e morosia laka a Jakob e galuve sosongolia bâ ko Ratsel liusia ko Lea, maia e sangavia na tobana ko Lea ke gini tamani baka me molovania ko Ratsel ke totu mamane.

32 Ma ko Lea e tiana me vasua kesa na baka mane. Maia e tsaria, “Na Taovia e reia niquru rota, mi kalina ia ti na savaqu sauba ke galuveau inau”; aia nogoria na rongona te e soaginia na baka ia a Ruben.*

33 Maia e tiana tugua me vasua kesa goto na dalena mane. Me tsaria, “Na Taovia e sauvaniau goto na dalequ mane iani, rongona aia e rongomia laka e reisaviau na savaqu”; maia e soaginia na baka ia a Simeon.†

* **29:32 29:32** Na soa a Ruben tana goko Hibru e tatangi vaga ‘reia kesa na baka mane’ se ‘aia e reia niquru rota.’ † **29:33 29:33** Na soa a Simeon tana goko Hibru e tatangi vaga ‘rorongo.’

³⁴ Maia e tiana tugua me vasugotoa kesa na dalena mane. Me tsaria, “Mi kalina ia, sauba na savaqu ke totukakai dou bâ i koniqu, rongona au vasuvania tolu nogo na dalena mane”; maia e soaginia na baka ia a Levi.‡

³⁵ Mi muri, maia e tiana tugua me vasugotoa kesa na dalena mane. Me tsaria, “Mi kalina ia inau sauba kau tsonikaea na Taovia”; maia e soaginia na baka ia a Juda.§ Mi tana, maia ko Lea e mango na tamani dalena.

30

¹ Maia ko Ratsel e tau goto vasua sa baka vania a Jakob, me vaga ia maia e masugu vania na tasina me tsarivania a Jakob, “Ko molovaniau sa dalequ, me ti vaga ke tagara minau sauba kau mate.”

² Ma Jakob e kore vania ko Ratsel me tsarivania, “Inau e utu kau adia na sasana God. Aia nogo e naua te o gini tau vasua sa dalemu.”

³ Ma ko Ratsel e tsaria, “Ko adia moa ko Bilha niqu daki tseka; mo ko maturu kolua, rongona ke gini tamani dalena vaniau inau. Mi tana nauvaganana ia ti inau kau gini lia na tinana na baka ke talu i konina aia.”

⁴ Me vaga ia, maia e saua ko Bilha vania a Jakob na savana, maia e maturu kolua.

⁵ Ma ko Bilha e tiana me vasuvania a Jakob kesa na dalena mane.

⁶ Ma Ratsel e tsaria, “God e pede tabana i koniqu inau, me rongomigotoa niqu nonginongi,

‡ 29:34 29:34 Na soa a Levi tana goko Hibru e tatangi vaga ‘totukakai.’ § 29:35 29:35 Na soa a Juda tana goko Hibru e tatangi vaga ‘tsonikae.’

me sauvaniau kesa na dalequ mane”; maia e soaginia a Dan.*

⁷ Ma ko Bilha e tiana tugua me vasugotoa vania a Jakob na rukanina dalena mane.

⁸ Ma ko Ratsel e tsaria, “Inau au tovokakaia na tuliúsiana na kulaqu, minau au tangomana”; maia e soaginia na baka ia a Naptali.†

⁹ Mi kalina ko Lea e reia laka e mango nogo na tamani dalena, maia e saugotoa ko Silpa nina daki tseka vania a Jakob ke lia goto na tauna.

¹⁰ Mi muri ma ko Silpa e vasuvania a Jakob kesa na dalena mane.

¹¹ Me tsaria ko Lea, “Au tangomana manana”; maia e soaginia na baka ia a Gad.‡

¹² Ma ko Silpa e vasutugua kesa na dalena mane vania a Jakob,

¹³ me tsaria ko Lea, “!Inau au mage sosongo! Mi kalina ia igira na daki kara soaginiau mage”; maia e soaginia na baka ia a Aser.§

¹⁴ Mi tana tagu kalina e raranga na uiti maia Ruben e vano tana uta me ba reigira visana na vuana na “mandrake”,* maia e adimaigira vania ko Lea na tinana. Ma ko Ratsel e tsarivania ko Lea, “Kiki ko tusuvaniau inau ke visana nina vuana ‘mandrake’ na dalemu.”

* **30:6 30:6** Na soa a Dan tana goko Hibu e tatangi vaga ‘pede tabana.’ † **30:8 30:8** Na soa a Naptali tana goko Hibu e tatangi vaga ‘tovokakai na tuliúsiana.’ ‡ **30:11 30:11** Na rongona na soa a Gad tana goko Hibu ‘tangomana.’ § **30:13 30:13** Na rongona na soa a Aser tana goko Hibu ‘mage.’ * **30:14 30:14** Na “mandrake” aia e kesa na itai ara tutunina i sau laka ti igira na menivale kara gania na vuana ma kara gini tamani daleqira, mara gini aqo goto gana na madu.

15 Ma ko Lea e tsarivania, “?Laka e tau vati tugugo moa igoe o adiligi taniau nogo na savaqu? Mi kalina ia, mo ngaogotoa ko adiligigira nina vuana ‘mandrake’ na dalequ inau.”

Ma ko Ratsel e tsaria, “Ti vaga igoe ko vaniau visana nina vuana ‘mandrake’ na dalemu, inau kau tamivanigo ko matura kolua a Jakob ke bongi.”

16 Mi tana ngulavi ia kalina a Jakob e visumai tana uta, maia ko Lea e ba tsodoa me tsarivania, “Igoe sauba ko matura kolua inau ke bongi, rongona inau au voliginigo nogo nina vuana ‘mandrake’ na dalequ.” Vaga ia, mi tana bongi ia ma Jakob e matura kolua ko Lea.

17 Ma God e rongomia nina nonginongi ko Lea, maia e tiana tugua me vasuvania a Jakob na tsegenina dalena mane.

18 Me tsaria ko Lea, “God e saupeluna vaniau rongona au sauva niqu daki tseka vania na savaqu”; maia e soaginia a Isakar.†

19 Ma ko Lea e tiana tugua me vasuvania a Jakob na ononina dalena mane.

20 Maia e tsaria, “God e sauvaniau inau kesa na vangalaka dou sosongo. Mi kalina ia, sauba na savaqu ke tabedouau rongona inau au vasuvaninogoa ara ono na dalena mane”; maia e soaginia na baka ia a Sebulun.‡

21 Mi muri, maia e vasua kesa na baka daki me soaginia ko Dina.

† 30:18 30:18 Na soa a Isakar tana goko Hibru e tatangi vaga ‘peluna.’ ‡ 30:20 30:20 Na soa a Sebulun tana goko Hibru e tatangi vaga ‘tabedoua’ ma ‘na vangalaka.’

²² Mi muri ma God e padatugua ko Ratsel; maia e rongomia nina nonginongi me naua me gini tangomana ke tamani dalena.

²³ Maia e tiana me vasua kesa na baka mane me tsaria, “God e adiligi taniau gaqu vangamâ me sauvaniau kesa na dalequ mane.”

²⁴ Maia e soaginia na baka ia a Josep§ me tsaria, “Ma na Taovia ke sauvaniau ke kesa goto na dalequ mane.”

Ara Pabo Nina Sipi a Jakob

²⁵ Murina na botsaana a Josep, ma Jakob e tsarivania a Laban, “Ko tamivaniau ma kau vano, rongona kau gini visutugua i veraqu.

²⁶ Ko vaniau tugira na tauqu migira goto na dalequ igira inau au aqo mateqira i konimu ma kau vano. Igoe o donagininogoa laka inau au aqo dou sosongo vanigo.”

²⁷ Ma Laban e tsarivania, “Iani kau tsaritalua inau: Inau au donagininogoa tana basutidao laka aia na Taovia e vangalaka vaniau inau tana rongomu nogo igoe.

²⁸ Ko tsarimaia moa na vovolina igoe o ngaoa, minau sauba kau tusua vanigo.”

²⁹ Ma Jakob e tsarivania, “Igoe o donadou nogo laka inau au aqo kakai vanigo igoe, me laka ara pabo sosongo nimu omea tuavati kalina inau au reitutugugira.

³⁰ Kalina au tau vati mai moa inau, mara tau danga nimu omea tatamani igoe, mi kalina ia ara danga manana, rongona na Taovia e vangalaka

§ 30:24 30:24 Na soa a Josep tana goko Hibru e tatangi vaga ‘aia ke saugotoa ke kesa’

vanigo iava moa tana au vano inau. Mi kalina ia e tsau nogo na taguna i tana inau kau reitutugua na valequ segeni.”

³¹ Ma Laban e veisua tugua, “?Nagua sauba kau voliginigo?”

Ma Jakob e tuguvisua me tsaria, “Inau au tau ngaoa sa vovolina. Me ti vaga igoe ko tabea niqu papada, minau sauba kau reitutugugira babâ moa nimu sipi.

³² Ko tamivaniau ma kau liu popono i laoqira nimu sipi ma nimu naniqoti i dani eni, ma kau vililigigira pipi na dalena sipi bau, migira na dalena naniqoti ara tuputupuga mara mamarega. Aia moa ngiti vovoliq au ngaoa inau.

³³ Mi tana tagu ke mai, migoe tangomana ko tsodovulagi tsakua ti vaga inau au pegogo. Mi kalina ti ko mai na morosiaqira na vovoliq, me ti vaga ko reia ke kesa na naniqoti ke tau mamarega se ke tau tuputupuga, se ti vaga sa sipi ke tau bau, mi tana migoe sauba ko donaginia laka aia au komia.”

³⁴ Ma Laban e tsaria, “Dou, inau au tabea. I kaita sauba ka ka naua na omea vaga igoe o tsaria.”

³⁵ Mi tana dani nogo ia, ma Laban e vilivotagira na naniqoti mane ara putsibubutoga mara tuputupuga, migira sui goto na dakina ara mamarega mara tuputupuga se na tupu sere i koniqira; maia e vilivotagira pipi sui na sipi bau, me mologira na dalena mane kara reitutugugira.

³⁶ Mi muri, maia e vanoligi tania a Jakob kolugira na turina nina omea tuavati aia e vililigigira me ba totu tana nauna e tugua na

vanovano tolu na dani ti na ba tsau i tana. Maia Jakob e reitutugugira na turina nina omea tuavati a Laban.

³⁷ Mi muri, ma Jakob e adigira visana na arana mamauri tolu tavosi na vatana na gai vaga na mataqa, me koratiligia na turina na kokoraqira gana ke gini mamarega sere na rereiqira.

³⁸ Maia e turuvaginigira na arana gai girani i mataqira na naniqoti ligisana niqira popo na inu. Maia e mologira i tana, rongona igira na tuavati ara vaitsauvigi kalina ara mai na inu.

³⁹ Me vaga ia, mi kalina igira na naniqoti ara mai mara vaitsauvigi i mataqira na arana gai gira, mi muri kalina ara vasusu, ma na daleqira ara putsibubutoga, mara mamarega mara tuputupuga.

⁴⁰ Ma Jakob e molovotagira na sipi tanigira na naniqoti, me mologira kara aro bâ i koniqira nina sipi a Laban igira ara putsibubutoga mara bau. Mi tana nauvaganana ia, ma nina alaala na omea tuavati a Jakob ara pabo babâ maia e mologira kara totu tavota tanigira nina omea tuavati a Laban.

⁴¹ Mi kalina igira na omea tuavati mamauri dou ara vaitsauvigi, ma Jakob e mologira na arana gai i mataqira ligisana niqira popo na inu, rongona igira kara gini vaitsauvigi i laoqira na arana gai gira.

⁴² Maia e tau mologira na arana gai i mataqira na omea tuavati ara tau mauri dou. Me tau oka ma Laban e tamanigira moa na omea tuavati maluku lê, ma Jakob e tamanigira sui na omea tuavati mamauri dou.

⁴³ Mi tana nauvaganana ia, ma Jakob e gini tamani omea danga sosongo. Ara danga nina naniqoti, ma nina sipi, nina tseka, nina kamelo ma nina asi.

31

A Jakob e Tsogo Tania a Laban

¹ Ma Jakob e rongomigira ara gini gogoko igira na dalena a Laban mara tsaria, “A Jakob e adigira sui nogo nina omea na tamada. Pipi nina omea sui a Jakob ara talu sui moa tana nina omea tatamani na tamada igita.”

² Maia e reigotoa laka a Laban e tau nogo dou sosongo vania vaga tana idana.

³ Mi muri ma na Taovia e tsarivanja a Jakob, “Ko visutugua tana niqira kao na tamamu ma na kamamu. Minau sauba kau totu kolugo.”

⁴ Me vaga ia, ma Jakob e mologoko bâ vanikaira ko Ratsel ma ko Lea kara ka mai tsodoa tana poiatsa i tana ara tototu nina omea tuavati.

⁵ Ma Jakob e tsarivanikaira, “Inau au reia ka tamamui kagamu e tau nogo dou sosongo vaniau inau vaga tana idana; maia nina God na tamaqu inau e tototu koluau moa.

⁶ Mi kagamu amu ka dona laka inau au aqo vania ka tamamui kagamu tana susuligaqu popono.

⁷ Me atsa moa e vaga, maia e peqoau nomoa inau, me olia na vovoliq̄u sangavulu kalina. Ma God e tau moa tamivanja ke sekoliau.

⁸ Mi kalina a Laban ke tsaria, ‘Igira na naniqoti mamarega sauba kara lia na vovolimu,’ migira sui lakalaka na naniqoti ara vasugira na daleqira

mara viri mamarega sui. Mi kalina aia ke tsaria, 'Igira na naniqoti putsibubutoga sauba kara lia na vovolimu igoe,' mi tana, migira sui lakalaka na naniqoti ara vasugira na daleqira mara viri putsibubutoga sui.

⁹ Me vaga ia ma God segenina nogo e adiligigira na sipi ma na naniqoti tania ka tamamui kagamu me saugira vaniau inau.

¹⁰ "Mi tana niqira tagu na tsatsau igira, minau au bolebole mau reia laka igira sui na naniqoti mane ara tsatsau ara putsibubutoga, mara tuputupuga, mara mamarega.

¹¹ Nina angelo God e goko vaniau tana bolebole ia me soaau, '!A Jakob igoe!' Minau au tsaria, 'Eo.'

¹² Maia e tsaria, 'Ko morosi bâ, pipi sui na naniqoti mane ara tsatsau igira sui ara putsibubutoga, mara tuputupuga, mara mamarega. Inau au aqosivaganana ia rongona au reigira sui nogo na omea a Laban e nauvanigo igoe.

¹³ Inau nogo na God au laba vanigo i Betel, i tana igoe o turuvaginikaea kesa na vatu ngiti padapada mo qetu bâ na oela na olive i kelana, mo aqosia kesa na veke vaniau inau. Mi kalina ia igoe ko vangaraua na visutugua tana kao i tana igoe o botsa.' "

¹⁴ Mi kaira ko Ratsel ma ko Lea ara ka tsarivanja a Jakob, "E tagara goto sa omea ke totuvisu konina ka tamamami kagami kami ka tangolidatoa.

¹⁵ Maia e nauvanikagami vaga moa ti i kagami na tinonina na veratavosi. Me tsabirikagami, mi

kalina ia, aia e tsonisuigira nogo ka qolomami popono kagami.

¹⁶ Migira sui lakalaka na omea dou aia God e adiligia tania ka tamamami kagami igira sui ka tamanimami kagami nogo kolugira ka dalemami. Migoe ko naua moa na omea God e tsarivanigo ko naua.”

¹⁷⁻¹⁸ Me vaga ia, ma Jakob e vangaraua na vi-sutugua i konina na tamana tana kao ni Kanaan. E molokaegira na dalena ma na tauna i kelaqira na kamelo, me mologira nina omea tuavati sui kara ida, kolugira pipi sui na omea aia e adigira i Mesopotamia.

¹⁹ Mi tana tagu ia, ma Laban e vano na put-siligiana na ivuqira nina sipi, mi kalina a Laban e totu moa i tana, maia ko Ratsel e komigira nina titinonina na god na vale e tamanigira na tamana.

²⁰ A Jakob e perobulesia a Laban rongona e tau tsarivania laka aia e vavano.

²¹ Aia e adigira sui pipi na omea e tamanina, me mololetsakua i tana. Me ba savu taligu tana Kô Euprates me vano kalea na kao vungavungaga tana Gilead.

A Laban e Takuvia a Jakob

²² Me tolu na dani i muri, mara ba tsarivania a Laban laka a Jakob e tsogo.

²³ Maia e soasaigira nina mane, me ba takuvia a Jakob vitu na dani poi e ba tsaulia tana kao vungavungaga ni Gilead.

²⁴ Mi tana bongi ia, ma God e labavania a Laban tana bolebole me tsarivania, “Ko parovata

dou ko laka goto na nauvaniana sa omea seko a Jakob.”

²⁵ Ma Jakob ma nina alaala ara vaturikaenogoa niqira valepolo i kelana kesa na vungavunga, ma Laban migira nina mane ara ba vaturikaea niqira valepolo tana kao vungavungaga ni Gilead.

²⁶ Ma Laban e tsarivania a Jakob, “?Rongona gua ti o perobulesiau inau mo adiligikaira na dalequ daki vaga moa ti na daki o laua tana vailabu?

²⁷ ?Rongona gua ti o perobulesiau mo tsogo mo tau tsarivulagi vaniau talu inau? Me ti vaga ko ida mo ko tsarivulagi talua vaniau, me tau utu inau kau molovanogo igoe tana magemage ma na lingeling kolua na rekesi tsetsê ma na itai tatangi.

²⁸ Mo tau goto tamivaniau kau domigira ma kau vailivugira talu na tutuaqu ma na dalequ. ! Na omea bubulega sosongo nomoa igoe o naua!

²⁹ Inau au tamani na susuliga kau nauvanigo moa na omea au padâ, me rongona moa i bongi e mailaba vaniau nina God na tamamu maia e parovataviau kau tau goto nauvanigo sa omea seko.

³⁰ Inau au dona nogo laka igoe o vano rongona o ngao sosongolia na visu i veramu. ?Eo, me rongona gua ti igoe o komigira niqu titinonina na god na valequ inau?”

³¹ Ma Jakob e tuguisua me tsaria, “Inau au matagu, rongona au padâ laka sauba igoe ko adiligikaira na dalemu daki taniau.

³² Mi kalina ia, ti vaga igoe ko tsodoa ke kesa

ieni ke tamanigira nimu titinoni, maia sauba ke mate. Mieni nogo i mataqira ka nida tinoni kaita, ko lavea ti ko reia ke kesa na omea o tamanina igoe mo ko adivisua.” Ma Jakob e tau dona laka ko Ratsel nogo e komigira na titinonina nina god a Laban.

³³ Ma Laban e lalave i laona nina valepolo a Jakob; mi muri me vano i laona nina valepolo ko Lea, mi laona ka niqira valepolo goto kaira ruka na daki tseka, me tau goto reigira na titinonina nina god. Mi muri, maia e ba goto i laona nina valepolo ko Ratsel.

³⁴ Maia ko Ratsel e adigira na titinoni god igira me mologira i laona na lapa gana na totu tana kamelo me totuvatavigira. Ma Laban e lalave popono i laona nina valepolo ia, me tau goto reigira.

³⁵ Ma ko Ratsel e tsarivania tamana, “Ko laka kiki na kore vaniaqu taovia, inau au tau tangomana na totu tû i matamu, rongona au reivula.” Maia Laban e lalave bamai me tau goto reigira na titinonina na god ni valena.

³⁶ Mi tana ma Jakob e kore me veisuâ a Laban, “?Laka nagua seko au nauvanigo inau? ?Na ketsa gua au kutsia inau ti o gini takuviau vaga igoe?

³⁷ ?Kalina ia igoe o lalavenogoa i laogira niqiu omea popono inau, ma sa vangana gua na valemu o reia igoe? Me ti vaga ko reia sa omea mo ko molotsunamaia ieni i mataqira nimu mane igoe ma niqiu mane inau, mo ko molovanigira igira kara pedea aseï ka vidada kaita e goto.

³⁸ Inau au totu kolugo igoe e rukapatu nogo na ngalitupa; mi tana tagu popono ia migira nimu sipi ma nimu naniqoti ara vasusu danga bâ, minau au tau lelê gania ke kesa goto sa vidaqira na sipi mane tana nimu alaala na sipi igoe.

³⁹ Me pipi kalina ti na omea tuavati atsi ara gati matesia kesa nimu sipi, minau e gadoviau na rotana. Mau tau goto adi bâ vanigo igoe gana kau sauvulagia vanigo laka e tau niqû sasi inau. Migoe o raiâu moa kau tuguvisu vanigo na omea gua moa ara komia tana dani se tana bongi.

⁴⁰ Me danga sosongo na tagu inau au gini rota na papara tana dani ma na bisi tana bongi, mau tau goto tangomana kau maturu.

⁴¹ Aia e vaga saviliu i laona rukapatu na ngalitupa inau au totu kolugo igoe. E sangavulu vati ngalitupa inau au aqosage ka mateqira na dalemu daki karani, me ono ngalitupa inau au aqo matena nimu sipi. Me atsa moa e vaga ia, migoe o olia na vovoliqû inau sangavulu kalina.

⁴² Me ti vaga ke tau totu koluau niqira God na tamaqu, ka niqira God a Abraham ma Isaak, me tau utu igoe ko tsialigiau lê oka nogo, me ke tagara goto sa omea kau tamanina. Ma God e morosia niqû rota ma na aqo kakai inau au naugira, mi bongi maia e goko kakai sosongo vanigo.”

Ka Niqira Tabesai Kaira a Jakob ma Laban

⁴³ Ma Laban e tuguvisua nina goko a Jakob me tsaria, “Na daki karani na dalequ inau; ma ka daleqira na tamaniqu inau, ma na omea tuavati sui girani na tamaniqu goto inau, migira sui na

omea o reigira ieni igira sui lakalaka niq̄u omea nogo inau. Me rongona moa e tagara goto sa omea kau naua gana kau tangolivisukaira na dalequ daki karani ma ka daleqira,

⁴⁴ minau au vangaraua moa kau aqosia kesa na tabesai kolugo igoe. Ida kaita ma ka aqosia kesa na tsupu na vatu gana ke gini molopapada vanikaita tana rongona ka nida tabesai.”

⁴⁵ Me vaga ia, ma Jakob e adia kesa na vatu me turuvaginikaea ngiti padapada.

⁴⁶ Me tsarivanigira nina mane kara adigira ke visana na vatu loki ma kara molo tsupulaginigira. Mi muri, migira ara mutsa gaqira ligisana na tsupu na vatu gira.

⁴⁷ Ma Laban e soaginia i tana Jegar Sahaduta,* maia Jakob e soaginia Galeed.†

⁴⁸ Maia Laban e tsarivanja a Jakob, “Na tsupu na vatu iani sauba ke ngiti papada vanikaita.” Aia nogo na rongona ti na nauna ia ara soaginia i Galeed.

⁴⁹ Ma Laban e tsarigotoa, “Na Taovia ke matanikaita kalina kaita ka tavota.” Me vaga ia, ma na nauna i tana ara soaginigotoa i Mispa.‡

⁵⁰ Ma Laban e goko babâ me tsaria, “Ti vaga igoe ko tau galuvedoukaira na dalequ daki karani, se ko taugâ ke visana segeni daki, atsa moa kau tau morosigo inau, mo ko padatugua

* **31:47 31:47** Na rongona na soa i Jegar Sahaduta tana goko ni Aram ‘na tsupu ngiti papadana vanigita.’ † **31:47 31:47** Na rongona na soa i Galeed tana goko Hibru ‘na tsupu ngiti papadana vanigita.’ ‡ **31:49 31:49** Na soa i Mispa tana goko Hibru e tatangi vaga ‘na nauna gana na mani tû ma na moro.’

moa laka God e matanikaita.

⁵¹ Igirani nogo na vatu inau au molo tsupulaginigira ka levugada kaita, miani goto na vatu igoe o turuvaginikaea ngiti papadana.

⁵² I karani sui na tsupu na vatu ma na vatu papadana kara totu ngiti padapada vanikaita. Inau sauba e utu saikesa vaniau kau liusia na tsupu na vatu iani ma kau baginigo igoe, me vaga goto igoe, ko laka goto na liusiana na vatu papadana iani mo ko maiginiau inau.

⁵³ Nina God a Abraham ma nina God a Nahor[§] sauba ke votagoko ka levugada kaita.” Mi tana, ma Jakob e vatsa tana asana na God aia Isaak na tamana e samasama vania, laka aia sauba ke manalia na veke ia.

⁵⁴ Me tû me matesia kesa na omea tuavati, me savoria ngiti kodoputsa tana vungavunga ia, me soamaigira nina mane kara mai sanga tana mutsa. Mi murina kalina ara mutsa sui, migira ara matura i kelana na vungavunga tana bongi ia.

⁵⁵ Mi tana matsaraka bongibongi na dani ngana, ma Laban e domigira me vailivugira na tutuana mi kaira na dalena daki, maia e tû me visu i verana.

32

A Jakob e Vangaraua Na Ba Tsodoana A Esau

¹ Mi kalina a Jakob e vavano moa i sautu, mara visana na angelo ara mai na tsodoana.

[§] 31:53 31:53 A Abraham na tutuana a Jakob, ma Nahor na tamana a Laban.

² Mi kalina a Jakob e reigira maia e tsaria, “Tana nauna nogo ieni e tototu na Taovia”; maia e soaginia tana nauna ia i Mahanaim.*

³ Ma Jakob e molovanogira visana na mane adigoko kara ida vania na ba tsodoana a Esau na kulana tana butona kao ni Edom.

⁴ Maia e tsarivanigira kara tsari vaganana iani vania a Esau, “Inau a Jakob nimu maneaqo, au mai na tsarivulagiana vanigo a Esau gaqu taovia laka inau au tototu kolua a Laban, maia nogoria na rongona ti au gini oka sosongo na visumai poi e tsau kalina ia.

⁵ Inau au tamanigira na buluka, na asi, na sipi, na naniqoti, ma na tseka. Minau au mologoko ba vanigo taovia gana ke gini visu papadamu mo ko soalakaau tugua.”

⁶ Mi kalina ara visumai igira na mane adigoko, mara ba tsarivania a Jakob, “Igami ami bâ i konina a Esau na kulamu, maia e maimai nogo i sautu na valaleamu igoe. Mara dulikolumaia ara vati sangatu na mane.”

⁷ Mi tana, ma Jakob e boe sosongo me matagu. Maia e tû me votaruka igira na tinoni ara dulikolua, me nauvaganana vanigira goto nina sipi, ma nina naniqoti, nina buluka ma nina kamelo.

⁸ Maia e padasegenina, “Ti vaga a Esau ke mai me ke baginia na ksanina alaala, me kesa alaala tangomana kara tsogo.”

⁹ Mi muri ma Jakob e nonginongi, “!Igoe nina God a Abraham na tutuaqu, ma nina God a Isaak

* **32:2 32:2** Na rongona na soa i Mahanaiam tana goko Hibru ‘ruka na nauna tana ara vaturikaegira niqira valepolo.’

na tamaqu, ko rongomiau inau! Taovia igoe nogo o tsarivaniau kau visutugua tana niqu kao mi tana niqira kao na kamaqu, me laka igoe sauba ko naua me pipi sui na omea kara vano dou vaniau.

¹⁰ Inau nimu maneaqo moa, me tau ulagaqu nimu galuve ma nimu doulaka o sauvulagi vaniau. Tana idana kalina au savu taligu tana Kô Jordan, me kesa lelê moa na itoro au tangolia me tagara goto sa omea tavosi. Mi kalina eni, minau au visumai kolukaira ruka na alaala loki karani.

¹¹ Inau au nongigo ko maurisiau tania na limana a Esau na kulaqu. Inau au matagu, au matagu ke tau mai rongona ke maiginigami me ke labumatesigami sui, tsau goto i koniqira na daki ma na baka.

¹² Ko padatugua laka igoe o vekenogoa vaniau laka sauba ko naua me pipi na omea ke vano dou vaniau, mo ko sauvaniau kara danga na kukuaqu me ke utugana vania sa tinoni na tsokoraeaqira, ma kara danga vaga na vatu na one i tasi.”

¹³⁻¹⁵ Ara maturu i tana tana bongi ia, mi tana dani ngana, ma Jakob e vilivotagira i laoqira nina omea tuavati popono na vangalaka gana na sauvaniau a Esau na kulana: e ruka sangatu na naniqoti daki me rukapatu na manena, ruka sangatu na sipi daki me rukapatu na manena, me tolu sangavulu na kamelo e dangadanga dou na tsutsuqira kolu daleqira, me vati sangavulu na buluka daki me sangavulu na manena, rukapatu na asi daki me sangavulu na manena.

¹⁶ E votagira pipi na vatana kara totu babâ

tana niqira alaala, me mologira nina maneaço kara reitutugu babâ tango kesa alaala. Me tsarivanigira, “Kamu ida igamu, ma kamu moloa ke mangamanga tetelo i levugana pipi alaala.”

¹⁷ Maia e ketsalia na kesanina maneaço, “Mi kalina ti vaga ke mai tsodogo a Esau na kulaqu me ke veisuago, ‘?Asei gamu taovia? ?Miava o vavano? ?Masei e tamanigira na omea tuavati ara idaida vanigo?’

¹⁸ migoe nimu aço ko tuguvisua mo ko tsaria, ‘Nimu maneaço a Jakob aia nogo e tamanigira. Aia e molo idamaigira vaga kesa na vangalaka vanigo a Esau gana taovia. Maia Jakob segenina goto nogo e maimai i murimami igami.’ ”

¹⁹ Aia e ketsali vaganana goto na rukanina ma na tolunina, migira sui goto ara reitutugua tango kesa na alaala babâ, me tsarivanigira, “Iani nogo na omea kamu tsarivania a Esau kalina kamu tsodoa.

²⁰ Nimui aço kamu tsarivaganana iani, ‘Eo, a Jakob nimu maneaço e maimai i murimami igami.’ ” Ma Jakob e pada i tobana, “Inau sauba kau ragosia na tobana tana sauana na vangalaka girani, mi muri kalina kau ba tsodoa e tau utu aia sauba ke tabedouau.”

²¹ Me molo idavanogira nina vangalaka, maia e totuvisu moa me maturu tugua i tana tana bongi ia.

A Jakob e Vailabu Kolua God i Peniel

²² Mi tana bongi ia, ma Jakob e mamata me adikaira ruka na tauna kaira, mi kaira goto ruka na tauna lê kolugira sangavulu kesa na dalena, mara savu taligu tana Kô Jakob.

²³ Mi murina kalina e molosavugira sui, maia e molosavugira goto pipi sui na omea e tamanina,
²⁴ maia moa e totuvisu segeni i tana.

Me mailaba kesa na mane, mara ka vailabugi poi e tsau tana varangi dani.

²⁵ Mi kalina na mane ia e reia laka e varangi ke tau tangomana tana vailabu ia, maia e tû me labuvania na bunguna a Jakob me gini tapiu na sasaina na sulina.

²⁶ Ma na mane e tsaria, “Ko mololeau inau ma kau vano; e vovomai nogo na dani.”

Ma Jakob e tsaria, “E utu kau mololego poi ko tabuau talu.”

²⁷ Ma na mane ia e veisuâ, “?Asei na asamu igoe?”

Ma Jakob e tuguvisu vania me tsaria, “A Jakob na asaqu.”

²⁸ Ma na mane e tsaria, “Sauba na asamu igoe kara tau nogo soaginigo a Jakob. O vailabugi nogo kolua God me kolugira na tinoni, migoe o tangomana; me sauba na asamu kalina ia kara soaginigo a Israel.”†

²⁹ Ma Jakob e tsaria, “Mi kalina ia ko tsarivaniau inau na asamu.”

Ma na mane ia e veisuâ, “?Rongona gua ti o ngaoa igoe ko donaginia na asaqu inau?” Mi muri maia e tabua a Jakob.

³⁰ Ma Jakob e tsaria, “!Alao! !Inau au morosilakana nogo God ginia na mataqu segeni, mau

† 32:28 32:28 Na soa a Israel tana goko Hibru e tatangi vaga ‘aia e vailabu kolua God.’

mamauri moa!” Me vaga ia maia e soaginia tana nauna ia i Peniel.‡

³¹ Mi kalina a Jakob e mololea i Peniel e dato nogo na aso, maia e vavano tsoetsoe rongona e tapiu na bunguna.

³² Me tsau mai i dani eni, migira na kukuana a Israel ara tau gania na lasina aia e totu tana sasaina na bungu, rongona tana lasina nogo ia na mane ia e labuvania a Jakob.

33

A Jakob e Tsodoa a Esau

¹ Mi kalina a Jakob e reia a Esau e maimai kolugira vati sangatu nina mane, maia e tû me votagira na baka vania ko Lea, ma ko Ratsel, me vanikaira goto na savana lê.

² Me molokaira ruka na daki tseka kara ka ida kolua ka daleqira, me tsarimai ko Lea kolugira na dalena, mi muri mi kaira ko Ratsel ma Josep.

³ Ma Jakob e ida vanigira, mi kalina e ba laba i konina a Esau na kulana, me vitu kalina e tsuporu tsuna i matana.

⁴ Ma Esau e ulomai na tsodoana me kaso me domia, mi kaira sui ara ka ngangai.

⁵ Mi kalina a Esau e pidikae me morosigira na daki ma na baka, maia e veisuâ, “?Asei vaga na tinoni girani?”

Ma Jakob e tuguvisua me tsaria, “Taovia, igrani nogo na baka aia God e gini vangalaka vaniau.”

‡ 32:30 32:30 Na soa i Peniel tana goko Hibru e tatangi vaga ‘na matana God.’

⁶ Mi muri, mi kaira na savana lê ara ka mai kolu ka daleqira mara tsuporu i matana;

⁷ me tsarimai ko Lea migira na dalena, mi muri tsotsodo mara ka mai kaira a Josep ma ko Ratsel mara ka tsuporu vanigotoa.

⁸ Ma Esau e veisuâ, “?Megua igira na alaala inau au tsodogira idaida? ?Nagua na rongona gira?”

Ma Jakob e tuguvisua me tsaria, “Igira nogo niq̄u vangalaka vanigo igoe rongona igoe ko tabedouau.”

⁹ Ma Esau e tsaria, “Kulaqu, inau e tuguau nogo niq̄u tamani. Ko mologira moa migoe nogo ko tamanigira.”

¹⁰ Ma Jakob e tsaria, “Tagara kulaqu, ti vaga igoe o tabedouau manana mo ko tami moa kiki na adiana niq̄u vangalaka. Tana niq̄u papada inau, na morosiana na matamu igoe e vaga moa ti na morosiana na matana God, matena igoe o tabedouau sosongo vaga ia.

¹¹ Kiki, ko tamia moa na adiana na vangalaka girani inau au adimaigira vanigo. God e dou sosongo vaniau inau me sauvaniau na omea sui au kilia vania na mauriqu.” Ma Jakob e rai sosongolia a Esau poi tsau kalina aia e tami na adiana nina vangalaka.

¹² Ma Esau e tsaria, “Ida ma ka vano, inau sauba kau idagana sautu vanigo.”

¹³ Ma Jakob e tsaria, “Igoe o dona nogo laka igira na baka ara tau susuliga na vanovano tsaku, minau niq̄u aqo kau padagira goto na sipi, ma na buluka kolu daleqira. Me ti vaga ka turugira kara vano tsaku sosongo me atsa moa ti ke kesa moa

na dani, ma na alaala popono sauba kara mate sui.

¹⁴ Kiki, ko ida vano moa igoe. Minau sauba kau kisâ moa kau tsatsari kolugira niqû omea tuavati migira na baka poi kau ba tsauligo i Edom.”

¹⁵ Ma Esau e tsaria, “Me ti e vaga ia, mo ko tamivaniau moa ma kau molovisugira visana niqû mane kara totu kolugo.”

Ma Jakob e tsarivanja, “E tau goto tamani rongona ke vaga ia, ti vaga ke dou vanigo moa igoe.”

¹⁶ Me vaga ia, mi tana dani nogo ia ma Esau e aligiri na visutugua i Edom.

¹⁷ Ma Jakob e vano i Sukot, i tana aia e logovalena me visana na babale vanigira nina omea tuavati. Maia nogoria na rongona ti ara soaginia tana nauna ia i Sukot.*

¹⁸ Kalina a Jakob e visumai talu i Mesopotamia, maia e maitsau dou tana verabau ni Sekem tana kao ni Kanaan, me ba vaturikaea nina valepolo kesa tana nauna mangasâ varangisia na verabau ia.

¹⁹ Maia e voliginia kesa sangatu na tavina siliva na turina na kao ia i koniqira na kukuana a Hamor aia na tamana a Sekem.

²⁰ Maia e logoa kesa na belatabu i tana me tangomalavuginia El niqira God na Israel.

34

Ara Tangopekea ko Dina

* 33:17 33:17 Na rongona na soa i Sukot tana goko Hibu 'babale.'

¹ Me kesa dani aia ko Dina ka daleqira daki a Jakob ma ko Lea, e vano na tsgoviaqira visana na daki ni Kanaan.

² Mi kalina a Sekem na dalena a Hamor na Hivi, aia na taovia na vera tana butona kao ia, e reia ko Dina, maia e tangolia me tangopekea.

³ Maia e reia na baka daki ia e rerei dou sosongo te aia e ngao sosongolia me tovoa ke goko ragorago vania.

⁴ Me ba tsarivania na tamana, “Inau au ngaoa igoe ko adivaniau na baka daki iani me ke lia na tauqu.”

⁵ Mi kalina a Jakob e rongomia laka ara paluvangamana ko Dina, ma na rongona igira na dalena mane ara totu moa tana poi kolugira nina buluka, ti aia e gini tau mavi ke naua sa omea poi tsau kara visumai igira.

⁶ Maia Hamor na tamana a Sekem e vano na goko koluana a Jakob

⁷ kalina tsotsodo igira na dalena mane a Jakob ara vivisumai talu i poi. Mi kalina ara rongomia na omea e laba vania na tasiqira, mara gini novo sosongo mara kore loki rongona a Sekem e naua na omea vaga ia, me peaginigira na tinoni sui tana Israel tana tangopekeana na dalena daki a Jakob.

⁸ Ma Hamor e bâ me tsarivania a Jakob, “A Sekem na dalequ e ngao sosongolia na dalemu daki igoe; kiki, ko tamivania moa me ke taugâ.

⁹ Ida kaita ma ka aqosia kesa na vekesai laka sauba kara vaitaugagi nimami tinoni igami ma nimu tinoni igoe.

¹⁰ Mi muri, migamu tangomana kamu totu

kolugami ieni i laona nimami butona kao; ma kamu totu iava moa tana amu ngaoa na totu, ma kamu liu bamai iava moa tana amu padangaoa na vano, ma kamu tamani kao goto.”

¹¹ Mi muri, maia Sekem e tû me tsarivania na tamana ko Dina migira na tasina, “Kamu galuveau moa ma kamu sauvaniau ko Dina, minau sauba kau sauvanigamu na omea gua moa amu ngaoa.

¹² Kamu tsarivaniau moa inau na vangalaka koegua amu ngaoa, ma kamu moloa na qolona vuvuti ke dato koegua moa amu kilia; minau sauba kau sauvanigamu na omea gua moa igamu amu nongia, ti vaga kamu tamivaniau moa inau kau taugâ ko Dina.”

¹³ Mi tana rongona a Sekem e paluvangamana nogo ko Dina na tasiqira, te igira na dalena a Jakob ara perobulesikaira a Sekem ma Hamor na tamana.

¹⁴ Mara tsarivanikaira, “Igami e utu kami tamia na tasimami ke taugâ na mane e tau paripapada; aia sauba ke paluvangamamami igami.

¹⁵ Migami tangomana kami tami vanikagamu na tasimami ti vaga i kagamu kamu ka lia vaga nogo igami, ma kamu ka tami na paripapadaqira pipi sui na mane i laomui.

¹⁶ Mi tana moa ti igami sauba kami ka tabea na vaitaugagi koluamui igamu, ma kami mai totu kolugamu ma kami lia vaga kesa tinoni kolugamu.

¹⁷ Me ti vaga kamu ka tau tabea nimami goko ma kamu ka sove na nauana na paripapadana,

migami sauba kami adia na tasimami ma kami vano.”

¹⁸ Ma na omea vaga ara tsaria igira e dou moa vanikaira a Hamor ma Sekem na dalena,

¹⁹ ma na mane vaolu ia e tau goto kisâ na nauana na omea ara tsarivania, rongona aia e ngao sosongolia na dalena daki a Jakob. Ma Sekem aia nogo ara padaloki sosongolia bâ i laona nina tamadale na tamana.

²⁰ Mi kaira a Hamor ma Sekem na dalena ara ka vano tana nauna gana na sai tana mat-sapakapuna na verabau, mara ka goko vanigira ka gaqira verakolu mara ka tsaria:

²¹ “Na mane girani ara tobadou vanigita; e dou ka tamivanigira ma kara totu kolugita moa i laona nida kao ma kara liu iava moa tana ara ngaoa. Na kao e loki tugugira goto igira. Ka vaitaugagi kolugira na daleqira daki, migita ka sauvanigira goto na daleda daki kara taugagira.

²² Migira na mane girani sauba kara tami na totu koluada ma kara lia vaga kesa tinoni kolugita, ti vaga igita ka tamia laka pipi sui na mane ara totu i laoda kara paripapadana, vaga nogo igira ara paripapada.

²³ ?Laka pipi niqira omea tuavati me pipi sui na omea tavosi goto igira ara tamanina kara tau lia nida omea igita? Me vaga ia, ida ma ka tami vanigira moa kara mauri i laoda igita.”

²⁴ Migira sui na tinoni tana vera ia ara tabea na omea ara ka tsaria kaira a Hamor ma Sekem, me pipi sui lakalaka na mane ara paripapada.

²⁵ Me tolu moa na dani i muri, kalina e tau vati mavu moa tana ara paripapada, ara ka ruka

vidaqira na dalena a Jakob, kaira nogo a Simeon ma Levi, i kaira na tasina ko Dina, ara ka adia ka niqira isi mara ka liu i laona na verabau ia, me tau goto gunurukaira ke kesa laka kara ka naua sa omea, mi kaira ara ka matesigira pipi sui lakalaka na mane,

²⁶ kolu kaira goto a Hamor ma Sekem na dalena. Mi muri, mara ka adiligia ko Dina tania na valena a Sekem mara tu vano.

²⁷ Mi murina na labumate ia, migira na dalena mane tavosi a Jakob ara lausua na omea tana vera ia, na tangotugu rongona ara paluvangamana na tasiqira.

²⁸ Ara adigira na sipi, ma na buluka, ma na asi, me pipi sui lakalaka na omea i laona na verabau mi laona na uta.

²⁹ Ara adigira pipi sui na omea loki matena, mara tangoligira sui na daki ma na baka, mara kalagaivanogira pipi sui na omea ara totu i laona na valeqira.

³⁰ Mi tana ma Jakob e tsarivanikaira a Simeon ma Levi, “I kagamu amu ka alomaia vaniau inau na padasavi loki. Kalina ia igira na Kanaan ma na Peres, migira sui goto ara totu tana kao iani sauba kara reisaviau inau. Mara tau danga niqumane inau; me ti vaga igira kara sai alaala ma kara maiginiau, me sauba nomoa inau migamu niqumamadale popono ka viri mate sui.”

³¹ Mi kaira ara ka tsaria, “Ami ka tau ngaoa ka tasimami kara nauvaganana na rebi.”

35

God e Tabua a Jakob i Betel

¹ Ma God e tsarivania a Jakob, “Ko tû tsaku mo ko vano i Betel mi tana ko totu. Ko logovaniau kesa na belatabu i tana, inau na God au laba vanigo igoe kalina o tsotsogo tania a Esau na kulamu.”

² Me vaga ia, ma Jakob e tsarivanigira nina tamadale migira sui goto ara totu kolua, “Kamu tsoniligigira sui na titinonina na god peropero igamu amu tamanina; kamu malesi segenimui ma kamu sagelia na polo male.

³ Igita sauba ka mololea ieni ma ka vano i Betel, i tana inau sauba kau logoa kesa na belatabu vania na God aia e sangaau inau tana taguna niqu rota, maia e totu kolua pipi tana nauna sui i tana au liu.”

⁴ Me vaga ia, migira ara sauvania a Jakob pipi sui na titinonina na god igira na veratavosi ara tamanina, me pipi sui goto na tsaukuli ara tsautsau i kuliqira. Maia e qilugira sui i vavana na gai tabu aia e tû i ligisana i Sekem.

⁵ Mi kalina a Jakob migira na dalena ara aligiri na vano, ma na matagu loki e gadovigira na tinoni ara totu tana vera varangi, mara tau lelé goto tovoa na takuviaqira.

⁶ Ma Jakob e mai kolugira nina tinoni sui tsau i Lus, i tana ara soaginigotoa i Betel tana kao ni Kanaan.

⁷ Maia e logoa i tana kesa na belatabu me tangomalavuginia tana nauna ia na God ni Betel, rongona i tana nogo God e sauvulagi segenina vania kalina aia e tsogo tania a Esau na kulana.

⁸ Maia ko Debora gana reitutugu ko Rebeka e mate mara qilua i vavana na gai tabu e totu pala

tada vania i Betel. Mara soaginia na gai tabu ia “Na Gai na Ngangai.”

⁹ Mi kalina a Jakob e visumai talu i Mesopotamia, ma God e labavanitugua me tabua.

¹⁰ Mi muri ma God e tsarivania, “Na soamu igoe aia nogo a Jakob, me tû kalina ia me bâ sauba kara soaginingo a Israel.” Me vaga ia ma God e soaginia a Israel.

¹¹ Ma God e tsarigotoa vania, “Inau na God Susuliga Sosongo. Igoe sauba ko tamanigira kara danga na dalemu. Ma na puku danga sauba kara talumai i konimu igoe, migoe sauba ko lia na mumuaqira na taovia tsapakae.

¹² Me sauba kau sauvanigo me vanigira goto igira na kukuamu kara mai i murimu igoe, na kao aia inau au saunogoa vanikaira a Abraham ma Isaak.”

¹³ Mi muri ma God e mololea a Jakob.

¹⁴ Mi tana nauna nogo i tana God e goko vania, ma Jakob e vaturikaea kesa na vatu padapada, me qetu bâ i konina na uaeni ma na oela na olive me baloa.

¹⁵ Maia e soaginia tana nauna ia i Betel.

Na Mateana ko Ratsel

¹⁶ Ma Jakob ma nina tamadale ara mololea i Betel, mi kalina ara tau vati varangisia moa i Eprat, e tsau nina tagu tana ko Ratsel ke vasua na dalena, maia e gini vatsangisavi loki sosongo.

¹⁷ Mi kalina e vatsangi lokilokia na dalena, maia na daki e adivasusuna e tsarivania, “Ko Ratsel ko laka na matagu; e kesa goto na dalemu mane.”

18 Maia e varangi nogo ke mate, me datovia na magomago loki, maia e soaginia na dalena a Benoni,* maia na tamana e soaginia a Benjamin.†

19 Mi kalina e mate ko Ratsel, mara qilua liligina na sautu e vano kalea i Eprat, mi dani eni ara soaginia tana nauna ia i Betlehem.

20 Ma Jakob e vaturikaea kesa na vatu na papadana i tana, ma na vatu papadana na qiluna ko Ratsel e totu moa i tana tsau mai i dani eni.

21 Me tû i tana, ma Jakob e ratsu bâ goto, me ba totu i tabana bâ na kusudato loki ni Eder.

Igira na Dalena Mane a Jakob

(1 Turupatu Dato 2:1-2)

22 Mi kalina a Jakob e totu moa tana butona kao ia, ma Ruben e matura kolua ko Bilha, aia kesa ka vidaqira na tauna lê a Jakob; mi kalina a Jakob e rongomia me gini kore loki sosongo.

Ara tu sangavulu ruka na dalena mane a Jakob.

23 Tugira na dalena mane ko Lea: tugira nogo a Ruben aia na dalena botsaida a Jakob, ma Simeon, ma Levi, ma Juda, ma Isakar, ma Sebulun.

24 Mi kaira na dalena mane ko Ratsel: kaira nogo a Josep ma Benjamin.

25 Mi kaira na dalena mane ko Bilha aia nina daki tseka ko Ratsel: kaira nogo a Dan ma Naptali.

26 Mi kaira na dalena ko Silpa aia nina daki tseka ko Lea: kaira nogo a Gad ma Aser. Tugirani

* **35:18 35:18** Na rongona na soa a Benoni tana goko Hibu 'na dalena niqu melu.' † **35:18 35:18** Na rongona na soa a Benjamin tana goko Hibu 'na baka madoa dou.'

nogo na dalena mane ara tu botsa vania a Jakob i Mesopotamia.

Na Mateana a Isaak

²⁷ Ma Jakob e vano me ba totu kolua a Isaak na tamana i Mamre varangisia i Hebron, i tana ara ka totu ida a Abraham ma Isaak.

²⁸ Ma Isaak e mauri tsaulina kesa sangatu alu sangavulu na ngalitupana,

²⁹ me mate kalina e tuqatuqa sosongo nogo; mi kaira a Esau ma Jakob na dalena ara ka qilua.

36

Igira na Kukuana a Esau

(1 Turupatu Dato 1:34-37)

¹ Igirani nogo na kukuana a Esau, aia ara soaginigotoa a Edom.

² A Esau e taugagira visana na daki ni Kanaan: aia ko Ada na dalena a Elon na Het; ma ko Oholibama na dalena a Ana aia na dalena a Sibeon na Hivi;

³ ma ko Basemat na dalena a Ismael ma na tasina daki a Nebaiot.

⁴ Ko Ada e vasua a Elipas; ma ko Basemat e vasua a Reuel;

⁵ ma ko Oholibama e vasutugira a Jeus, ma Jalam ma Kora. Mi tugirani sui na baka mane girani ara botsa vania a Esau tana kao ni Kanaan.

⁶ Mi muri, maia Esau e adigira na tauna ma na dalena mane ma na dalena daki, migira sui goto na tinoni i laona na valena, kolugira sui nina omea tuavati, me pipi sui lakalaka na omea aia e tamanina tana kao ni Kanaan, me vanoligi tania a Jakob na kulana kesa tana butona kao tavosi.

⁷ Aia e gini vanoligi rongona na kao i tana ara ka tototu kaira e tau nogo tugu kaira; kaira sui ara ka tamani danga sosongo ka niqira omea tuavati, me tau nogo tangomana kara ka totusai.

⁸ Me vaga ia, ma Esau e ba totu tana kao vungavungaga ni Edom.

⁹ Igirani nogo na kukuana a Esau na mumuaqira na Edom.

¹⁰⁻¹³ Aia ko Ada na tauna a Esau e vasuvania kesa lelê moa na dalena mane aia a Elipas, ma Elipas e tamanitugira tsege na dalena mane: tugira nogo a Teman, ma Omar, ma Sepo, ma Gatam, ma Kenas. Mi konina ko Timna kesa goto na tauna aia e tamanina goto kesa na dalena mane, a Amalek na soana.

Maia ko Basemat kesa goto na tauna a Esau e vasuvania kesa lelê moa na dalena mane aia a Reuel na soana, ma Reuel e tamanitugira vati na dalena mane: tugira nogo a Nahat, ma Sera, ma Sama, ma Misa.

¹⁴ Aia ko Oholibama kesa goto na tauna a Esau ma na dalena daki a Ana na dalena a Sibeon, e vasuvania a Esau tolu na dalena mane: tugira a Jeus, ma Jalam, ma Kora.

¹⁵ Igirani nogo na puku ara talu i konina a Esau. Aia Elipas na dalena botsa ida a Esau e lia tu mumuaqira na puku tugirani: na Teman, na Omar, na Sepo, na Kenas,

¹⁶ na Kora, na Gatam, ma na Amalek. Igirani sui na kukuana ko Ada aia na tauna a Esau.

¹⁷ Aia Reuel na dalena a Esau e lia tu mumuaqira na puku tugirani: na Nahat, na Sera,

na Sama ma na Misa. Tugirani sui na kukuana ko Basemat kesa goto na tauna a Esau.

¹⁸ Tugirani na puku ara tu talumai konina a Esau tana nina vasusu ko Oholibama na tauna aia na dalena daki a Ana: na Jeus, ma na Jalam, ma na Kora.

¹⁹ Igira sui na puku girani ara talumai i konina a Esau.

Igira na Kukuana a Seir

(1 Turupatu Dato 1:38-42)

²⁰ Tugirani na dalena mane a Seir ni Hor ara tu totuvi idâ na kao ni Edom: aia nogo a Lotan, ma Sobal, ma Sibeon, ma Ana,

²¹ ma Dison, ma Eser ma Disan. Tugirani nogo na dalena a Seir ara taovia tagao vanigira na Hor.

²² A Lotan aia ka mumuaqira kaira na duli ka koniqira a Hori ma Heman. Ma Lotan e tamanina kesa na tasina daki aia ko Timna.

²³ Ma Sobal aia tu mumuaqira tugira na duli tu koniqira a Alvan, ma Manahat, ma Ebal, ma Sepo, ma Onam.

²⁴ A Sibeon e tamanikaira ruka na dalena mane, kaira nogo a Aia ma Ana. Iani nogo na Ana e tsodovulagigira na vuravura papara tana kaomate kalina aia e reitutugugira nina asi na tamana.

²⁵⁻²⁶ A Ana aia na tamana a Dison, maia tu mumuaqira na duli tu koniqira a Hemdan, ma Esban, ma Itran, ma Keran. A Ana e tamanigotoa kesa na dalena daki aia ko Oholibama na soana.

²⁷ A Eser aia tu mumuaqira tugira na duli tu koniqira a Bilhan, ma Saavan ma Akan.

²⁸ A Disan ka mumuaqira kaira na duli ka koniqira a Us ma Aran.

29-30 I tugirani nogo na puku na Hor tana kao ni Edom: na Lotan, na Sobal, na Sibeon, na Ana, na Dison, na Eser ma na Disan.

*Igira Na Taovia Tsapakaē ni Edom
(1 Turupatu Dato 1:43-54)*

31-39 Igirani nogo na taovia tsapakaē ara vaiugugi na tagaoviana na vera ni Edom, tana tagu kalina igira na Israel ara tau vati tamanina moa niqira taovia tsapakaē segeni:

a Bela na dalena a Beor ni Dinhaba

a Jobab na dalena a Sera ni Bosra

a Husam tana butona kao ni Teman

a Hadad na dalena a Bedad ni Avit, aia e tulusigira na Midian tana vailabu tana kao ni Moab

a Samla ni Masreka

a Saul ni Rehobot-i-Kô

a Baal Hanan na dalena a Akbor

a Hadad ni Pau, ma na tauna aia ko Mehetabel na dalena daki a Matred ma na kukuana a Mesahab.

40-43 Ma Esau na mumuaqira na puku ni Edom girani: na Timna, na Alva, na Jetet, na Oholibama, na Ela, na Pinon, na Kenas, na Teman, na Mibsar, na Magdiel ma na Iram. Mi tana butona kao i tana ara totu pipi na puku girani ara tamavugininogoa na soana niqira puku.

37

A Josep Migira na Kulana

¹ A Jakob e mauri babâ moa tana kao ni Kanaan, i tana e totu ida nogo na tamana.

² Miani nogo e vaga na turupatuna nina tamadale a Jakob.

Aia Josep e sangavulu vitu moa na ngalitupana kalina e sangâ na reitutugu sipi ma na naniqoti kolugira na kulana igira ka daleqira ko Bilha ma ko Silpa, i kaira na savana lê a Jakob na tamana. Ma Josep e tatamanga vania na tamana tana rongoqira na omea igira na kulana ara naua.

³ Ma Jakob e galuve sosongolia a Josep liusigira bâ igira sui na kulana tavosi, rongona e botsa kalina aia e tuqatuqa nogo. Ma Jakob e vosivania a Josep kesa na polo tsavugotu katsi mamarega rerei dou sosongo.

⁴ Mi kalina igira na kulana ara reia laka na tamaqira e galuve sosongolia bâ a Josep liusigira igira, migira ara reisavi sosongolia mara tau goto ngaoa na goko dou koluana.

⁵ Me kesa tana bongi, ma Josep e bolebole, mi kalina aia e turupatuna vanigira na kulana nina bolebole migira ara reisavi sosongolia goto bâ.

⁶ Maia e tsaria, “Tugamuna kamu tu rongomia na bolebole inau au bolea.

⁷ E vaga ieni, tugita sui a tu totu i laona kesa na uta ma tu sorisaigira tu nida ivogo na uiti, ma niqu ivogo inau e tavongani tugoto saikesa. Mara mai nimui ivogo igamu mara tû polipolia mara tsuporu vania niqu ivogo inau.”

⁸ Migira na kulana ara veisuâ, “?Laka o padâ igoe sauba ko lia na taovia tsapakae mo ko tagaovi kaputigami igami?” Mi tana, migira ara reisavi loki gotoa bâ rongona nina bolebole ma na rongona goto na omea aia e tsaria tana rongoqira igira.

⁹ Mi muri, maia Josep e bolebole tugua me ba tsarivanigira goto na kulana, "Inau au bolegotoa kesa na bolebole, mi laona ia inau au reia na aso, ma na vula, mara sangavulu kesa na veitugu ara tsuporu tsuna vaniau inau."

¹⁰ Maia e turupatuna vanigotoa na tamana nina bolebole, ma na tamana e kore me tsarivania, "?Na bolebole koegua vaga ia? ?Laka o padâ igoe laka na tinamu, migira na kulamu, minau goto sauba kami tu mai ma kami tu tsuporu vanigo igoe?"

¹¹ Migira na kulana a Josep ara masugu vania, ma na tamana moa e padatugutugua i tobana na omea sui e tsaria a Josep.

Ara Tsabiria a Josep Mara Adivanoa i Ejipt

¹² Me kesa dani kalina igira na kulana a Josep ara vano i Sekem na reitutuguaqira nina sipi na tamaqira,

¹³ ma Jakob e tsarivania a Josep, "Au ngaoa ko vano i Sekem tana igira na kulamu ara reitutugugira na sipi."

Ma Josep e tsaria, "E dou."

¹⁴ Ma na tamana e tsarivania, "Ko bâ mo ko reia ti vaga igira na kulamu ara mauri dou, me ti vaga igira na sipi ara totu dou, mi muri ti ko visumai mo ko turupatuna vaniau." Me vaga ia ma na tamana e molovanoa tû tana Poi ni Hebron.

Mi kalina a Josep e ba tsau i Sekem,

¹⁵ maia e liliu bamai i tana na laveaqira na tasina, me kesa na mane e tsodoa me veisuâ, "?Laka nagua o lalavea igoe?"

¹⁶ Maia e tuguvisua me tsaria, “Inau au lalavegira na kulaqu igira ara reitutugugira niqira sipi. ?Egua, tangomana ko tsarivaniau inau iava ara totu igira?”

¹⁷ Ma na mane ia e tsaria, “Ara mololenogoa ieni. Inau au rongomigira ara tsaria laka ara vavano i Dotan.” Me vaga ia, ma Josep e muribagira na kulana me ba reigira i Dotan.

¹⁸ Migira ara morosi aoa moa, mi kalina e tau vati ba tsau i koniqira, migira ara vorogokona na matesiana.

¹⁹ Mara vaitsarigi, “Aia, e mai na vanga bolebole ria.

²⁰ Ida gita kalina ia ma ka matesia, ma ka tsonia na konina i laona sa vidaqira na tuvu kora girani. Igita a tangomana ka tsaria laka e kesa na omea tuavati atsi e matesia. Mi tana ti ka reia nagua sauba ke lia nina bolebole.”

²¹ Mi kalina a Ruben e rongomigira, maia e tovoa laka ke maurisia a Josep me tsaria, “Ka laka na matesiana.

²² Ka tsonitsunâ moa i laona na tuvu iani tana kaomate, ma ka laka moa na sekoliana.” Maia e goko vaganana ia rongona e padâ laka ke maurisia a Josep tanigira me ke molovisua i vera i konina tamana.

²³ Mi kalina a Josep e mailaba i koniqira na kulana, migira ara tsoraligi vania nina polo tsavugotu katsi mamarega.

²⁴ Mi muri mara tangolia mara tsonisagea i laona na tuvu mamatsa ia.

²⁵ Mi kalina igira ara mutsa gaqira, mara tavongani morosia kesa na alaala na Ismael ara maimai talu i Gilead mara vano kalea i Ejipt.

Niqira kamelo ara lutsangiginigira na papasa sisigini ma na buluna gai.

²⁶ Ma Juda e tû me tsarivanigira na kulana, “? Nagua sauba ke pelugita igita ti ka matesia na kulada ma ka tovoa moa na poiana na mateana?

²⁷ Ida ma ka tsabiria moa vanigira na Ismael girani. Mi tana nauvaganana ia me tau kilia ka bokalia; aia na kulada, ma na gabuda segeni nogo igita.” Migira na kulana ara tabea na omea e tsaria a Juda.

²⁸ Mi kalina visana na mane tsabiri ni Midian ara liu mai i tana, migira na kulana ara raqadatoa a Josep tania na tuvu mara tsabiriginia e rukapatu na tavina siliva vanigira na Ismael, migira ara adivanoa i Ejipt.

²⁹ Ma Ruben e tau totu kolugira na kulana kalina igira ara tsabiria a Josep, mi kalina e visumai me lavetagarâ a Josep tana tuvu, maia e ratsia na polona tana melu.

³⁰ Me visubatugua i koniqira na kulana me tsaria, “!Na baka ri e tagara i tana! ?Ma nagua sauba kau naua inau?”

³¹ Mi muri migira ara tû mara matesia kesa na naniqoti mara lumia na polona tsavugotu a Josep tana gabuna.

³² Mara adi bâ na polo tsavugotu ia i vera, mara sauvania na tamaqira mara tsaria, “Igami ami rugia na polo iani. ?Me laka e tau nina na dalemu igoe?”

³³ Ma na tamaqira e reigadovia na polo ia me tsaria, “!Eo, na polona nogo aia! Kesa na omea tuavati atsi e matesinogoa. !Na konina kiki a Josep e tangotsingotsi nogo!”

³⁴ Ma Jakob e ratsia na polona me sagelia na polo baubau papadana nina melu. Maia e tangisi okâ na dalena.

³⁵ Migira sui na dalena mane ma na dalena daki ara mai mara tovoa na vereana, maia e sove na rongomiaqira me tsaria, “Tagara, inau sauba kau tangisia na dalequ poi tsau kalina kau tsuna bâ tana barangengo na mate.” Me vaga ia, maia e tangisi babâ moa a Josep na dalena.

³⁶ Mi Ejipt igira na Midian ara tsabiria a Josep vania a Potipar aia kesa nina mane sasanga na taovia tsapakae, maia e taovia vanigira na mane matali valena na taovia tsapakae.

38

A Juda ma Ko Tamar

¹ Gana ngongo tana tagu ia, ma Juda e mololegira na kulana me bâ totu kolua kesa na mane ni Adulam, a Hira na soana.

² Mi tana ma Juda e tsodoa kesa na baka daki ni Kanaan aia na dalena a Sua. Maia e taugâ,

³ ma na daki ia e vasuvania kesa na baka mane me soaginia a Er.

⁴ Maia e tiana tugua me vasugotoa kesa na baka mane, me soaginia a Onan.

⁵ Mi murimai, maia e tamanina tugua kesa na dalena mane, me soaginia a Sela. Mi kalina e botsa na baka mane ia, ma Juda e totu i Aksib.

⁶ Ma Juda e adivania a Er na dalena botsa ida e kesa na tauna, aia ko Tamar na soana.

⁷ Ma nina omeomea a Er e seko sosongo, ma na Taovia e tau reingaoa, me vaga ia ma na Taovia e matesiligia.

⁸ Mi muri ma Juda e tsarivania a Onan na kulana a Er, “Nimu aqo nomoa igoe ko bâ mo ko taugâ na togamu, vaga nogo tana vovorona nida ketsa igita e kilia ka nauvania na tinamatena na kulada, rongona ko Tamar ke gini tamani dalena ma kara gini lia vaga nogo na dalena a Er na kulamu aia e mate nogo.”

⁹ Ma Onan e donagininogoa laka igira na baka e utu ke tamanigira aia, me vaga ia, me pipi kalina aia e maturu kolua na tinamatena na kulana, maia ke molotsuna lea na koonagana tana kao rongona ke gini tagara sa baka vania na kulana.

¹⁰ Ma na Taovia e tau reingaoa na omea vaga e naua a Onan, me matesigotoa aia.

¹¹ Mi muri, maia Juda e tsarivania ko Tamar na tauna na dalena, “Ko visubatugua tana valena tamamu mo ko totu tinamate tana poi ke loki a Sela na dalequ.” Aia e tsarivaganana rongona e matagu ke tau mate goto a Sela, vaga kaira a Er ma Onan na kulana. Me vaga ia, ma ko Tamar e visutugua tana valena tamana.

¹² Me kesa tana tagu i murimai, maia na tauna goto a Juda e mate. Mi kalina a Juda e suilavaginia na tagu na tangitangi, mi kaira a Hira gana sai dou sosongo ni Adulam ara ka vano i Timna, i tana igira nina maneaqo a Juda ara putsiligia na ivuqira nina sipi.

¹³ Mi kalina ko Tamar e rongomia laka na tamana na savana e vavano i Timna na putsiligiana na ivuqira nina sipi,

¹⁴ maia e adiligia na polona tinamate aia e sagelia, me tsavupoia na matana ginia na polo,

me ba totu puka i matana na vera ni Enaim, aia e kesa na vera e totu i ligisana na sautu e vano kalea i Timna. Aia e donanogoa laka a Sela na muritina dalena a Juda e loki dou nogo kalina ia, ma Juda e tau moa vati sauvania ke taugâ.

¹⁵ Mi kalina a Juda e liu tana me morosia, me padâ laka aia e kesa na daki rebi, rongona e tsavupoia na matana.

¹⁶ Maia e taligu bâ i konina i tabana sautu me tsarivania, “?E dou, me visa na matemu igoe?” Ma Juda e tau dona laka aia na tauna na dalena.

Ma ko Tamar e tsarivania, “?Ma nagua sauba ko voliginiau inau?”

¹⁷ Ma Juda e tuguisua me tsaria, “Inau sauba kau tusumai vanigo ke kesa na dalena naniqoti i laona niqû alaala na naniqoti.”

Ma ko Tamar e tsaria, “E dou moa, me ti vaga ko sauvaniau talu ke kesa na omea na papadana poi ke tsau kalina igoe ko saumaivaniau na naniqoti ia.”

¹⁸ Ma Juda e veisuâ, “?Ma nagua sauba kau sauvanigo inau ngiti papadana?”

Ma ko Tamar e tsaria, “Nimu marepapada ma na itaina, ma nimu itoro igoe o tatango.” Maia e saugira vania. Mi muri mara ka maturusai, maia ko Tamar e tiana.

¹⁹ Ma ko Tamar e visutugua i vera, me adiligia na polo e tsavuginia na lovana me sagelitugua nina polona tinamate.

²⁰ Mi kalina a Juda e molovanoa a Hira ke adi bâ na naniqoti, me ke adivisumaitugua nina omea aia e sauvania na daki ia ngiti papadana,

maia Hira e tau goto tangomana ke tsodoa na daki ia.

²¹ Maia e tû me veisuagira visana na mane ni Enaim, “?Iava ia na daki rebi e totu ieni tana liligina sautu?”

Migira ara tuguvisua mara tsaria, “E tau saikesa totu sa daki rebi ieni.”

²² Maia e visu bâ konina a Juda me tsarivania, “Au tau tangomana kau tsodoa inau. Migira na mane tana vera ia ara tsarivaniau laka e tau saikesa totu sa daki rebi i tana.”

²³ Ma Juda e tsaria, “E dou moa. Molovaninogoa aia ke tamanina na omea gira. A tau ngaoa kara kiataginikaita na tinoni. Inau au tovoa na voliana, migoe o tau tangomana ko tsodoa.”

²⁴ Me gana ngongo tolu na vula i muri, mara tsarivania a Juda, “Aia ko Tamar na tauna na dalemu e vaga na rebi, mi kalina ia aia e tiana.”

Ma Juda e ketsaligira me tsaria, “Kamu adirutsumia i tano, ma kamu kodoa me ke mate.”

²⁵ Mi kalina ara aditsunâ i taño laka kara matesia, maia e mologoko bâ vania na tamana savana me tsaria, “Aia e tianasiau inau aia nogo na mane e tamanina na omea girani. Ko morosigira dou mo ko reia aseï nina omea girani, na gana marepapada kolu itaina, ma nina itoro.”

²⁶ Ma Juda e reigadovigira na omea gira me tsaria, “Eo, e mana na omea aia e tsaria, rongona inau au tau manalia na sauvianiana a Sela ke taugâ.” Ma Juda e tau maturu kolugotoa sa dani.

²⁷ Mi kalina e laba nina tagu ke vasusu, mara reigadovia laka sauba ke batso na dalena.

²⁸ Mi kalina aia e vavatsangia na dalena, me kesa ka vidaqira na baka e ida e sau rutsumia

kesa tabana limana; maia na daki e adivasusuna e tangolia na limana ia, me sori bâ kesa na koteni tsitsi konina me tsaria, “Iani nogo e botsa ida.”

²⁹ Maia na baka e raqa visutugua na limana, ma na kulana e ida botsa. Mi tana ma na daki e adivasusuna e tsaria, “!Laka aia nogoria e vaga nimu botsa igoe!” Maia na rongona ti ara soaginia a Peres.*

³⁰ Mi muri me botsa na kulana ma na koteni tsitsi tana limana, mara soaginia a Sera.†

39

A Josep ma na Tauna a Potipar

¹ Migira na Ismael ara adivanonogoa a Josep i Ejipt mara tsabirivania a Potipar aia e kesa nina mane sasanga na taovia tsapakae, me taovia vanigira goto na mane matali valena na taovia tsapakae.

² Ma na Taovia God e totu kolua a Josep me naua me gini tangomana pipi sui tana aqo aia e naua. Aia e mauri i laona na valena gana taovia ni Ejipt,

³ maia e reigadovia laka na Taovia God e totu kolua a Josep, me naua me gini tangomana pipi sui tana aqo aia e naua.

⁴ Ma Potipar e reingao sosongolia a Josep me norua ke lia nina maneaqo segeni; me vaga ia maia e moloa ke reitutugua na valena me pipi sui na omea aia e tamanina.

* **38:29 38:29** Na rongona na soa a Peres tana goko Hibru ‘tavongani labarutsu.’ † **38:30 38:30** Na soa a Sera tana goko Hibru e tatangi vaga ‘e tsitsi maka vaga kalina e vovomai na dani.’

⁵ Me tû tana tagu ia me bâ, tana rongona nogo a Josep te na Taovia e tabua nina tamadale na mane ni Ejipt ia, me pipi sui goto na omea aia e tamanina i laona na valena mi laona nina uta.

⁶ Ma Potipar e moloa i limana a Josep ke reitutugugira pipi sui nina omea e tamanina, maia segeni e tau goto kilia ke gini boe sa omea, me gini boe lelê moa na mutsa aia e gania.

Ma Josep e dato magobu dou me rereidou sosongo,

⁷ me kesa tana tagu i muri ma na tauna a Potipar e tuturiga na reingaoana a Josep me nongia ke maturu kolua.

⁸ Maia e sove me tsarivania, “Ko reia, e tau goto kilia gaqu taovia ke gini boe sa omea i laona na valena rongona inau nogo au totu ieni. Aia e mologiniau inau kau reitutugugira pipi sui na omea aia e tamanina.

⁹ Inau au susuliga i laona na vale iani vaga goto moa aia, maia e tau goto tangolivisua sa omea taniau, migoe moa aia e tangolivisugo. ? Kau naukoeguani sagatâ inau na omea seko loki vaga ia, ma kau sasi i matana God?”

¹⁰ Me atsa moa na daki ia e totu matengana na ngasuana a Josep pipi dani, maia e sove saikesa na maturu koluana.

¹¹ Me kesa dani, ma Josep e sage i vale na nauana nina aqo, me tagara goto sa maneago tavosi ke totu i tana.

¹² Maia na tauna a Potipar e tangolivania nina polo na tsavugotu a Josep me tsarivania, “Ko mai koluau inau i nige.” Maia Josep e tsogotsuna i tano, me mololea nina polo na tsavugotu i limana na daki ia.

13 Mi kalina aia e reia laka a Josep e mololea nina polo na tsavugotu i vale me tsogotsuna i tano,

14 maia e soamaigira igira ara aqo i valena me tsarivanigira, “!Reia bâ! Na mane ni Hibru iani aia na savaqu e adimaia ieni gana moa ke peagita. Aia e sagemai i laona niqu voki inau me tovoa ke tangopekeau, minau au kanga gû loki sosongo.

15 Mi kalina aia e rongomiau au kanga gû maia e tsogotsuna i tano, me mololea nina polo na tsavugotu ligisaqu inau.”

16 Maia e tangolia nina polo tsavugotu a Josep poi e visumai i vera gana taovia.

17 Maia e tsarivanja kesa moa atsa na turupatu: “Aia na tseka ni Hibru, aia igoe o adimaia ieni, e sagemai i laona niqu voki me goko peaaui inau.

18 Mi kalina inau au kanga gû, maia e tsogotsuna i tano, me mololea nina polo na tsavugotu i ligisaqu inau.”

19 Me kore loki sosongo gana taovia a Josep,

20 me ketsaligira kara tangolia ma kara tsonia tana vale sosori i tana ara mologira igira nina mane peresini na taovia tsapakae, mi tana aia e totu peresini.

21 Ma na Taovia e totu moa kolua a Josep me tabua, te aia na mane e reitutugua na vale sosori e padaloki sosongolia.

22 Maia e moloa a Josep ke reitutugugira na mane tavosi sui ara totu tana vale sosori, me molovania aia ke manakaputia pipi na omea ara naua i laona.

23 Ma na mane reitutugu vale sosori e tau ngoli sosongolia na reitutuguana sa omea aia e molonogoa i limana a Josep, rongona na Taovia e totu kolua a Josep me naua me gini tangomana pipi sui tana aqo aia e naua.

40

A Josep e Nusirongona Ka Niqira Bolebole Ruka na Mane Peresini

1 Me kesa tana tagu i muri, mi kaira na mane gana aqo na adiuani vania na taovia tsapakae ni Ejipt, ma na mane e taovia tana bulobredi, ara ka sasi sui vania na taovia tsapakae.

2 Maia e kore vanikaira nina mane sasanga kaira,

3 me tsonikaira tana vale sosori i laona na valena niqira taovia na mane matali, tana nauna goto moa i tana ara moloa a Josep.

4 Mi kaira ara ka totu oka sosongo i laona na vale sosori, ma gaqira taovia na mane matali e moloa a Josep ke lia vaga ka niqira maneaqo.

5 Me kesa tana bongi i laona nogo na vale sosori ia mi kaira na mane gana aqo na adiuani ma na mane e taovia tana bulobredi ara ka bolea tango kesa na bolebole, ma ka niqira bolebole ara ka tavosi rongona sui.

6 Mi kalina a Josep e mai ka koniqira tana matsaraka, maia e reikaira ara ka totu padasavi.

7 Me veisuakaira, “?Rongona gua ti amu ka moro melumeluga vaga sagata ia i dani eni?”

8 Mi kaira ara ka tuguvisua mara ka tsaria, “I kagami ami ka tango kesa na bolebole ami

ka bolea, me tagara ke kesa ieni tangomana ke nusirongona vanikagami.”

Ma Josep e tsaria, “Aia God segeni moa e saua na sasaga gana na nusirongona na bolebole. Bâ, kamu ka turupatuna vaniau inau na omea amu ka bolea.”

⁹ Mi tana ma na mane gana aqo na adiuoeni e tsaria, “I laona niqû bolebole inau au reia kesa na itai na uaeni e tutû i mataqu inau,

¹⁰ mara tu tolu na arana i konina. Mi kalina tsotsodo e molo rauna vaolu, me tamani latsena saviliu me mada nogo na vuana.

¹¹ Inau au tatangolia nina bilo na inu na taovia tsapakae; mi tana mau adigira na vuana uaeni mau lusingegira i laona na bilo ia mau sauvania ke inu.”

¹² Ma Josep e tsaria, “Iani nogo e vaga na rongona nimu bolebole igoe: tugira tolu na arana na padana ara tolu na dani.

¹³ Me kau ke tolu moa na dani, ma na taovia tsapakae ke nusigo tania na vale sosori, me ke padale vanigo nimu sasi, me ke molovisugo tugua tana nimu aqo o naua vania i votanagana kalina igoe nina mane gana na adiuoeni.

¹⁴ Minau au nongigo kiki, ko laka na padaleaqu inau kalina ke laba dou vanigo pipi na omea, mau nongigo goto kiki, ko galuveau mo ko soâ na soaqu vania na taovia tsapakae, mo ko sangau gana kau gini rutsu tania na vale sosori.

¹⁵ Inau ara komiau tania niqira kao igira na Hibru; me atsa vaga goto ieni i Ejipt inau au tau naua sa omea seko e tugua kara mologiniau tana vale sosori.”

¹⁶ Mi kalina na mane e taovia tana bulobredi e reia laka na nusirongona nina bolebole na mane gana aqo na adiuuani e dou vania, maia e tû me tsarivania a Josep, "Inau goto au bolea kesa na bolebole; inau au bolea laka au sungitugira tolu na kei na bredi.

¹⁷ Mi laona na kei i gotu tsotsodo ara totu pipi vatana gana bredi puipui na taovia tsapakae, mara mai na manu mara gaganigira."

¹⁸ Ma Josep e tsarivania, "Iani nogo e vaga na rongona nimu bolebole igoe: tugira tolu na kei igira na papadana tolu dani.

¹⁹ !Me kau moa tolu na dani ma na taovia tsapakae sauba ke nusigo goto igoe tania na vale sosori me sauba kara kavikutia na lovamu! Mi muri maia ke tsauraginikaea na konimu kesa tana gai, migira na manu sauba kara gania na lakamu."

²⁰ Me tolu na dani i muri, aia na dani ara padatugua na dani tana e botsa na taovia tsapakae, maia e aqosia kesa na mutsa loki vanigira sui nina mane sasanga; maia e nusikaira aia na mane gana aqo na adi gana uani ma na mane e taovia tana bulobredi, me adimaikaira i mataqira nina mane sasanga.

²¹ Maia e molovisutugua na mane gana aqo na adiuuani tana nina aqo,

²² me kuria na lovana na mane e taovia tana bulobredi me sori tsauraginia na konina. E laba vaga popono pipi na omea e tsaria a Josep.

²³ Maia na mane gana aqo na adiuuani e tau saikesa padavisua a Josep, me padale saikesalia moa.

41

A Josep e Nusirongoqira Nina Bolebole Na Taovia Tsapakae

¹ Me putsi e ruka na ngalitupa, ma na taovia tsapakae ni Ejipt e bolea laka e tutû liligina na Kô Nile,

² me reigira ara vitu na buluka papaquru dou me angaanga na kokoraqira, ara datomai talu i laona na kô mara tuturiga na gani buruburu.

³ Mi muri maia e reigira ara vitu goto na buluka tavosi ara datomai; migira ara qarosaga mara suli lê. Migira goto ara datomai mara mai tû varangisigira na buluka tavosi i liligina kô,

⁴ migira na buluka qarosaga ara konomi poponogira na buluka papaquru igira. Mi tana me mamata na taovia tsapakae.

⁵ Mi muri, maia e maturu visutugua me bolego-toa kesa na bolebole tavosi. E reigira ara vitu na vunguna sila patudou mara ganoga laka, mara dato konina kesa moa na gaina.

⁶ Mi muri, mara vitu goto na vunguna sila ara labadato mai, igira ara ruase lê ma na gugurina na kaomate e mai me paragira,

⁷ migira na vunguna sila ruase lê ara mai mara konomi poponogira na sila patudou gira. Mi tana me mamata na taovia tsapakae me padagadovia laka e bolebole.

⁸ Mi tana matsaraka ia aia e gini boe sosongo, me mologoko vanigira pipi na tinoni ara basutidao migira sui goto na tinoni sasaga i laona na Ejipt popono kara mai laba i konina. Maia

e tsarivulagia vanigira kaira nina bolebole, me tau goto tangomana sa vidaqira ke votarongoqira vania.

⁹ Mi muri, maia na mane gana ago na adiuani e tsarivania na taovia tsapakae, “I dani eni moa ti au vasini moa padâ laka au sasi inau.

¹⁰ Igoe o kore vanikagami sui aia na taovia na bulobredi minau, migoe o tsonikami tana na vale sosori tana valena gaqira taovia na mane matali.

¹¹ Me kesa tana bongi mi kagami sui ami ka bolebole, ma ka nimami bolebole kagami ara ka tamani ruka tavosi rongona.

¹² Me kesa na borau ni Hibru e totu kolukagami i tana, aia nina tseka gaqira taovia na mane matali. I kagami ami ka turupatuna vania ka nimami bolebole, maia e nusivanikagami na rongona.

¹³ Ma na omea aia e tsarivanikagami e laba vaga saikesa aia e tsaria: igoe o molovisuau tugua inau tana niqû ago, mo kavikutia na lovana na mane e taovia tana bulobredi.”

¹⁴ Mi tana e tû na taovia tsapakae, me mologira visana kara ba adimaia a Josep, migira ara adimaitakua talu tana vale sosori. Mi murina, kalina e tsatsara me oli polona sui, maia e mai i matana na taovia tsapakae.

¹⁵ Ma na taovia tsapakae e tsarivania, “Inau au bolelea kesa na bolebole, me tau goto tangomana ke kesa ke votarongona vaniau. Mara tsarivaniau inau laka igoe o tangomana ko nusirongona na bolebole.”

¹⁶ Ma Josep e tsarivania, “Taovia, inau segeniqû goto au tau tangomana, maia God

sauba ti ke sauvanigo na rongona laka.”

17 Ma na taovia tsapakae e tsaria, “Inau au bolea laka au tutû i liligina na Kô Nile,

18 mau reigira ara vitu na buluka papaquru me angaanga na kokoraqira, ara datomai talu tana kô mara mumutsa gaqira.

19 Mi muri, mara vitu goto na buluka tavosi ara datomai, migira ara qaroqarosaga mara suli lê moa. Igira na buluka seko putsikae bâ inau au tau vati morosia sa dani i laona na Ejipt popono.

20 Migira na buluka qaroqarosaga ara mai mara konomi poponogira na buluka papaquru gira,

21 mara tau goto rerei vaga laka ara gania sa omea rongona igira ara rerei seko sosongo vaga moa nogo tana idana. Mi muri minau au mamata.

22 Mi kalina inau au maturu visutugua mau bolegotoa laka au reigira vitu na vunguna sila igira ara patudou mara ganoga laka, mara dadato i konina kesa moa na gaina.

23 Mi muri, mara botsa datomai ara vitu na vunguna sila tavosi goto, mara vua ruase lê ma na gugurina na kaomate e paragira,

24 mara tû igira na vunguna sila ruase lê mara konomi poponogira na vunguna sila patudou gira. Minau au tsaritugua niqû bolebole kaira vanigira na tinoni ara dona na basutidao, me tau goto tangomana sa vidaqira ke votavaniau ka rongoqira.”

25 Ma Josep e tsarivania na taovia tsapakae, “I kaira sui na bolebole kaira, e kesa moa atsa

ka rongoqira; maia God e gini tsarivulagi vanigo igoe na omea aia sauba ke naua.

²⁶ Tugira vitu na buluka papaquru tugira na papadana vitu na ngalitupa, mi tugira goto vitu na vunguna sila patudou tugira na papadana goto vitu na ngalitupa, mi kaira sui na bolebole kaira e kesa moa atsa ka rongoqira.

²⁷ Mi tugira vitu na buluka qaroqarosaga ara tu laba datomai i muri, mi tugira vitu na vunguna sila ruase lê e paratugira na gugurina na kaomate, na papadana vitu na ngalitupa na uvirau.

²⁸ Aia saikesa nogo na omea au tsarivanigo nogo inau, God e sauvulagi vanigo igoe na omea aia sauba ke naua.

²⁹ Sauba kara vitu na ngalitupa na tamani omea danga sosongo i laona na kao popono ni Ejipt.

³⁰ Mi murina ia, me sauba kara laba kara vitu na ngalitupa na uvirau, migira na tinoni sauba kara padalegira pipi sui na ngalitupa dou tana ara tamani danga sosongo, rongona na uvirau ia sauba ke sekolia na butona kao popono.

³¹ Ma na tagu na tamani omea danga sauba kara padale saikesalia, rongona na taguna na uvirau ke mai i muri, sauba ke seko sosongo bâ.

³² Ma ka rongoqira na bolebole igoe o bolebole e vaga ieni: aia God e titinogoa na taguna, me utu ke oka me ke laba.

³³ “Mi kalina ia igoe nimu aqo ko vilia kesa na mane e sasaga loki me dona na padagadovi omea, mo ko molovania ke tagaovia na veramu popono.

³⁴ Mo ko viligira goto kara visana na mane sasanga tavosi niqira aqo kara adia na tsegenina turina pipi na omea tsukatsuka i laoqira vitu na ngalitupa na tamani omea danga sosongo.

³⁵ Ko ketsaligira kara adisaigira pipi na mutsa i laoqira na ngalitupa na tamani danga ara maimai, mo ko sauva vanigira na susuliga gana kara mololakadougira na sila i laoqira pipi na verabau ma kara mataligira.

³⁶ Ma na mutsa gira sauba kara totu vangarau vania na vera popono kalina ke laba na uvirau tana vera ni Ejipt i laona e vitu na ngalitupa. Mi tana nauvaganana ia ti igira na tinoni e utu kara gini mate na vitoa.”

Ara Moloa a Josep Ke Tagaovi Kaputia Na Ejipt Popono

³⁷ Na taovia tsapakae migira gana sasanga ara rongomingaoa na goko e tsaria a Josep.

³⁸ Me tû na taovia tsapakae me tsarivanigira, “Igita e utu goto ka tangomana na tsodoana sa mane ke dou liusia bâ a Josep, aia na mane nina tarunga God e totuvinogoa.”

³⁹ Ma na taovia tsapakae e tsarivania a Josep, “God e sauvulagi vanigo nogo igoe pipi na omea sui girani, me lakagana sosongo vaniau na reigadoviana laka igoe o sasaga loki mo dona na padagadovi omea liusigira na tinoni sui.

⁴⁰ Inau sauba kau mologo igoe ko reitutugu kaputia na veraqu popono, migira sui niqiu tinoni sauba kara muria na omea igoe ko ketsaligira. Ma gamu susuliga igoe sauba ko rukanina i koni qu inau.

⁴¹ Mi kalina ia, inau au viligo igoe ko tagaovi kaputia na Ejipt popono.”

⁴² Ma na taovia tsapakae e adiligia na ringi ara bulutiginia nina marepapada na taovia tsapakae e totu tana kakauna, me molo bâ tana kakauna a Josep. Maia e sageli vanigotoa kesa na polo sagesage vovosilaka, me molovania kesa na tseni qolumila i liona.

⁴³ Maia e saugotoa vania na rukanina nina terê ke sage i konina, ma nina mane matali kara ida vania i sautu ma ma kara gudato ma kara tsaria, “!Kamu mangâ na sautu! !Kamu mangâ na sautu!” Me vaga ia maia e moloa a Josep ke tagaovi kaputia na Ejipt popono.

⁴⁴ Ma na taovia tsapakae e tsarivania, “Inau nogoria na taovia tsapakae, mau vatsa laka e tagara goto sa tinoni i laona na Ejipt popono tangomana ke saukaea na limana se na tuana ti ke tau nongitami talu i konimu nogo igoe.”

⁴⁵⁻⁴⁶ Maia e molovania a Josep kesa na soana ni Ejipt, aia e soaginia a Sapenat Panea, me sauvania kesa na tauna ko Asenat na soana, aia na dalena daki a Potipera aia kesa na manetabu tana verabau ni Heliopolis.

E tolu sangavulu moa na ngalitupana a Josep tana tagu e tuturiga na aqo vaniana na taovia tsapakae ni Ejipt. Maia Josep e mololea na valena na taovia tsapakae, me liuvi poponoa na kao ni Ejipt.

⁴⁷ I laoqira na vitu ngalitupa na tamani omea danga sosongo, ara datodou pipi sui na omea tsukatsuka tana kao popono ia,

⁴⁸ ma Josep e adisaigira sui me mololakagira

i laoqira na verabau gira. Mi laona pipi na verabau aia e mololakagira na mutsa ara dato tana uta ara totu polipolia na verabau ia.

⁴⁹ Mara danga sosongo na sila te a Josep e mololea na gini aqo na tovo mamava, rongona ara danga vaga saikesa nogo na one i tasi.

⁵⁰ Idavia na ngalitupa na uvirau maia ko Asenat e vasuvania a Josep ruka na dalena mane.

⁵¹ Maia e tsaria, “God e naua minau au padalegira nogo pipi niqû rota, migira sui goto ara totu tana valena tamaqu”; maia e soaginia na dalena mane botsa ida a Manase.*

⁵² Maia e tsarigotoa, “God e sauvaniau na dalequ tana kaona niqû rota”; te aia e soaginia na rukanina dalena mane a Epraim.†

⁵³ Na vitu ngalitupa na tamani danga sosongo tana kao ni Ejipt ara vano putsî nogo,

⁵⁴ ma na vitu ngalitupa na uvirau ara tuturiga, vaga saikesa nogo na omea e tsaria a Josep. Ma na uvirau ia e liuvigotoa pipi sui na vera tavosi, mi laona segeni moa na Ejipt popono ara tamanina na mutsa.

⁵⁵ Mi kalina igira na tinoni ni Ejipt ara tuturiga na vatsangiana na vitoa, ara ba ngangai vania na taovia tsapakae ke vanigira na mutsa. Maia e raigira kara bâ i konina a Josep ma kara naua moa na omea aia ke tsarivanigira.

⁵⁶ Na uvirau ia e seko liuliu bâ me liuvia na butona kao popono, ma Josep e sangavigira pipi

* **41:51 41:51** Na soa a Manase tana goko Hibru e tatangi vaga ‘e naua mau gini padalea.’ † **41:52 41:52** Na soa a Epraim tana goko Hibru e tatangi vaga ‘sau baka.’

na vale na molomutsa me tsabirigira na sila vanigira na tinoni ni Ejipt.

⁵⁷ Migira na tinoni tana barangengo popono ara mai goto i Ejipt na voli sila i konina a Josep, rongona na uvirau e liuvi poponoa pipi na nauna sui.

42

Igira na Kulana a Josep Ara Vano i Ejipt Na Voli Sila

¹ Kalina a Jakob e rongomia laka e totu na sila i Ejipt maia e tû me tsarivanigira na dalena, “? Rongona gua ti amu tototu lê moa?

² Inau au rongomia laka e totu na sila i Ejipt; kamu vano i tana ma kamu volia ke visana ka gini tau mate na vitoa.”

³ Me vaga ia, mi tugira sangavulu na kulana savusavu a Josep ara tu vano i Ejipt na voli sila,

⁴ ma Jakob e tangolivisua a Benjamin na kulana manana a Josep, rongona e matagu ke tau laba vania sa omea.

⁵ Igira na dalena a Jakob ara dulikolugira goto visana ara vano na voli sila, rongona na uvirau e gado goto tana kao ni Kanaan.

⁶ Ma Josep aia e taovia tagao tana butona kao ni Ejipt e tsabiri sila vanigira na tinoni ara talu pipi nauna sui tana barangengo popono. Me vaga ia, migira na kulana a Josep ara mai mara tsuporu i matana a Josep ma na lovaqira e pelea na kao.

⁷ Mi kalina a Josep e morosigira na kulana, maia e reigadovigira, me nauvaganana moa laka

e tau donaginigira. Maia e goraragira me tsaria, “?Iava vaga amu talumai igamu?”

Migira ara tsaria, “Igami ami talu i Kanaan mami mai na voli mutsa.”

⁸ Me atsa moa a Josep e reigadovigira na kulana, migira ara tau saikesa reigadovia aia.

⁹ Maia e padavisua na bolebole e bolea tana rongoqira me tsarivanigira, “Igamu amu mane togatoga; amu mai na tuviana na veramami ma na laveana iava i tana igami ami maluku.”

¹⁰ Migira ara tsaria, “Tagara, taovia. Igami ami mai ieni vaga moa nimu tseka gana kami voli mutsa.

¹¹ Igami sui ami tamakula. Mami tau na mane togatoga, igami ami tsaria na manana vanigo taovia.”

¹² Ma Josep e tsarivanigira, “!Tagara! Igamu amu mai na tuviana na veramami ma na laveana i tana igami ami maluku.”

¹³ Migira ara tsaria, “Taovia, igami ami saisai mami sangavulu ruka na tamakula, na dalena kesa moa na mane tana kao ni Kanaan. Me kesa vidamami e mate, ma na muritibaka e totuvisu kolua na tamamami.”

¹⁴ Ma Josep e tsaria, “E vaga nogo au tsaria inau. Igamu na mane togatoga.

¹⁵ Inau sauba kau tovolegamu vaga iani: Tana asana na taovia tsapakae inau au vatsa laka sauba e utu kamu mololea ieni poi ke labamai ieni na kulamui tetelo.

¹⁶ Nina aqo ke kesa vidamui igamu ke ba adimaia. Migamu visana sauba kamu totu moa tana vale sosori poi tsau kalina kau reia na manana nimui goko. Ti tagara, me mana vaga na

taovia tsapakae aia e mauri, migamu amu mane togatoga manana.”

¹⁷ Maia e tû me mologira kara totu i laona na vale sosori ke tolu na dani.

¹⁸ Mi tana tolunina dani ma Josep e tsarivani-gira, “Inau au matagunia God, me vaga ia me sauba kau gaea moa na maurimui ti vaga igamu kamu naua kesa na omea.

¹⁹ Gana kau gini reimakalia laka amu goko mana, sauba ke kesa vidamui ke totuvisu i laona na vale sosori i tana amu totu nogo igamu; migamu sui tavosi kamu visu moa i veramui ma kamu adivisuvanigira nimui tamadale vivitoea na sila igamu amu voligira.

²⁰ Mi muri ma nimui aqo kamu dulikolumaia ieni na kulamui tetelo i koniqa inau. Iani nogo sauba ke saumakalia laka e mana na omea amu tsaria, mi tana ti inau e utu kau matesigamu.”

Migira ara tabea na omea iani,

²¹ mara vaigokovigi segeniqira mara tsaria, “Eo, i kalina ia igita a gini rota tana rongona na omea igita a nauvania na kulada; igita a reinogoa na rota loki e totu i laona kalina aia e nongigita ka sangâ, migita a tau ngaoa na rongomiana. Aia nogo na rongona ti igita a tsodoa na rota loki iani kalina ia.”

²² Ma Ruben e tsaria, “Inau au tsarivanigamu nogo kamu laka na nauvaniana sa omea na baka ia, migamu amu tau ngaoa na rorongoe. Mi kalina ia igita a adipeluna tana rongona na mateana aia.”

²³ Ma Josep e rongomigadovia moa na omea sui ara tsaria igira, migira ara tau donaginia rongona a Josep e goko vanigira tana goko ni

Ejipt, me gini aqo kesa tinoni tavosi gana ke oligoko vanigira.

²⁴ Mi tana ma Josep e mololegira me tuturiga na ngangai, mi kalina e tangomana tugua ke goko, maia e visumaitugua i koniqira, me vilia a Simeon, me soria i mataqira igira na kulana.

Igira na Kulana a Josep Ara Visutugua i Kanaan

²⁵ Ma Josep e ketsaligira nina maneaqo kara dangaliginigira na sila niqira todo na kulana, ma kara sauvanigira goto na mutsa gana i sautu. Migira ara naua vaga aia e tsaria.

²⁶ Migira na tamakula ara lutsangia i gotuna niqira asi na sila ara volia, mi muri mara tû mara vano.

²⁷ Mi kalina ara laba tana nauna i tana ara pada kara maturu, me kesa na vidaqira e sangavia nina todo gana ke palâ nina asi, te e ba reia nina qolo e totu i mangana nina todo.

²⁸ Maia e soagira na kulana me tsaria, “!Tugamuna, niqû qolo inau e visumaitugua i koniqu! !Reia, e totu ieni i laona niqû todo!” Migira sui ara matagu mara vaiveisuagi, “?Nagua vaga God e nauvanigita igita?”

²⁹ Mi kalina ara labavisumai i Kanaan i konina a Jakob na tamaqira, mara turupatuna vania pipi sui na omea e laba vanigira mara tsaria:

³⁰ “Na taovia tagao ni Ejipt e goko kakai sosongo vanigami, me kelivanigami laka ami vano na togaviana na verana.

³¹ Migami ami tsarivanja, ‘Igami ami tau na mane togotoga, ami tinoni dou moa.

³² Igami ami sangavulu ruka na tamakula, na dalena kesa moa na mane. E kesa na kulamami e mate nogo, ma na muritibaka e totuvisu i Kanaan kolua na tamamami.’

³³ Ma na mane ia e tsarivanigami, ‘Iani sauba kau nauvaganana ti kau gini tsodovulagia ti vaga igamu amu tinoni dou manana: Ke kesa na vidamui igamu sauba ke totuvisu kolua ieni; migamu sui tavosi kamu adi sila vanigira nimui tamadale vivitoe ma kamu vano.

³⁴ Ma kamu visumai ma kamu dulikolumaia na kulamui botsa tumuri. Mi tana ti inau sauba kau donaginia laka igamu na tinoni dou, mamu tau na mane togatoga; minau sauba kau sauvisu vanigamu a Simeon na kulamui, me tangomana kamu totu ieni ma kamu liu bamai iava moa amu padangaoa na vano.’ ”

³⁵ Mi kalina ara busia niqira todo, me pipi sui vidaqira e reia nina lapa na qolo; mi kalina ara reia na qolo migira sui kolugotoa a Jakob na tamaqira ara viri matagu loki.

³⁶ Ma na tamaqira e tsarivanigira, “Igamu amu ngaoa kara nanga sui taniau na dalequ. A Josep e nanga nogo, ma Simeon e nanga goto; mi kalina ia migamu amu ngaogotoa kamu adiligi taniau a Benjamin. !Inau moa e ngoli sosongoliau na rotana na omea sui girani!”

³⁷ Ma Ruben e tsarivanja na tamana, “Ti vaga inau kau tau adivisumai vanigo a Benjamin, migoe ko labumatesikaira ruka na dalequ. Ko moloa a Benjamin tana limaqu inau, minau sauba kau adivisumaia vanigo.”

³⁸ Ma Jakob e tsaria, “Na dalequ e utu saikesa ke vano kolugo; na kulana e mate nogo, maia lele

moa e totuvisu. Tau utu sauba ke laba vania sa omea i sautu. Minau au tuqatuqa nogo, me ti vaga ke laba vania sa omea na baka ia, minau sauba kau gini mate na melu.”

43

Na Kulana a Josep Ara Visutugua i Ejipt Kolua a Benjamin

¹ Ma na uvirau e seko liuliu bâ i laona na Kanaan popono,

² mi kalina igira nina tamadale a Jakob ara ganisuigira na sila ara volia i Ejipt, ma Jakob e tsarivanigira na dalena, “Kamu visutugua i Ejipt ma kamu voligotoa visana mutsa vanigita.”

³ Ma Juda e tsarivania, “Ma na mane ia e parovatavigami kakai me tsaria, ‘E utu goto kamu reia na mataqu inau, ti vaga kamu tau dulikolumaia na kulamui.’

⁴ Ti vaga o padangaoa igoe ke vano kolugami na kulamami, me sauba igami kami vano ma kami voli mutsa vanigo.

⁵ Me ti vaga o tau tami igoe, me utu kami vano igami, rongona na mane ia e tsaria laka e utu kami reia na matana ia, ti vaga kami tau dulikolu bâ na kulamami tetelo.”

⁶ Ma Jakob e tsaria, “?Rongona gua ti amu alotimai vaniau inau e danga na rota mamu ba tsarivania na mane ia laka amu tamanina kesa goto na kulamui?”

⁷ Mara tuguisua igira mara tsaria, “Ma na mane ia e veisuaqasi sosongolia tana rongoda igita ma nida tamadale, me tsaria, ‘?Egua, laka e mamauri moa na tamamui? ?Me laka e

tagara goto sa kulamui?’ Migami nimami aqo nomoa kami tuguvisu vania nina veisua aia. ? Ma kami dona koegua igami laka sauba aia ke tsarivanigami kami dulikolu bâ na kulamami?”

⁸ Ma Juda e tsarivania na tamana, “Ko moloa na baka ke dulikoluau inau, ma kami vano nogo kalina ia, me ke gini tau mate na vitoa sa vidadea.

⁹ Inau sauba kau vekevanigo na mauriqu segeni, migoe ko moloa i limaqu inau kau reitutugua aia. Me ti vaga kau tau adivisumai mamuraia, minau nogo kau gadovikedena tana mauriqu popono.

¹⁰ Me ti vaga kami tau pipitu oka sosongo vaga ia, me tugunogoa kami vanovisu ke ruka nogo kalina.”

¹¹ Ma na tamaqira e tsarivanigira, “Ti vaga e kilia ke laba vaga ia, ma kamu adigira na vuana dou bâ na omea tsukatsuka ara dato tana kao iani, ma kamu molosagegira tana nimui todo vaga na vangalaka vania na taovia tagao ia: kamu adigira ke visana na bulunagai, me ke visana na bulumitsua, na papasa sisigini dou ma na tsela ma na gatsoga.

¹² Kamu adigotoa na qolo ke ruka kalina na dangana vaga i votangana, rongona nimui aqo kamu adivisugira na qolo ara visumai i laona nimui todo. Tau utu ngatsu ara molo sasilia i tana.

¹³ Bâ, kamu adia na kulamui ma kamu visumai tsaku.

¹⁴ Maia God Susuliga Sosongo ke molovania na mane ia ke galuegamu, rongona ke gini molovisumai vanigamu kaira a Benjamin ma na

kulamui tavosi goto. Minau ti vaga e kilia kara nanga taniau na dalequ, me sauba kara nanga.”

¹⁵ Me vaga ia, migira na tamakula ara adigira na vangalaka ma na qolo e ruka kalina na dangana vaga ara adia tana idana, mara aligiri na vano i Ejipt kolua a Benjamin. Mi kalina ara ba tsau i tana mara ba laba i matana a Josep.

¹⁶ Mi kalina a Josep e morosia a Benjamin kolugira, maia e tsarivania nina maneago aia e reitugugu valena, “Ko adibagira na mane girani tana valequ inau. Mi muri mo ko bâ mo ko matesia kesa na omea tuavati mo ko vangaraua, rongona au ngaoa na mane girani kara mutsa koluau ke niaso.”

¹⁷ Ma na maneago aia e naua na omea a Josep e raiginia, me adivanogira na tamakula tana valena a Josep.

¹⁸ Migira na tamakula ara gini matagu rongona ara adivanogira tana valena a Josep mara tsaria, “Eo, ara adimaigita ieni rongona na qolo e visu i laona nida todo tana idana. Me tau utu sauba kara labu novotigita ma kara adigira nida asi, migita ka lia sui nina tseka aia.”

¹⁹ Mi matsapana na vale, migira ara tsarivania na maneago reitutugu vale,

²⁰ “Taovia, sauba kami tsoni vô i matamu, migami ami mai nogo ieni i votangana na voli mutsa.

²¹ Mi kalina igami ami vivisu i veramami, mami ba laka kami matura i sautu, mi tana mami sangavigira nimami todo, me pipi kesa vidamami e reia nina qolo e gini volimutsa e totu i mangana nina todo, nimami qolo popono.

Migami ami adivisumai vanigo kalina ia.

²² Mami adimaigotoa visana na qolo kolugami gana na voliana ke visana goto na mutsa. Igami ami tau dona ase i aia e molosagevisua nimami qolo i laona nimami todo.”

²³ Ma na maneaqo e tsaria, “Kamu laka na gini boe. Laka goto na matagu. Ngatsu nimui God, aia nina God na tamamui, aia nogo ke molovisu vanigamu nimui qolo i laona nimui todo. Inau au adinogoa na matena popono na omea igamu amu volia.” Mi muri, maia e bâ me adimaia a Simeon i koniqira.

²⁴ Ma na maneaqo ia e adisagegira na tamakula gira i laona na valena a Josep. Me sao kô vanigira gana kara gini vulia na tuaqira, mi muri maia e ba palagira niqira asi.

²⁵ Migira ara vangarau manogatia niqira vangalaka kara sauania a Josep kalina aia ke mailaba tana niaso, rongona ara tsarinogoa vanigira laka sauba kara mutsa kolua aia.

²⁶ Mi kalina e mailaba a Josep, migira ara adisage bâ vania i laona na vale niqira vangalaka mara tsuporu tsuna i matana.

²⁷ Maia e veisuagira ti vaga ara mauri dou, mi muri maia e tsarivanigira, “Igamu amu turupatuna nogo vaniau inau i votangana tana rongona na tamamui tuqatuqa. ?Egua aia? ? Laka aia e mamauri moa me totu dou?”

²⁸ Migira ara tuguvisua mara tsaria, “Aia na tamamami nimu maneaqo dou e mamauri moa me totu dou.” Migira ara tsunatuturu mara tsuporu tsuna i matana.

29 Mi kalina a Josep e reia a Benjamin na kulana maia e tsaria “?Laka iani nogoria na kulamui na muritibaka igamu amu gini turupatuna vaniau inau tana rongona? !God ke tabugo dalequ!”

30 Mi tana, ma Josep e tavongani mololegira tsaku rongona aia e reia na kulana tetelo me galuve sosongolia, me varangi ke ngangai laba. Maia e ba sage tana nina voki me ngangai.

31 Mi murina kalina e daovi sua na matana, maia e berengiti sosongo me rutsumaitugua, me ketsaligira nina maneaqo kara tuvaria na mutsa.

32 Ma Josep e mutsa kesa tana bela, migira na kulana ara mutsa konina kesa na bela. Migira na tinoni ni Ejipt ara sanga mutsa goto i tana, mara totu segeni goto kesa tana bela tavosi, rongona igira na Ejipt ara reipeagira na Hibru, me utu kara mutsa sai kolugira konina kesa moa na bela.

33 Ma na tamakula igira ara mologira tana sasaqira taoni botsa, mara totu aro bâ i konina a Josep tana bela. Mi kalina igira ara reia niqira tototu e muritaoni botsa vaga ia mara beke sosongo mara vaimorosigi.

34 Ma na mutsa ara tuvarivanigira ara adia tana nina bela nogo a Josep, ma Benjamin moa ara tuvarigana e tsege kalina na dangana liusigira sui na tavosina. Me vaga ia, migira ara mutsa mara inu kolua a Josep poi tsau kalina e ulavigira.

44

Na Tseu e Nanga

¹ Ma Josep e raia na maneaqo e reitutugu valena me tsaria, “Ko dangaligira niqira todo na mane girani me ke danga tsiriri na mutsa vaga e tugugira na adiana, mo ko molovisua nina qolo pipi mane i mangana nina todo.

² Mo ko moloa niqiu tseu siliva i mangana nina todo na muritibaka, kolugotoa nina qolona na voli sila.” Ma na mane ia e naua na omea a Josep e ketsaliginia.

³ Mi tana matsaraka bongibongi na dani ngana maia e molovanogira na tamakula gira kara vano kolugira niqira asi.

⁴ Mi kalina ara vano ao tetelo moa tania na verabau, ma Josep e tsarivania nina maneaqo e reitutugu valena, “Ko ulo tsarimuriqira tsaku na mane gira. Mi kalina ko tsauligira ko veisuagira vaga iani, ‘?Rongona gua ti amu tuguginia na omea seko na omea dou?

⁵ ?Rongona gua ti amu komia nina tseu siliva gaqu taovia inau? Aia nogoria na tseu e gini inuinu aia, maia goto na tseu e gini aqo tana basutidao. !Amu sasi loki sosongo igamu!’ ”

⁶ Mi kalina na maneaqo ia e tsauligira, maia e tsaritugua vanigira moa nina goko a Josep.

⁷ Migira ara tsarivania, “?Nagua rongona ti igoe o goko vaga ia igoe taovia? Igami ami vatsa laka ami tau saikesa naua na omea vaga ia.

⁸ Igoe o donagininogoa laka igami ami adivi-sumainogoa vanigo talu i Kanaan na qolo igami ami reia i mangana nimami todo. ?Me vaga ia, ma na rongona gua ti kami komigotoa na siliva se na qolumila tana valena gamu taovia igoe?

⁹ Taovia, ti vaga ke kesa vidamami igami ko

tsodoa i konina nina tseu gamu taovia, maia ke mate, migami sui tavosi kami lia nimu tseka.”

¹⁰ Maia e tsaria, “Eo, inau au tabea; maia moa e adia na tseu sauba ke lia niq̄u tseka, migamu sui tavosi kamu visu i vera.”

¹¹ Me vaga ia, migira ara tsaku ara molotsuna-gira niq̄ira todo, me pipi vidaq̄ira e sangavia nina todo.

¹² Maia nina maneaq̄o a Josep e segidoua niq̄ira todo tuturiga konina na baka botsaida, me ba sui konina na muritibaka, ma na tseu ia e ba tsodoa i laona nina todo a Benjamin.

¹³ Migira na tamakula ara ratsia na poloq̄ira tana melu, mara lutsangitugua niq̄ira todo i kelaq̄ira niq̄ira asi mara visutugua tana verabau.

¹⁴ Mi kalina a Juda migira na kulana ara maitsau tana valena a Josep, maia e tototu moa i tana. Migira ara tsuporu i matana,

¹⁵ ma Josep e tsarivanigira, “?Nagua amu naua igamu? ?Amu tau ngatsu donaginia laka na mane vaga inau tangomana ke tsodovulagi omea tana basutidao?”

¹⁶ Ma Juda e tuguvisua me tsaria, “?Taovia, nagua goto kami tsaria? ?Nagua goto kami gini livusuguradi? ?Ma kami naukoeguani gotoa ti kami saulabatia laka ami tau sasi? God nogo e mololabatia nimami sasi igami. Mi kalina ia migami sui ieni nimu tseka nogo igoe, me tau aia moa o tsodoa nimu tseu i konina.”

¹⁷ Ma Josep e tsaria, “!Tagara! !E utu saikesa kau nauvaganana ia! Maia moa au tsodoa niq̄u tseu i konina sauba ke lia niq̄u tseka. Migamu sui

tavosi tangomana kamu visudou moa i konina na tamamui.”

A Juda e Gokomatena a Benjamin

¹⁸ Ma Juda e tudato bâ i konina a Josep me tsaria, “Kiki taovia, ko tamivaniau moa ma kau goko dou kolugo. Ko laka na kore vaniaqu; igoe o atsakolunogoa na taovia tsapakae.

¹⁹ Taovia, i votangana igoe o veisuagami, ‘? Egua laka e mamauri moa na tamamui, mamu tamanigotoa sa kulamui?’

²⁰ Migami ami tsarivanigo, ‘Eo, e mamauri moa na tamamami maia e tuqatuqa sosongo nogo, me kesa goto na kulamami na muritibaka, aia e botsa kalina e tuqatuqa sosongo nogo na tamamami. Ma na kulana na baka mane ia e mate nogo, maia segeni lelê moa e kesa e mamauri tana dalena tinana; ma na tamana e galuve sosongolia.’

²¹ Migoe taovia, o tsarivanigami kami adimaia ieni rongona ko morosiginia,

²² migami ami tsarivanigo laka na baka ia e tau tangomana ke mololea na tamana; me ti vaga ke mololea na tamana me sauba na tamana ke mate.

²³ Mi muri migoe o tsaria, ‘E utu saikesa kamu reia na mataqu inau, ti vaga na kulamui tetelo ke tau dulikolumaigamu.’

²⁴ “Mi kalina ami visu bâ i konina na tamamami migami ami tsarivania na omea sui vaga igoe o tsaria.

²⁵ Mi muri, ma na tamamami e tsarivanigami tugua kami visumai ma kami voligotoa visana mutsa.

²⁶ Migami ami tsarivania, 'Igami e utu kami vano; sauba e utu kara tamivanigami kami reia na matana ia ti vaga na kulamami tetelo ke tau dulikolubagami. Vaga ia, migami tangomana moa kami bâ ti vaga na kulamami tetelo ke vano kolugami goto.'

²⁷ Ma na tamamami e tsarivanigami, 'Igamu amu donagininogoa laka ko Ratsel na tauqu inau e vasuvaniau ruka lelê moa na baka mane.

²⁸ Me kesa ka vidaqira e vanoligi taniau kiki nogo inau. E tau utu kara ngotsigaqira nogo na omea tuavati atsi, rongona au tau saikesa reilakana tû kalina aia e mololea iani.

²⁹ Me ti vaga igamu kamu adiligigotoa a Benjamin iani taniau kalina ia, me ke ba laba vania sa omea seko, minau sauba kau gini mate moa na melu rongona au tuqatuqa sosongo nogo.' "

³⁰⁻³¹ Ma Juda e goko babâ moa me tsaria, "Mi kalina ia taovia, ti vaga kau visu bâ inau i konina tamaqu me ke tagara na baka ia koluau, mi kalina tsotsodo aia ke morosia laka na baka mane e tau totu koluau, maia sauba ke mate. Na maurina aia e totu kakai sosongo kolua na maurina na baka mane ia, maia e tuqatuqa sosongo nogo ma na melu ke gadovia sauba ke matesiginia.

³² Me kesa goto na omea, inau au vekea na mauriqu vania na tamaqu tana rongona na baka ia. Mau tsarivanigotoa laka ti vaga kau tau adivisu bâ na baka i konina minau nogo sauba ke gadovia na kedena tana mauriqu popono.

³³ Mi kalina ia taovia, inau nogo sauba kau totuvisu ieni vaga nimu tseka na tuguna na baka

ia; ko tamivania moa aia ke visu i vera kolugira na kulana.

³⁴ ?Kau visu koegua inau i konina na tamaqu ti vaga na baka ia ke tau vano koluau? E utu saikesa kau berengiti na reiana na omea seko loki iani ke laba vania na tamaqu.”

45

A Josep e Tsarivulagi Vanigira Na Kulana Laka Asei Aia

¹ Ma Josep e tau goto nogo tangomana ke tangolivisia nina vavatsangi i mataqira nina maneaqo, te e tû me railigigira sui kara mololea na voki ia. Me tagara goto ke kesa ke totu kolua i tana kalina a Josep e tsarivulagi vanigira na kulana laka aseï aia.

² Ma Josep e ngangai loki sosongo, migira nina maneaqo ni Ejipt ara rongomia, ma na turupatuna e ba laba tsau tana valena na taovia tsapakae.

³ Mi muri ma Josep e tsarivanigira na kulana, “Inau nogoria a Josep na kulamui. ?Megua laka e mamauri moa na tamaqu?” Mi kalina igira na kulana ara rongomia aia e tsarivaganana ia, mara gini matagu loki sosongo mara tau tangomana kara tuguvisua nina goko.

⁴ Mi muri, ma Josep e tsarivanigira, “Kiki kamu mai varangi.” Migira ara mai varangi, maia e tsarivanigira, “Inau nogo a Josep na kulamui, aia igamu amu tsabirivanoa i Ejipt.

⁵ Mi kalina ia ma kamu laka na gini padasavi ma na vaikeligi tana rongona igamu amu tsabiri-maiu ieni. Aia God manana nogo e moloau kau

idamai ieni inau gana kau gini maurisigira na tinoni.

⁶ Iani na rukanina moa na ngalitupa na uvirau tana kao ieni; me kau goto ke tsege na ngalitupa i tana sauba ke tagara na tsutsuka se na pipitsu.

⁷ God nogo e moloau kau idamai vanigamu ieni gana kau laumaurisiginigamu tana omea ganataga vaga iani, ma kamu gini mauri igamu migira goto na kukuamui.

⁸ Me vaga ia, me tau nomoa igamu manana amu molomaiau inau ieni, aia nogo God e naua mau gini lia nina mane sasanga putsikae bâ na taovia tsapakae. Minau au reitutugugira pipi na omea sui tana valena, mau tagaovi kaputigotoa na Ejipt popono.

⁹ “Mi kalina ia, kamu visu bâ tsaku i konina tamaqu ma kamu ba tsarivanja laka iani nogo e vaga na omea a Josep na dalemu e tsarivanigo: ‘God e naua mau gini lia na taovia tagao kaputia na Ejipt popono; mau nongigo ko mai i koniqu mo ko laka goto na kisâ.

¹⁰ Ko mai totu tana butona kao ni Gosen, mi tana nogo ko gini totu varangisiau inau, igoe migira na dalemu, migira goto na kukuamu, ma nimu sipi ma nimu naniqoti, ma nimu buluka, me pipi sui goto na omea tavosi igoe o tamanigira.

¹¹ Me ti vaga igoe ko totu i Gosen, minau tangomana kau reitutugugo. E kau ke tsege goto na ngalitupa na uvirau; minau au tau ngaoa laka igoe migira nimu tamadale, migira goto nimu omea tuavati kamu vitoa.’ ”

¹² Me goko babâ moa a Josep vanigira na

kulana me tsaria, “Mi kalina ia igamu sui, migoe goto a Benjamin, amu reia laka inau a Josep manana nogo.

¹³ Kamu tsarivania na tamaqu laka au susuliga koegua inau ieni i Ejipt, ma kamu turupatuna vanigotoa tana rongogira pipi na omea sui igamu amu reigira. Mi muri, ma kamu adimai tsakua ieni.”

¹⁴ Maia e kulakula kolua a Benjamin me tuturiga na ngangai; ma Benjamin e ngangai goto kalina aia e kulakula kolua.

¹⁵ Ma Josep e ngangai babâ moa me kaso kesakesa gira na kulana me domigira. Mi murina moa ia ti igira na kulana ara tuturiga na goko koluana.

¹⁶ Mi kalina e ba laba tana valena na taovia tsapakae na turupatuna laka ara mailaba igira na kulana a Josep, maia na taovia tsapakae, migira goto gana sasanga ara gini mage sosongo.

¹⁷ Maia e tsarivania a Josep, “Ko tsarivanigira na kulamu kara molokaea gaqira lutsa i kelaqira niqira asi ma kara visutugua tana kao ni Kanaan.

¹⁸ Ko molovanogira kara ba adimaia na tamaqira ma niqira tamadale ma kara visumaitugua ieni. Inau sauba kau sauvanigira na butona kao dou bâ tana Ejipt, me sauba kara tamani danga bâ gana kara gini mauri.

¹⁹ Ko tsarigotoa vanigira kara adigira ke visana na terê ni ieni i Ejipt gana kara gini sage na tauqira ma na daleqira tetelo, ma kara gini adimaigotoa na tamaqira.

²⁰ Kara laka na gini boe ti kara mololevisua i Kanaan visana niqira omea tatamani; rongona

sauba kara tamanina na omea dou bâ ieni tana kao ni Ejipt.”

²¹ Migira na dalena a Jakob ara naua na omea vaga ara tsarivanigira. Ma Josep e sauvanigira visana na terê vaga e ketsalia na taovia tsapakae, me tusu mutsa vanigira goto gana i sautu.

²² Maia e sauvanigira goto ara tango kesa na polo na oli, maia moa a Benjamin e tusovania tolu sangatu na tavina siliva me tsege na polo na oli.

²³ Maia e mologira bâ vania na tamana sangavulu na asi ara lutsangigira na omea levelevo dou bâ ni Ejipt, mara sangavulu na asi ara lutsangi sila ma na breidi, ma na mutsa tavosi gaqira i sautu.

²⁴ Maia e molovanogira na kulana, mi kalina e vailivugira maia e tsarivanigira, “Ma kamu laka na vaikoregi i sautu.”

²⁵ Migira ara mololea i Ejipt mara visu bâ i konina a Jakob na tamaqira i Kanaan.

²⁶ Mi kalina ara ba laba mara tsarivanja, “!A Josep e mamauri moa! !Maia nogo e taovia tagao kaputia na Ejipt popono!” Ma Jakob e gini novo mate me tau saikesa tutunina.

²⁷ Mi kalina moa ara turupatuna vania pipi sui na omea a Josep e tsarivanigira, maia e reigira goto na terê aia Josep e molomaigira gana na adivanoginiana i Ejipt, maia e magomago laba tuga.

²⁸ Maia e tsaria, “!E tugu nogoa! !A Josep na dalequ e mamauri moa! Niqu aqo nomoa kau vano ma kau reitalua a Josep ti kau mate.”

46

A Jakob Migira Nina Tamadale Ara Vano i Ejipt

¹ Ma Jakob e binabolia pipi sui nina omea e tamanina me vano i Beerseba, i tana aia e kodoputsa vania nina God a Isaak na tamana.

² Ma God e laba vania a Jakob tana bongi me soâ, “!Jakob, Jakob!”

Ma Jakob e tsaria, “Eo, ieni inau.”

³ Ma God e tsarivania, “Inau nogo God, nina God na tamamu. Ko laka na matagu na vano i Ejipt; inau sauba kau naua migira na kukuamu kara lia na puku loki i tana.

⁴ Inau sauba kau vano kolugo i Ejipt, me sauba kau adivisumaigira tugua na kukuamu tana kao iani. Ma Josep sauba ke totu kolugo kalina igoe ko mate.”

⁵ Mi muri ma Jakob e mololea i Beerseba. Migira na dalena ara molosagea a Jakob, migira sui goto na daleqira tetelo ma na tauqira tana terê aia na taovia tsapakae ni Ejipt e molomai vanigira.

⁶ Migira ara adivanogira goto niqira omea tuavati me pipi sui na omea ara tamanina i Kanaan,

⁷ ma Jakob migira sui na dalena ma na kukuana na mane mana daki ara vano sui i Ejipt.

⁸ Igirani nogo igira i laona nina tamadale a Jakob ara vanokolua i Ejipt: aia a Ruben na dalena botsaida

⁹ mi tugira na dalena a Ruben: aia Hanok, ma Palu, ma Hesron, ma Karmi.

¹⁰ A Simeon mi tugira na dalena: aia Jemuel, ma Jamin, ma Ohad, ma Jakin, ma Sohar ma Saul aia na dalena kesa na daki ni Kanaan.

¹¹ Ma Levi mi tugira na dalena: aia Gerson, ma Kohat ma Merari.

¹² Ma Juda mi tugira na dalena: aia Sela, ma Peres ma Sera. Mara ka ruka goto na dalena a Juda ara ka mate nogo i Kanaan, kaira nogo a Er ma Onan. Mi kaira na dalena a Peres, kaira a Hesron ma Hamul.

¹³ A Isakar mi tugira na dalena: aia Tola, ma Pua, ma Jasub, ma Simron.

¹⁴ A Sebulun mi tugira na dalena: aia Sered, ma Elon ma Jaleel.

¹⁵ Igirani nogo na dalena mane a Jakob e vasuvia ko Lea i Mesopotamia, me tau tsoko-saikolua ko Dina na dalena daki. Ara saisai igira sui na kukuana ko Lea mara tsaulina tolu sangavulu tolu.

¹⁶ A Gad mi tugira na dalena: aia Sepon, ma Hagi, ma Suni, ma Esbon, ma Eri, ma Arod ma Areli.

¹⁷ A Aser mi tugira na dalena mane: aia Imna, ma Isva, ma Isvi, ma Beria, ma na tasiqira daki ko Sera. Kaira na dalena mane a Beria kaira nogo a Heber ma Malkiel.

¹⁸ Igirani ara sangavulu ono na kukuana a Jakob tana nina vasusu ko Silpa, na daki tseka aia Laban e sauvia ko Lea na dalena.

¹⁹ Maia ko Ratsel na tauna a Jakob e vasuvia kaira ruka na baka mane, kaira nogo a Josep ma Benjamin.

²⁰ Mi Ejipt a Josep e tamanikaira ruka na dalena mane, aia Manase ma Epraim, e va-

sukaira vania aia ko Asenat na dalena daki a Potipera na manetabu ni Heliopolis.

²¹ Migira na dalena a Benjamin: aia Bela, ma Beker, ma Asbel, ma Gera, ma Naaman, ma Ehi, ma Ros, ma Mupim, ma Hupim ma Ard.

²² Igirani ara sangavulu vati na kukuana a Jakob tana nina vasusu ko Ratsel.

²³ A Dan ma Husim na dalena.

²⁴ A Naptali mi tugira na dalena: aia Jaseel, ma Guni, ma Jeser ma Silem.

²⁵ Tugirani vitu na kukuana a Jakob tana nina vasusu ko Bilha, na daki tseka aia Laban e sauvania ko Ratsel na dalena.

²⁶ Ara saisai na dangaqira igira na kukuana manana a Jakob ara vano kolua i Ejipt mara tsaulia ono sangavulu ono, mara tau tsokosai kolugira na tauqira na dalena.

²⁷ Me kolukaira ruka na baka mane e va-sukaira ko Asenat vania a Josep i Ejipt mara gini tsaulia e vitu sangavulu na tinoni tana nina tamadale a Jakob ara vano i Ejipt.

A Jakob ma Nina Tamadale i Ejipt

²⁸ Ma Jakob e moloa a Juda ke ida me ke ba nongia a Josep ke mai tsodogira i Gosen. Mi kalina ara ba tsau i tana,

²⁹ ma Josep e sage tana nina terê me vano i Gosen ke tsodoa na tamana. Mi kalina ara ka vaitsodogi ma Josep e kaso na tamana me ngangai oka sosongo.

³⁰ Ma Jakob e tsarivania a Josep, “Mi kalina ia e dou vaniau moa ti kau mate, rongona au reigo igoe mau dona laka igoe o mamauri moa.”

³¹ Mi muri, ma Josep e tsarivanigira na kulana migira sui tavosi tana valena tamana, “Niḡu aḡo inau kau vano i konina na taovia tsapakae ma kau tsarivulagi vania laka igira na kulaqu migira sui i laona na valena tamaqu, igira ara totu i Kanaan, ara mailaba sui nogo i koniḡu.

³² Me sauba kau tsarigotoa vania laka igamu amu mane reitutugusipi, mamu reitutugugira goto nimui omea tuavati tavosi, mamu adimai-gira goto nimui sipi ma nimui buluka me pipi sui lakalaka na omea tavosi amu tamanina.

³³ Mi kalina ti na taovia tsapakae ke soagamu me ke veisuagamu na aḡo gua amu naua,

³⁴ migamu kamu tsaridoua vania laka igamu amu reitutugugira na omea tuavati tana maurimui popono, vaga nogo ara naua igira na mumuamui. Mi tana nauvaganana ia ti sauba aia ke gini tamivanigamu na totu ieni tana butona kao ni Gosen.” A Josep e tsari vaganana ia rongona igira na tinoni ni Ejipt ara reipeagira igira ara aḡo tana reitutugu sipi.

47

¹ Vaga ia, ma Josep e aditugira tsege na kulana, mara tu vano kolua i konina na taovia tsapakae. Ma Josep e tsarivania, “Na tamaqu migira na kulaqu ara labamai nogo talu i Kanaan kolugira niḡira sipi ma niḡira buluka, me pipi sui goto na omea ara tamanina. Mi kalina ia, migira ara tototu moa tana butona kao ni Gosen.”

² Mi muri maia e sauvulagitugira na kulana vania na taovia tsapakae.

³ Ma na taovia tsapakae e veisuatugira, “?Laka nagua tu nimui aqo tugamu?”

Mi tugira ara tu tuguvisua mara tsaria, “Taovia, igami na mane reitutugusipi vaga nogo igira tu mumuamami.

⁴ Igami ami mai na totu tana butona momoru ieni, rongona na uvirau e seko sosongo bâ tana kao ni Kanaan me tagara goto sa buruburu dou vanigira nimami sipi. Ami nongigo kiki, ko tamivanigami kami totu tana butona kao ni Gosen.”

⁵ Ma na taovia tsapakae e tsarivanja a Josep, “Ara mailaba nogo na tamamu migira goto na kulamu,

⁶ me vaga ia ma na kao popono tana Ejipt niqira nogo igira. Ko mologira kara totu tana butona kao ni Gosen, aia na turina dou bâ tana kao popono. Me ti vaga kara visana i laoqira kara dona dou na reitutugu buluka, mo ko mologira kara reitutugugira goto niq buluka segeni inau.”

⁷ Mi muri ma Josep e adimaigotoa a Jakob na tamana me sauvulagi vania na taovia tsapakae. Ma Jakob e tabua na taovia tsapakae,

⁸ ma na taovia tsapakae e veisuâ, “?E visa vaga na ngalitupamu igoe?”

⁹ Ma Jakob e tsarivanja, “Na mauriqu inau tana tavetada e tsaulinogoa kesa sangatu tolu sangavulu na ngalitupa. Migira na ngalitupaqu inau ara kurikuri lê mara kakai, mara tau moa katsi vaga na ngalitupaqira igira na mumuaqu tana niqira tavetada igira.”

¹⁰ Ma Jakob e tabutugua na taovia tsapakae, me vailivua me vano.

¹¹ Mi muri, ma Josep e mololaka dougira na tamana migira na kulana, me sauvanigira kara tamanina na kao dou bâ i ligisana na verabau ni Rameses, vaga nogo e ketsalia na taovia tsapakae.

¹² Ma Josep e saumutsa vania na tamana migira na kulana, migira sui tavosi goto tana valena tamana, kolugira goto na baka tetelo bâ.

Na Uvirau

¹³ Ma na uvirau e seko sosongo bâ me tagara goto sa mutsa ke totu sa nauna, migira na tinoni sui tana Ejipt ma na Kanaan ara gini maluku na vitoa.

¹⁴ Mi kalina igira ara mai na voli sila, ma Josep e adisaigira na qolo me adivanogira sui tana valena na taovia tsapakae.

¹⁵ Mi kalina ara gini vovoli sui nogo na qolo ni Ejipt mi Kanaan, migira na tinoni ni Ejipt ara mai i konina a Josep mara tsarivania, “!Ko vanigami na mutsa! Ko laka kiki tamivanigami kami mate. !Ko naua sa omea! Nimami qolo igami ara vano sui nogo.”

¹⁶ Ma Josep e tsarivanigira, “Ti vaga ke sui nogo nimui qolo ma kamu adimaigira nimui omea tuavati, minau sauba kau sauvanigamu na mutsa na oliolina.”

¹⁷ Me vaga ia, migira ara adimai vania a Josep niqira omea tuavati, maia e sauvanigira na mutsa e oliginia niqira ose, ma niqira sipi, ma niqira naniqoti, ma niqira buluka ma niqira asi. Mi tana ngalitupa popono ia, ma Josep e

sauvanigira na mutsa na oliolina niqira omea tuavati.

¹⁸ Mi tana ngalitupa i muri, migira ara mai tugua i konina a Josep mara tsarivania, “Taovia, igami e utu goto kami tiapoia vanigo laka e sui saikesa nogo nimami qolo, mo tamanigira sui nogo igoe nimami omea tuavati. Me tagara goto sa omea ke totuvisu tangomana kami sauvanigo igoe, na konimami moa ma nimami kao.

¹⁹ Ko laka na moloana kami gini mate na vitoa. !Ko naukikia sa omea! Ko laka goto na tamivaniana nimami uta kara totu mangu lê. Ko voligami igami ma nimami kao mo ko oliginia na mutsa. Migami sauba kami lia nina tseka na taovia tsapakae, maia sauba ke tamanina nimami kao. Ko vanigami na sila gana kami gini mauri ma na piuna gana na tsukaana tana nimami uta.”

²⁰ Ma Josep e volia pipi na butona kao sui tana Ejipt vania na taovia tsapakae. Me pipi sui na tinoni ni Ejipt ara tsabiria niqira kao, rongona na uvirau e sekoligira sosongo; me vaga ia, me pipi sui na butona kao ara lia nogo nina tamani na taovia tsapakae.

²¹ Ma Josep e naua mara lia sui na tseka igira na tinoni ni Ejipt tu kesa tabana me tsau bâ kesa tabana.

²² Migira lelê moa na butona kao ara tamanina igira na manetabu aia e tau voligira. Mara tau goto kilia kara tsabiria niqira kao rongona na taovia tsapakae e tusuqolo vanigira nogo gana na mauri.

²³ Ma Josep e tsarivanigira na tinoni, “I kalina

ia, inau au voligamu sui nogo ma nimui kao vania na taovia tsapakae. Migirani nogo na piuna sila vanigamu gana kamu tsukagira tana nimui uta.

²⁴ Mi kalina ke laba na tagu na pipitsu, me sauba nimui aqo kamu sauvania na taovia tsapakae na tsegenina turina pipi na omea amu tsurivia. Migamu kamu adia na turina gana na tsutsuka ma gana na mutsa vanigamu ma nimui tamadale.”

²⁵ Migira ara tsaria, “Taovia, igoe o maurisigami mo dou sosongo vanigami, migami sauba kami lia moa nina tseka na taovia tsapakae.”

²⁶ Ma Josep e moloa ke lia na ketsa tana kao popono ni Ejipt laka pipi tsegenina turina na omea ara tsurivia kara sauvania na taovia tsapakae ke tamanina. Ma na ketsa ia e tototu moa tsau mai i dani eni. Ma niqira butona kao lelê moa igira na manetabu ara tau lia nina tamani na taovia tsapakae.

Na Susuina Nina Nono a Jakob

²⁷ Igira na tinoni ni Israel ara totu i Ejipt tana butona kao ni Gosen, mi tana igira ara tamani omea levo danga mara danga bâ goto na daleqira.

²⁸ A Jakob e mauri i Ejipt e sangavulu vitu na ngalitupa, poi e tsaulina kesa sangatu vati sangavulu vitu na ngalitupana.

²⁹ Mi kalina e varangi nogo na mateana, maia e soâ a Josep me tsarivania, “Ko moloa na limamu i levugana na kakabaqu mo ko vekevaniau laka sauba ko tau qiluu inau ieni tana Ejipt.

³⁰ Au ngaoa ko qiluau inau tana ara qilugira na tamaqu; ko kalagailigiau tania i Ejipt mo ko ba qiluau i tana ara qilugira igira.”

Ma Josep e tsaria, “Sauba kau naua na omea vaga igoe o tsaria.”

³¹ Ma Jakob e tsaria, “Ko vekevaniau laka sauba ko nau mananâ.” Ma Josep e vekevania, me tû i nigena ma Jakob e soadoua na Taovia.

48

A Jakob e Tabukaira a Epraim ma Manase

¹ Kesa tana tagu i muri, mara tsarivanja a Josep laka e lobogu na tamana. Maia e adikaira a Manase ma Epraim na dalena mara tu vano na reiana a Jakob.

² Mi kalina ara turupatu vania a Jakob laka e mai a Josep na dalena na reiana, maia e berengiti na matemate me totu tû i nigena.

³ Ma Jakob e tsarivanja a Josep, “God Susuliga Sosongo e laba vaniau inau i Lus tana kao ni Kanaan me tabuau.

⁴ Maia e tsarivaniau, ‘Inau sauba kau sauvanigo ke danga na dalemu, rongona igira na kukuamu kara lia na puku danga; me sauba kau sauvanigira na kukuamu na kao ieni ke lia na tamaniqira sailagi.’ ”

⁵ Me goko babâ moa a Jakob me tsaria, “Igoe a Josep, kaira ruka na dalemu mane e vasuvanigo ko Asenat ieni tana Ejipt kalina inau au tau vati mai moa, i kaira ara ka niqu tamani nogo inau; kaira sui a Epraim ma Manase ara ka niqu nogo

inau vaga saikesa nogo kaira a Ruben ma Simeon au vasukaira.

⁶ Me ti vaga ko tamanigotoa ke visana na dalemu mane i muri, migoe nogo ko tamanigira; mi tana tangolidato omea igira, sauba ke talumai tana ka soaqira a Epraim ma Manase.

⁷ Minau au gini naua na omea iani tana rongona nogo ko Ratsel na tinamu aia e mate taniau, minau au gini melu sosongo kalina aia e mate tana kao ni Kanaan e tau ao tania i Eprat kalina au vivisu mai talu i Mesopotamia, minau au qilua i tana liligina na sautu e vano kalea i Eprat.” Mi Eprat kalina ia i tana nogo ara soaginia i Betlehem.

⁸ Mi kalina a Jakob e morosikaira na dalena a Josep maia e veisuâ, “?Asei baka karani?”

⁹ Ma Josep e tuguisua me tsaria, “I karani nogoria na dalequ inau aia God e saukaira vaniau ieni i Ejipt.”

Ma Jakob e tsaria, “Ko adimaikaira i koniqu ma kau tabukaira.”

¹⁰ Ma Jakob e tau nogo moro maka rongona e tuqatuqa nogo, me tau tangomana ke moro dou sosongo. Ma Josep e adimaikaira na baka mane vania, maia e kasokaira me domikaira.

¹¹ Ma Jakob e tsarivania a Josep, “Au tau saikesa padâ laka kau reigo tugua igoe, mi kalina ia ma God e tamivaniau kau reikaira goto na dalemu.”

¹² Mi tana, ma Josep e sulutsunakaira na baka tania na kakabana a Jakob, me tsuporu tsuna i matana aia.

13 Mi muri ma Josep e moloa a Epraim tana maulina a Jakob ma Manase tana madoana.

14 Ma Jakob e molo ulutaligusia na limana, na madoana e moloa tana lovana a Epraim atsa moa ti aia na muritibaka, ma na maulina tana lovana a Manase, aia na baka botsaida.

15 Maia e tabua a Josep me tsaria:

“!Aia na God i kaira na tamaqu a Abraham ma Isaak ara ka aqo vania, ke tabukaira na baka karani!

!God aia e tagaovia na mauriqu popono tsaumai i dani eni ke tabukaira!

16 !Ma na angelo aia e laumaurisiau inau tania na omea seko sui ke tabukaira!

!Ma na soaqu inau ma ka soaqira kaira na tamaqu a Abraham ma Isaak ke totu mamauri ka koniqira na baka karani!

!Ma kara ka tamani danga ka daleqira ma ka kukuqira!”

17 Me gini tau dou tobana a Josep kalina e morosia na tamana e moloa na limana madoa tana lovana a Epraim; maia e ba adiligia na limana madoa tamana tania na lovana a Epraim me laka ke molo bâ tana lovana a Manase.

18 Me tsarivania na tamana, “E tau vaga ia mama. Iani nogo na baka botsaida; ko moloa na limamu madoa tana lovana aia.”

19 Maia na tamana e sove me tsaria, “Inau au dona dalequ, au dona. Igira na kukuana a Manase sauba kara lia goto na tinoni tangirongo. Maia bâ na kulana tetelo sauba ke tangirongo liuliu bâ vania aia, migira na kukuana aia sauba kara lia na puku loki.”

²⁰ Me vaga ia maia e tabukaira tana dani ia me tsaria, “Igira na Israel sauba kara gini aqo ka soamui kagamu kalina kara tû na aqosiana kesa na tabu. Sauba kara goko vaga iani, ‘God ke naua migoe ko vaga kaira a Epraim ma Manase.’ ” Mi tana nauvaganana ia, ma Jakob e moloa a Epraim ke ida vania a Manase.

²¹ Mi muri ma Jakob e tsarivanja a Josep, “Vaga nogo igoe o morosia, inau e varangi nogo kau mate, ma God aia sauba ke totu kolugo me ke adivisugo tana niqira kao na mumuamu.

²² Vanigo segeni nogo igoe, me tau vanigira na kulamu tavosi, inau au sauvanigo na Sekem, aia na butona kao lakatana dou bâ au laua i koniqira na Amor ginia niquri isi ma niquri parige.”

49

Na Susuina Nina Goko a Jakob

¹ Ma Jakob e soasaigira na dalena mane sui me tsarivanigira, “Kamu mai tupolipoliau, minau kau katevulagi vanigamu na omea sauba ke laba vanigamu tana tagu ke mai i muri.

² “Kamu saimai ma kamu rorongongo igamu na dalena mane a Jakob.

Kamu rongomia a Israel na tamamui.

³ “A Ruben, igoe na dalequ botsaida, migoe nogo na susuligaqu

Ma na kesanina dalequ kalina au mane vaolu moa,

Migoe o kaekae mo susuliga liuliu bâ i laoqira na dalequ sui.

⁴ Igoe o vaga na tatarina na obo loki,

Me sauba ke utu vanigo nomoa ko tangirongo
liuliu bâ,
Rongona igoe o maturu kolua na tauqu lê
Mo tau kukuni tania na nigena tamamu.

⁵ “Kaira a Simeon ma Levi e kesa atsa ka niqira
sasaga.

Kaira sui ara ka gini aqo ka niqira isi tana matesi
tinoni.

⁶ Minau e utu kau sangasage tana ka niqira
togigoko segeni,

Me utu goto kau sangakaira tana niqira gokosai,
Rongona ara ka matesi tinoni tana kore
Mara ka logusigira na buluka mane tana sinagi.

⁷ Na vealagi ke gadovia ka niqira kore rongona e
seko loki sosongo,

Ma ka niqira momosatoba goto rongona ara ka
vô saikesa na gaeana sa omea.

Inau sauba kau sarangasigira tana kao popono
ni Israel.

Me sauba kau mologira kara totu piriutsa bamai
i laoqira na tinoni.

⁸ “Migoe a Juda, igira na kulamu sauba kara
tsonikaego.

Igoe o birua na lioqira gamu gala.

Migira na kulamu sauba kara tsuporu tsuna i
matamu.

⁹ A Juda e vaga moa kesa na laeone,

E matesia gana lamuta me visutugua tana ba-
bana,

Mi tana e ba tsaro me mango.

?Masei sauba ke malagai na ba peleana?

10 A Juda sauba ke tangolikakaia nina itoro na taovia tsapakae,

Migira na kukuana sauba kara tagao saviliu, poi tsau kalina ke laba mai na tamanina.

Migira na puku tavosi sauba kara adimai vania niqira vangalaka,

Ma kara rongomangana.

11 Aia e soria nina dalena asi tana itai na uaeni, Tana itaina dou liuliu bâ.

Maia e tsagia na polona tana kôna na uaeni e tsitsi vaga na gabu.

12 E tatave na gabu mauri tana matana rongona e inu uaeni,

Mara viri sere na livona rongona e inu miliki.

13 “A Sebulun sauba ke totu i liligina tasi.

Nina tabana tasi sauba ke lia niqira mani tsoboravi na vaka.

Ma nina butona kao sauba ke vosa bâ i Sidon.

14 “A Isakar aia e kesa na asi susuliga,

E tsaro katsikatsi i ka levugaqira ruka na todo gana na lutsa.

15 Mi kalina aia e reia laka e dou sosongo na nauna tana ke mango,

Me laka e dou sosongo goto nina kao,

Maia sauba ke ngolia na kalagai mamava,

Ma kara turua ke aqo mala tseka.

16 “A Dan sauba ke lia na manepede vanigira nina tinoni.

Migira kara vaga goto igira na puku tavosi sui tana Israel.

17 Ma Dan sauba ke lia vaga na muata tana
liligina sautu,
Na muata vogata ligisana na sautu,
Aia e laua na bobouna tuana na ose,
Me gini pukavisu aia e sagekae i konina.

18 “Minau au pipitua moa kalina igoe Taovia ko
maurisiau.

19 “A Gad sauba kesa na alaala na tinoni vanga
komi kara maiginia,
Maia sauba ke pilovisu me ke takuwigira.

20 “Ma nina kao a Aser sauba ke lakaga dou na
mutsa i laona.
Maia sauba ke aqosia na mutsa ke tugua na
sauvaniana na taovia tsapakae.

21 “A Naptali e vaga na dia,* aia e ulo bamai
Me tamani dalena rerei dou sosongo.

22 “A Josep e vaga kesa na asi atsi liligina na
vuravura,
Me vaga na dalena asi atsi tana tetena.

23 Igira gana gala ara baginikakaia
Mara takuwiginia niqira parige ma na pipili.

24 Ma nina parige aia e nari kalavatavia moa,
Ma na kimana ara susuliga
Ginia na susuligana nogo nina God Susuliga a
Jakob,

* **49:21 49:21** “na dia” E kesa na vatana na omea tuavati ara totu
tana vera bisi i mao, mara dona na tsotso kakai kalina ara ulo.

Ginia na Reitutugu Sipi Laka, aia niqira Reitutugu na Israel.

²⁵ Aia nogo nina God na tamamu e sangago igoe. Maia God Susuliga Sosongo e vangalaka vanigo Ginia nina vangalaka na usa talu i gotu Ma na kô mao e talu i vavana na kao, Gana kara gini danga nimu omea tuavati ma na dalemu,

²⁶ Na vangalaka na sila ma na latsena gai, Na vangalaka ara tsau bâ tana vungavunga saliu. Migira na omea dou sui ara totu tana tetena saliu. Migira sui na vangalaka girani kara totu vanigo igoe a Josep, Igoe o paladato i laoqira sui na kulamu.

²⁷ “A Benjamin e vaga kesa na pai atsi veveigâ. Tana matsaraka mi tana ngulavi aia e labumate me gania.”

²⁸ Igirani nogo na sangavulu ruka puku tana Israel, migirani goto nogo na omea e tsarivanigira na tamaqira kalina aia e goko me vailivugira pipi na dalena.

Na Mateana ma na Qiluana a Jakob

²⁹ Mi muri, ma Jakob e ketsaligira na dalena vaga iani, “Kalina ia, e varangi nogo kau vano ma kau totu kolugira niqiu tinoni tana mate. Au ngaoa kamu ba qiluau inau kolugira na tamaqu tana vatuluma e totu tana nina kao a Epron na Het

³⁰ i Makpela, aia e totu pala longa vania i Mamre tana butona kao ni Kanaan. A Abraham nogo e volia na vatuluma ma na kao ia i konina a Epron gana na kao na qilulu.

³¹ I tana nogo ara qilukaira a Abraham ma ko Sara na tauna; i tana goto ara qilukaira a Isaak ma ko Rebeka na tauna; mi tana goto inau au qilua ko Lea.

³² Na kao ia ma na vatuluma e totu i laona ara volia i koniqira na Het. Kamu qilua inau i tana.”

³³ Mi kalina a Jakob e goko sui vanigira na dalena, maia e tsaro visutugua i nigena me mate.

50

¹ Ma Josep e puka kovoragi konina na tamana, me ngangai me domidomia na ngorana.

² Mi muri ma Josep e ketsaligira kara aragoa na konina tamana me ke gini tau mabulu tsaku.

³ E adia e vati sangavulu na dani na taguna na aragoana na konina. Migira na Ejipt ara tangisia vitu sangavulu na dani.

⁴ Mi kalina e sui na tagu na tangitangi, ma Josep e tsarivanigira nina mane sasanga na taovia tsapakae, “Kiki, kamu adia na turupatu iani vania na taovia tsapakae:

⁵ ‘Kalina na tamaqu e vatsangia na mateana, aia e nongiau kau vekevania laka kau ba qilua tana vatuluma aia e vangaraua tana kao ni Kanaan. Me vaga ia, mo ko tamivaniau kiki kau vano ma kau qilua na tamaqu, mi muri ma kau visumaitugua.’ ”

⁶ Ma na taovia tsapakae e tuguisua me tsaria, “E dou, ko vano mo ko qilua na tamamu vaga goe o vekevaninogoa ko naua.”

⁷ Me vaga ia, ma Josep e vano na qilua na tamana. Migira sui lakalaka gana sasanga na taovia tsapakae, migira nina mane loki tana

valena, migira sui goto na ida tana Ejipt ara dulikolua a Josep.

⁸ Nina tamadale popono, migira sui na kulana, migira sui tavosi goto tana valena tamana ara vano kolua. Igira moa na daleqira tetelo, ma niqira sipi, niqira naniqoti, ma niqira buluka ara totuvisu tana butona kao ni Gosen.

⁹ Mara dulikolugotoa visana mane ara sage tana terê, mara visana ara sagekae tana ose; igira kesa na tuqana na alaala loki.

¹⁰ Mi kalina ara mai tsau i Atad tana nauna gana na labududusi uiti i tabana i longa na Kô Jordan, migira ara tangitangi loki goto bâ me oka, maia Josep e aqosia kesa na mutsa kokolu i tana e vitu na dani.

¹¹ Mi kalina igira na tinoni ni Kanaan ara reigira na tinoni girani ara tangitangi i Atad mara tsaria, “!Na mutsa kokolu gua vaga sagata ara naua na tinoni ni Ejipt girani!” Aia nogo na rongona te ara soaginia na nauana i tana Abel Misraim.*

¹² Me vaga ia migira na dalena a Jakob ara naua na omea aia e ketsaliginigira;

¹³ ara kalagaivanoa i Kanaan na konina mara ba qilua tana vatuluma i Makpela tabana i longa i Mamre, i laona na kao aia Ahraham e volinogoa konina a Epron na Het gana na kao na qiluqilu.

¹⁴ Mi murina kalina a Josep e qilu sua na tamana, maia e visutugua i Ejipt kolugira na kulana migira sui ara vano kolua na qiluqilu.

* **50:11 50:11** Na soa i Abel Misraim tana goko Hibru e tatangi vaga ‘niqira tangitangi igira na Ejipt.’

A Josep e Veregira na Kulana

¹⁵ Mi murina na mateana na tamaqira, igira na kulana a Josep ara vaigokovigi segeni mara tsaria, “?Ke koegua vaga ti a Josep ke reisavigita moa me ke vorogokona na tangotuguna na omea seko sui igita a nauvania?”

¹⁶ Me vaga ia, migira ara mologoko bâ vania a Josep mara tsaria, “Idavia na mateana na tamada,

¹⁷ aia e tsarivanigami kami nongigo igoe ti ko padalea na sasi igami na kulamu ami naua vanigo. Mi kalina ia, ami nongigo kiki ko padale vanigami na sasi igami nina maneaqo nina God na tamamu ami naunogoa vanigo.” Ma Josep e ngangai kalina e rongomia na goko vaga ia.

¹⁸ Mi muri, migira segeniqira nogo na kulana ara mai mara tsuporu tsuna i matana mara tsaria, “Igami ami totu ieni i matamu igoe vaga nimu tseka.”

¹⁹ Ma Josep e tsarivanigira, “Kamu laka na matagu; e utu inau kau molo segeniqu tana sasana God.

²⁰ Igamu amu vorogokona na omea seko vaniau i sau, maia God e piloa me gini lia na omea dou, gana kara gini mauri danga na tinoni, igira ara mamauri i dani eni tana rongona nogo na omea e laba.

²¹ Me tagara goto sa omea tugua kamu matagunia. Minau sauba kau reitugugamu dou igamu migira goto na dalemui.” Me vaga ia, maia e vereginigira na goko dou me gini ragosia na tobaqira.

Na Mateana a Josep

²² A Josep e mauri babâ moa i Ejipt kolugira nina tamadale na tamana; me tsaulina kesa sangatu sangavulu na ngalitupana kalina e mate.

²³ Maia e mamauri moa me reigira na dalena a Epraim migira goto na kukuana; me reigira goto na dalena a Makir aia na dalena mane a Manase kalina ara botsa i laona na valena.

²⁴ Maia e tsarivanigira na kulana, “Inau e varangi nogo kau mate, ma God sauba nomoa ke reitutugugamu me ke adirutsumigamu tania na kao iani ma kamu vano tana kao aia e vekevanitugira a Abraham ma Isaak ma Jakob.”

²⁵ Mi muri, ma Josep e nongigira nina tinoni kara aqosia kesa na veke me tsaria, “Kamu vekevaniau inau laka kalina God ke adivanogamu tana kao ia, migamu sauba kamu adia na koniqu inau kolugamu.”

²⁶ Me vaga ia ma Josep e mate i Ejipt kalina e tsaulia kesa sangatu sangavulu na ngalitupana. Migira ara aragoa na konina rongona ke gini tau mabulu, mara molotsavua i laona kesa na kesi.

Ghari Bible

Ghari: Ghari Bible (Bible with Deuterocanon)

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ghari)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

eb379363-fbdd-532b-81c1-eb5fe7aa36a9